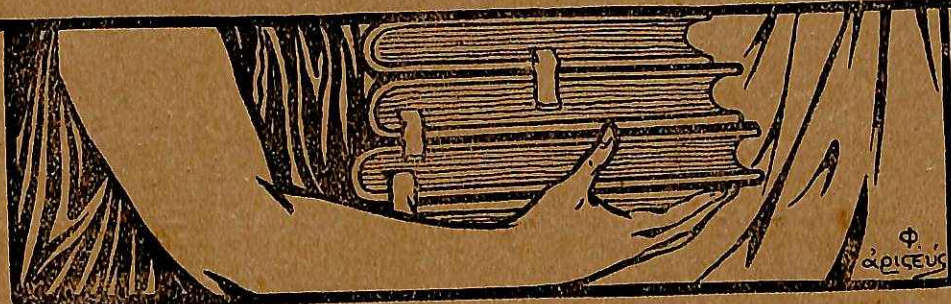

ΠΑΝΔΟΗΝΑΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΑΒΡΙΗΛ ΜΙΛΛΕ — Βυζαντινὸν Μοναστήριον ἐν Παρισίοις.
 ΜΟΣΧΟΥ — Ἔρως δραπέτης — μετάφρ. Σίμων Μενάρδου.
 Ε. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ — Βραδυνὴ λύπη — ποίημα.
 Μ. ΔΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΥ — Ὅταν σβύνουν τὰ ξύλα ...
 ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ — Τὸ πόρισμα μιᾶς ἐρεῦνης.
 Θ. ΔΟΥΣΤΟΓΕΒΣΚΥ — Οἱ δυστυχισμένοι — μυθιστόρημα — συνέχεια.
 Ι. ΚΟΡΩΝΟΥ — Ποίος ἦτο δ' Ὀθέλλος.
 ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ — Φιλολογικὴ Ζωή. — Μακεδονικὰ Τραγούδια Γ. Στρατήγη.
 Δ. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ — Παραδόσεις Ν. Γ. Πολίτου.
 ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΥ — Ἀρχαιολογία — Γερμανικὴ Σχολή.
 ΣΤΕΦ. Δ. ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΗ — Ἐπιστολαὶ ἐκ Κρήτης — Ἀνασκαφὴ τάφων θολωτῶν ἐν Κρήτῃ — Κτερί-
 σματα — Ρύτιον τὸ Ὀμηρικόν.
 ΧΑΡΗ ΗΜΕΡΙΝΟΥ — Λόγοι καὶ ἀντίλογοι.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ — Ἡ νέα συλλογὴ ποιημάτων τοῦ κ. Κ. Παλαμά. — Φρει-
 δερίκος Μιστράλ. — Βυζαντινά. — Ζωγραφικὴ. — Διάφορα. — Δημοσιεύματα. — Ἀλληλογραφία. — Προτομὴ
 τοῦ Σολωμοῦ ἐν Ἀθήναις. — Εἰκόνες: Φρά Φ. Ὁ Παλαδιστῖνος ὑπὸ Δ. Θεοδοκοπούλου — ἐκτὸς τοῦ
 χειμένου. — Δάσος ὑπὸ Κ. Παρθένῃ. — Σπουδὴ ὑπὸ Κλεονίκης Ἀσπριώτῃ. — Φρειδερίκος Μιστράλ. —
 Ἡ γελοιογραφία τοῦ Λεκαπενθήμερου.

Ἐκάστον τεύχος Δρ. 120.

ΤΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ Μ. Ε. Έτος 25
 δι' 25 μην. 13
 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ Δ. Ε. Έτος 25
 δι' 25 μην. 13

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
 ΑΘΗΝΑΙ, 35, ΟΔΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΟΥΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
 ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Αι εγγραφαι λογίζονται ἀρχόμε-
 ναι ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου ἢ 15 Α-
 πριλίου.
 Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέ-
 φονται.
 Ἐν ταύτῃ ἀποστέλλεται δωρεάν
 ὡς δῆγμα.
 Ἀγγέλλεται πᾶν νέον βιβλίον τοῦ
 ὁποῦν ἀποστέλλονται εἰς τὸ γρα-
 φεῖον δύο ἀντίτυπα.

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΠΛΗΡΟΝΟΝΤΕΣ ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ: Δρ.—Φρ. 5 κατὰ τὴν ἐγγραφὴν, Δρ.—Φρ. 25
 μετὰ 2 μηνάς καὶ οὕτω καθεστῆς μέχρις ἀποπληρωμῆς.

Ἐκαστον ἔτος τῶν «Παναθηναίων» ἀποτελοῦν δύο ὀγκώδεις καὶ πλουσίως εἰκονογραφημένοι τόμοι
 ΤΙΜΩΜΕΝΟΙ: Πολυτελῶς χρυσόδετοι φρ. χρ. 30 } ἐλεύθεροι ταχ. τελῶν
 Ἀπλῶς » » 28 }
 Χαρτόδετοι » » 25 }
 Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ αἱ τιμαὶ αὐταὶ εἰσδραχμαί.

— Πᾶσα αἰτησις πρὸς ἐγγραφὴν συνοδεύεται ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς τραπεζ.
 ἢ ταχ. ἐπιταγὴν.
 πρὸς τὸν κ.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35, Ἀθήνας.

ἢ πρὸς τὴν

ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ—ΑΘΗΝΑΣ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ τῶν «Παναθηναίων» εἰς ὅλην τὴν Ρωσσίαν ὁ κ. Ἀναστάσιος Μάλτος,
 Ὁδηγὸς rue Pouschkin N° 66.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον ὁ κ. Τριαντάφυλλος Τσιτσέλης Βιβλιοπωλεὺς ὁ «Ἐρ-
 μής» ἔναντι τοῦ Ἀβερωφίου Γυμνασίου.

RICHARD JOHNSON CLAPHAM & MORRIS L^D

24 — 26 LEVER STREET

MANCHESTER

Ἐμποροὶ καὶ Προμηθευταὶ εἰς τὰ ἑξῆς εἶδη:

Γαλβανισμένα λαμαρίνα ἴσαι καὶ αὐλακωταί.	Σύρματα σιδηρᾶ, γαλβανισμένα καὶ μῆ.
Λαμαρίνα μαῦραι.	» χάλκινα, ὀρειχάλκινα καὶ κασσιτερωμένα
Τενεκέδες διάφοροι.	Συρματοφράκται γαλβανισμένοι.
» γαλλικοί.	Σουηδικὸς Σίδηρος.
Μόλυβδος εἰς φύλλα καὶ χελῶνας.	Ἄγκυραι καὶ Ἄλυσσι.
Κασσίτερος.	Κλῖναι διάφοροι.
Χαλκὸς εἰς φύλλα καὶ κύκλους.	Χημικὰ προϊόντα.
Σωλήνες διὰ κλίνας.	Χρώματα διάφορα.
Σιδηροσωλήνες διὰ φωταέριον καὶ ὕδωρ.	Ἐλαία.
Σωλήνες ἐκ χαλκοῦ, ὀρειχάλκου καὶ μολύβδου.	Γλυκερίνη.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Καλλιτεχν. Διακοσμήσεις Οικοδομῶν

Ἀδελφοὶ Ρόδιοι, ὁδὸς Βουλῆς, 8.

Κολώνια

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Κουμώσεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, Λεωφόρος Πανεπιστημίου, 4.

Modes

Ἑρμεῖον, Ἑργοστάσια φόρεμάτων, ἐπανωφο-
 ρίων, ἀσπροροούχων, στηθοδέσμων (cor-
 sets) πύλων, ὅλοι οἱ τελευταῖοι νεωτερι-
 σμοί, Γαλλίδες ράπτρια, καὶ ράπται, αἱ
 Mes Jeanne, Henriette, Clémence κλπ.

Μαρμαρογλυφεῖα

Ιωάννης Γ. Χαλῆ, ὁδὸς Πανεπιστημίου 69

Γαλακτοκομεῖα

Ι. Χρυσάκη, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Α. Τριανταφυλλίδου, ὁδὸς Ἡπείρου 67.

Ἀποικιακά

Δημ. Ἀγγλος, ὁδὸς Ἀγίου Μάρκου.

Βιβλιοδετεῖα

Σ. Ἀμπατζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1886

ΑΘΗΝΑΙ—ΣΟΦΟΚΛΕΙΟΝ
 ΤΜΗΜΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΝ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ. Ἐκδοσις ἐπιταγῶν ἐπὶ τοῦ Ἑξωτερικοῦ.
 — Ἀγοραπωλησίαι συναλλαγματικῶν, ἐπιταγῶν, χρυσοῦ,
 ξένων τραπεζικῶν γραμματίων καὶ τίτλων.

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ συναλλαγματικῶν, τίτλων καὶ τοκομεριδίων
 ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἑξωτερικῷ.

ΔΑΝΕΙΑ. Προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων Λογαριασμοὶ
 τρεχοῦμενοι.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ:

3 1/2	ο) 1/2	ἐτησίως, ἀπόδοσις	εἰς πρώτην ζήτησιν.
4	»	»	μετὰ ἓνα μῆνα.
4 1/4	»	»	»
4 1/2	»	»	»
5	»	»	»
5 1/2	»	»	»

ΦΥΛΑΞΙΣ ΤΙΤΛΩΝ ΚΑΙ ΤΙΜΑΛΦΩΝ ἐπὶ ἐλαχίσ-
 τιστροῖς.

ΤΜΗΜΑ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ἐπὶ ἀνατο-

ΜΗΝΙΑΙΑ ΔΟΣΕΙΣ πρὸς ἀγορά-
 θνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλ.

ΤΜΗΜΑ

Ἀγοραπωλησίαι
 ἐπὶ ἀπλῇ μεσί-

Αἱ κομψότεραι **Ῥεδιγνόμεναι** ἀπὸ τὰ ἐκλεκ-
 τότερα Ἀγγλικά καὶ Γαλλικά ὑφάσματα εἰς τὸ
 μέγα ἐμποροπρατικὸν κατάστημα:

ΣΩΚΡ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ὁδὸς Σταδίου 12, (Ἐναντι Βουλῆς).

ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ ΓΑΓΓΑΝΟΥ

ΑΠΟΘΗΚΗ ΧΑΡΤΟΥ

Όλοι οἱ ἐγγραφόμενοι συνδρομηταὶ τῶν « Παναθηναίων » λαμβάνουν δῶρον τὰ « Μυθιστορήματα καὶ Διηγήματα » — ἐκδοσίς « Παναθηναίων » — τόμον περιέχοντα τὴν « Βάρεγκαν Όλέσσοδα » μυθιστόρημα Μαξιμ. Γόρκυ μετάφρ. Γρ. Ξενοπούλου καὶ 10-15 ξένα διηγήματα, κατὰ μετάφρασιν διαφόρων συνεργατῶν μας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Κεφάλαιον εταιρικὸν 10.000.000. — Ἀποθεματικὸν 4.700.000.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Βόλῳ, Σύρῳ, Καλάμαις, Ἀλεξανδρείᾳ, Χανίοις καὶ Ἡρακλείῳ Κρήτης.

Προεξοφλήσεις, εἰσπράξεις γραμματίων, προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων
Τρεχνοὶ λ. σμοὶ ἡγγυημένοι, Φύλαξις χρεωγράφων, Ἑνοικίσεις χρηματοκιβωτίων εἰς ἰδιώτας.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ εἰς χρυσὸν ἢ τραπεζογραμμάτια:

3% εἰς πρώτην ζήτησιν. — 3½% ἀπόδοσις μετὰ 6 μῆνας. — 4% μετὰ ἓν ἔτος. — 5% μετὰ δύο ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ λειτουργοῦν καθ' ἑκάστην, πρὸς 4%.

N. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ | **N. CONSTANTINIDES**

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΗΣ

30 — Ὁδὸς Σταδίου — 30

ΑΓΓΛΙΚΑ ΥΦΑΣΜΑΤΑ A. ΓΚΑΝΙΕΡ & ΣΑΣ

Εἰδικὸς κόπτης δι' ἐνδυμασίας Κυριῶν.

MARCHAND-TAILLEUR

30 — Rue de Stade — 30

ETOFFES ANGLAISES A. GAGNIERE & Co

Costumes-tailleur pour Dames.

ESTD. 1848.

THE GRESHAM LIFE INSURANCE SOCIETY LIMITED

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ ΓΚΡΕΣΑΜ

ΕΔΡΑ: ST MILDRED'S HOUSE POULTRY, LONDON

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΤΩ 1848

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΔΙΑ Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ἑνεργητικὸν	Λίρ. Ἀγγλ.	8,688,242.14	Δραχ.	347,529,683
Ἑτήσιον εἰσόδημα	»	1,332,130.05	»	53,285,201
Πληρωθέντα ποσά	»	19,549,056.00	»	781,962,240

ΣΥΝΑΨΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

ΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΑ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

Ὅποτε ὁ ἀσφαλιζόμενος νὰ εἶνε ἐν γνώσει τῶν ὅρων ὑπ' οὓς ἀσφαλίζεται.

Συμμετοχὴ τῶν ἀσφαλιζομένων κατὰ 90% εἰς τὰ κέρδη.

Ἀσφάλειαι ἰσόβιοι, μικταί, προικοδοτήσεις κτλ.

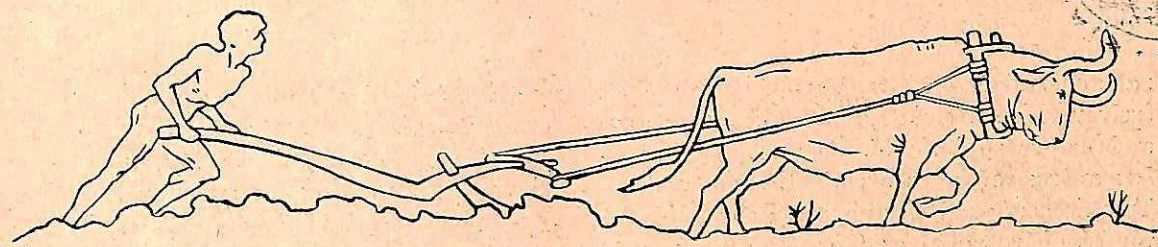
Ὑποκατάστημα διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Κοραῆ 5.

Διευθυντὴς
Β. Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Νομικὸς Σύμβουλος
Δ. ΡΑΛΛΗΣ βουλευτὴς κλπ.

Τραπεζίτης τῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι: **Η ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Ε' 15 ΙΑ-
ΝΟΥΑΡΙΟΥ 1905

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

Ἡ περὶ τὴν βυζαντικὴν τέχνην ἔρευνα, προαγομένη καθ' ἡμέραν, ἀποκαλύπτει ἀπροσδόκητον καλλιτεχνικὴν κίνησιν παρὰ τοῖς Ἕλλησι τοῦ μεσαιῶνος, ἡ ὁποία ὄχι μόνον ἔργα παντὸς λόγου ἄξια, αὐτὰ καθ' ἑαυτά, παρήγαγεν, ἀλλὰ καὶ πολυσήμαντα διὰ τὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποίαν ἔσχον ἐπὶ τῶν τεχνῶν τῆς Ἀνατολῆς, τῶν Σλάβων, καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς Ἑυρώπης. Εἰς τὰ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀποκρυσταλλωμένα ὑπὸ τῆς θεολογίας ἔργα τῶν μεσαιωνικῶν ἡμῶν πατέρων ἀνευρίσκομεν ποικιλίαν ρυθμῶν καὶ αἰσθησιν τοῦ καλοῦ κληροδοτηθεῖσαν παρὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Καθ' ὅλον δὲ ἡ ἐξαισία πρόοδος τῶν βυζαντικῶν μελετῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ἀνύψωσε τὸ Βυζάντιον εἰς τὴν ἀρμόζουσαν εἰς αὐτὸ περιωπὴν καὶ ἀπέδειξε τὸν μεσαιωνικὸν ἑλληνισμόν βαρυσήμαντον ἐκπολιτιστικὸν παράγοντα ἀπόσης τῆς μεσαιωνικῆς Ἑυρώπης. Τὴν πρόοδον ταύτην καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς μεσαιωνικῆς ἡμῶν αυτοκρατορίας θὰ προσπαθήσωμεν νὰ κάμωμεν γνωστὰ εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων» δημοσιεύοντες ἐκάστοτε τὰ πορίσματα τῶν ἀξιολογωτάτων βυζαντικῶν ἐρευνῶν εἴτε εἰς βραχέα σημειώματα εἴτε εἰς βιβλιοκρισίας εἴτε εἰς ἰδίαις μελέταις.

Εἰς τὴν κατωτέρω δημοσιευομένην διατριβὴν, τὴν ὁποίαν διασκευάσας καταλλήλως παρέχω ὡς τὴν ἀπαρχὴν τῶν βυζαντικῶν μας δημοσιευμάτων, ὁ κ. Γαβριὴλ Μιλλέ, ὁ συμπαθέστατος πρῶτος ἐταῖρος τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Σχολῆς, τώρα δὲ καθηγητὴς τῆς χριστιανικῆς βυζαντινῆς τέχνης εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Ἀνωτάτων Σπουδῶν, διαγράφει μετὰ τῆς συνήθους εἰς αὐτὸν ἀκριβείας τὴν δύναμιν καὶ τὰς ἐποχὰς ἀκμῆς τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς τέχνης· διηγείται προσέτι τὴν ἱστορίαν τῆς ὑπ' αὐτοῦ ιδρύσεως βυζαντινοῦ μουσείου, λίαν διδακτικὴν διὰ τὴν προθυμίαν, μὲ τὴν ὁποίαν καὶ δημόσια ἰδρύματα καὶ ἰδιῶται ὑπεστήριξαν τὸ ἔργον. Μεθ' ἡδονῆς, ἐλπίζομεν, οἱ Ἕλληνες ἀναγνώσται θὰ διεξέλθουν τὴν μελέτην αὐτὴν τοῦ διακεκριμένου Γάλλου ἐπιστήμονος, τὴν ὁποίαν διαπνέει ἀγάπη πρὸς πᾶν τὸ ἑλληνικὸν καὶ τιμὴ πρὸς τὴν τέχνην, ἐξ ἀγνοίας, προσηλακισθεῖσαν τέχνην τῆς μεσαιωνικῆς πατρίδος.

Ἀδαμάντιος Ἰ. Ἀδαμαντίου].

Ο πατριάρχης Νικηφόρος ἐδίδασκεν, ὅτι αἱ γραφαί, ἥτοι αἱ εἰκόνες, ἐκφράζουσιν ὑπὸ τύπον παχύτερον μὲν, ἐμφαντικώτερον ὅμως, τὴν

δύναμιν τοῦ Εὐαγγελίου· προσῆκε λοιπὸν εἰς τὸ θρησκευτικὸν τμήμα τῆς Σχολῆς τῶν Ἀνωτάτων Σπουδῶν νὰ φιλοξενήσῃ συλλογὴν χριστιανικῆς τέχνης. Ἡ χριστιανικὴ τέχνη εἶναι, ὅπως καὶ ἡ τῆς ἀρχαίας Ἀνατολῆς, εἶδος γλώσσης καὶ γραφῆς· διὰ μορφῶν καὶ σχημάτων ἡ Ἐκκλησία συνέθεσε κατήχησιν ἄφωνον, σύμβολον, τὸ ὁποῖον ἀπομένει εἰς ἡμᾶς νὰ καταστήσωμεν γνωστὸν καὶ ἐρμηνεύσωμεν.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὴν γλῶσσαν αὐτὴν δὲν ὠμίλησε μόνῃ ἡ Ἐκκλησία· τὴν ἐπαύριον τοῦ θριάμβου αὐτῆς παρέλαβε πλείστα παρὰ τῆς ἀστικῆς τέχνης, πολλάκις δ' ἐξέτεινεν ἐπ' αὐτῆς τὴν ἐπίδρασιν τῆς, καὶ ἐβάδισε πάντοτε παραλλήλως πρὸς αὐτὴν ἰδίως ἐν Ἀνατολῇ. Παρέλαβε μάλιστα ὅλον τὸν πλοῦτον καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν προσατῶν τῆς, οἱ εὐκτήριοι οἴκοι ἐξωμοιώθησαν πρὸς παλάτια καὶ τὸ πᾶν περιεβλήθη ἐπίσημον αἴγλην. Ἐν τούτοις ἡ χριστιανικὴ τέχνη διέσωσε πολυπληθέστερα μνημεῖα καὶ κάλλιον συντηρούμενα ἔνεκα τῆς ἱερότητος αὐτῶν καὶ τῆς πρὸς αὐτὰ εὐλαβείας τῶν πιστῶν· ἔνεκα τούτου ἡδυνήθη νὰ ἐκμεταλλευθῇ ἔδαφος εὐρύτερον, ἀλλ' οὔτε ἀνεξάρτητος οὔτε κυρίαρχος ἦτο· κατ' οὐδένα δὲ λόγον δὲν δύναται ν' ἀπομονωθῇ τῆς ἀστικῆς τέχνης, ὅπως οὐδὲ ἡ θρησκεία τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

Ἡ νέα αὕτη τέχνη, σκοπὸν ἔχουσα τὴν ἰδέαν μᾶλλον ἢ τὸ καλόν, ἐκφράζουσα ποτὲ μὲν τὴν ἰσχὺν τοῦ ἄρχοντος, ποτὲ δὲ τὴν βεβαιότητα τοῦ δόγματος διὰ τοῦ πλοῦτου τῆς ὕλης καὶ τῆς σεμνότητος τῶν συνθέσεων, ὑπῆρξε δημιουργημα κοινωνίας, ἡ ὁποία ἐμορφώθη ἐκ τῆς πολιτικῆς παλιγγενεσίας τῆς ἑλληνικῆς φυ-

λῆς καὶ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, καὶ ἡ ὁποία ἠδὲ ἐξήθη μεγάλη μετὰ τοῦ χριστιανισμοῦ, προσδῶσα εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον αὐτῆς χαρακτήρα καὶ προσλαβοῦσα τὰν ἀπάλιν τὸν ἰδιάζοντα εἰς ἐκεῖνον. Ἡ κοινωνία δὲ αὕτη περιστρέφεται πρῶτον μὲν κατὰ τὸν δ' αἰῶνα περὶ τὰς μεγάλας πόλεις τοῦ μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ Ἀντιόχειαν, ἔπειτα δὲ κατὰ τὸν ε' αἰῶνα καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τοῦ ε' περὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ὑπὸ τὴν ἐποψὴν αὐτὴν ἐξεταζομένη, ἡ βυζαντινὴ τέχνη ἐκφράζει εὐρείαν τινὰ καὶ βαθεῖαν πνευματικὴν κίνησιν. Τὰ πρῶτα στοιχεῖα παρέλαβεν οὐχὶ μόνον ἐκ τῆς Ρώμης, ἀλλὰ μάλιστα ἐκ τῆς Περσίας τῶν Σασσανιδῶν καὶ τῆς Μακεδονικῆς Ἀνατολῆς, αἱ ὁποῖαι εἶχον συνεχίσει ἢ ἐπαναλάβει τὰς ἀρχαίας τεχνικὰς παραδόσεις τῶν ἐπὶ ἐδάφους δὲ παρθένου νέας μεγαλουπόλεως μετεφύτευσε τὰς παραδόσεις ταύτας διαμορφώσασα αὐτὰς εἰς ρυθμὸν καινοφανῆ. Ἐπειτα, μετὰ τὸν ε' αἰῶνα, ἠύξησε τὴν αἴγλην καὶ τὰ πλούτη αὐτῆς δι' ἀενάων δανεισμῶν παρὰ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, οἵτινες εἶχον ἀποσπασθῇ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἕνεκα τῆς μονοφυσιτικῆς αἰρέσεως ἢ ὀπλισθῇ κατ' αὐτοῦ διὰ τοῦ Ἰσλάμ· τέλος ἠκτινοβόλησε πρὸς Ἀνατολὰς καὶ Βορρᾶν ἐπὶ τοὺς Ἀρμένιους καὶ Γεωργιακοὺς, ὑποτελεῖς τοῦ Βυζαντίου, κυρίως δ' ἐπὶ τοὺς ὀρθοδόξους Σλάβους, τοὺς πνευματικοὺς αὐτοῦ υἱούς.

Ἡ ἐπὶ τῆς Δύσεως ὁμως ἐπίδρασις τῆς βυζαντινῆς τέχνης ὑπῆρξε λίαν ἀπομακρυσμένη· μετὰ τῶν ἐμπορικῶν ἀποικιῶν τῶν Σύρων εἰσεχώρησεν αὕτη ἀπὸ τοῦ ε' αἰῶνος εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀδριατικῆς, εἰς τὴν Ρώμην, τὴν μεσημβρινὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν· κατόπιν δ' ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς μικρολογραφίας τῆς Ἰρλανδικῆς καὶ τῆς τῶν Καρολιδῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ρωμανικῆς τέχνης. Εἰς δὲ τὴν Ἰταλίαν ἦτο τὸ διηνεκὲς στήριγμα τῆς ἐγχωρίου τέχνης, μέχρις οὗτο ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Giotto διέκοψε τὴν συνοχὴν. Ἡμφισβήτησαν τινὲς τὴν δύναμιν καὶ ροπὴν ταύτην τῆς βυζαντινῆς τέχνης, ἴσως ἕνεκα τῆς ἀτελοῦς γνώσεως τῶν ποικίλων αὐτῆς καὶ πλουσιῶν πόρων, πάντως ὁμως «τὸ βυζαντιανὸν ζήτημα» δεσπόζει τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης ἐν Εὐρώπῃ ἐπὶ δέκα σχεδὸν αἰῶνας.

Οὕτως ἡ βυζαντινὴ τέχνη εἶναι ἀχώριστος τῆς χριστιανικῆς, οὐχὶ ὡς ἀπλοῦς ζωτικὸς κλάδος, ἀλλ' ὡς ὁ γόνιμος ὀφθαλμός, ὁ ὁποῖος ἡλολοίωσεν ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπίνην. Ἡ παρατήρησις αὕτη ὑποδεικνύει τὸν σκοπὸν τοῦ ἔργου

ἡμῶν: τὸ Βυζάντιον παρέσχε τὸν πυρῆνα, ὁ ὁποῖος συνεκέντρωσε περὶ ἑαυτὸν τὰ συναφῆ πρὸς ἄλληλα ἔργα ὅχι μόνον τοῦ πρωτογενοῦς χριστιανισμοῦ καὶ τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων, ἀλλὰ καὶ τῆς Περσίας τῶν Σασσανιδῶν, τῆς Μακεδονικῆς Ἀνατολῆς, τοῦ Ἰσλάμ καὶ τῆς Δύσεως, ὁ ὁποῖος προσήλωσε περὶ ἑν κέντρον τὴν εὐρείαν κίνησιν τῆς τέχνης τὴν σύγχρονον τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ περιέκλεισεν εἰς τὰ σύμβολα καὶ τοὺς τύπους αὐτοῦ ἡν φαντασίαν καὶ τὴν σκέψιν τῆς Ἑλλάδος.

Πρὸς τὸ παρὸν ἡ συλλογὴ μας ἀπέχει πολὺ τοῦ νὰ ἐκκληρώνη τὸ εὐρὺ αὐτὸ πρόγραμμα· τὰ συναφῆ ἔργα εἶναι ἀκόμη εὐάριθμα περὶ τὸν βυζαντιανὸν πυρῆνα, ὅστις αὐτὸς ἤδη εἶναι ἀρκετὰ συμπαγής. Ὅπως δὲ κάθε ἔργον, τὸ ὁποῖον εὐτυχεῖ καὶ προκόπτει, ἡ συλλογὴ μας δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα προδιαγεγραμμένου σχεδίου, ἀλλ' εὐτυχῶς συγκυρίας. Ὅτε πρὸ δώδεκα ἐτῶν ἀπεστάλην εἰς Ἀθήνας, ὁ κ. Ὁμόλλ μετὰ παρῶρμην εἰς τὴν βυζαντινὴν τέχνην, ὅπως ἄλλοτε ὁ προκατόχος αὐτοῦ κ. Dumont εἶχεν ὑποκινήσει τὸ ἔργον τοῦ κ. Bayet συνεχισθὲν κατόπιν ὑπὸ τοῦ κ. Diehl· ὑπέδειξε δὲ εἰς ἐμὲ ὁ κ. Ὁμόλλ ὡς ἀντικείμενον τῶν πρώτων μου ἐρευνῶν τὰ ὥραια ψηφοθετήματα τοῦ Δαφνίου, ἔπειτα δὲ τὰς εἰκόνας τοῦ Μυστρά, τὰριστουργήματα ἐκεῖνα τὰ ἀνθήσαντα ἐν μέσῳ ἐρημίας εἰς τὴν πόλιν τῶν Παλαιολόγων, ἡ ὁποία αἰφνιδίως ἐξέκυψεν ἐκ τῶν ἀπορρώγων κλιτύων τοῦ Ταύγετον. Τὰριστουργήματα ταῦτα ἦσαν ὅλως ἄγνωστα, καὶ ὅλοι ἐνόμιζον, ὅτι οἱ σταυροφόροι εἶχον ἀπομαρᾶνει τὴν ἱμάδα τῆς βυζαντινῆς τέχνης, καθ' ὃν χρόνον τοῦναντίον μακρὰν τῆς αὐτῆς καὶ τῶν μεγαλείων ἀνεγεννᾶτο ἡ πρὸς τὸ καλὸν λατρεία τῆς ἑλληνικῆς μεγαλοφυΐας. Ὁ κ. H. Eustache, ἀρχιτέκτων εἰς τὴν Villa Médicis τῆς Ρώμης, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Ὁμόλλ, ἕτερος καλλιτέχνης ἐστάλη ἐκ Παρισίων ὑπὸ τῆς διευθύνσεως τῶν Καλῶν Τεχνῶν, οἵτινες ἀντέγραψαν καὶ ἐσχεδίασαν τὰριστα τῶν μνημείων τοῦ Μυστρά, ἐξετέλεσαν δὲ παντοῖα σχεδιογραφήματα, καὶ πάντα ταῦτα ἐκτεθέντα εἰς ἐκθέσεις καὶ εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Καλῶν Τεχνῶν, παρήγαγον βαθυτάτην αἰσθησιν. Τότε φίλος τις, καλλιτέχνης καὶ αὐτός, μοῦ ἐνέπνευσε τὴν ἰδέαν νὰ συγκεντρώσω περὶ τὰ ἔργα ταῦτα βυζαντιανὴν συλλογὴν.

Ἡ ἰδέα αὕτη ἐπρόκοψε γρήγορα. Εἰς τὸ

Ὑπουργεῖον, εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιγραφῶν, εἰς τὴν Σορβόνην, οἱ διδάσκαλοί μου κ. κ. Bayet, Homolle, Schlumberger καὶ Lavisse ὑπεστήριξαν τὸ σχέδιον διὰ τῆς θερμῆς συμπαθείας τῶν καὶ τοῦ μεγάλου τῶν ἀξιωματῶν. Ἀπεφασίσθη δὲ κατ' ἀρχὴν ἡ δημιουργία βυζαντινοῦ μουσείου. Ἀλλ' ἔπρεπε ν' αὐξηθῇ ἡ πρώτη βᾶσις· ἡ διεύθυνσις τῶν Καλῶν Τεχνῶν καὶ ἡ Ἀκαδημία μοῦ ἔδωκαν νέον συνεργάτην, ζωγράφον, ὁ ὁποῖος ἐπὶ ἑξ σχεδὸν μῆνας συνειργάσθη μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, εἰς τὸ Δαφνὶ καὶ τέλος μετὰ τὴν πολὺτιμον βοήθειαν τοῦ κ. Πέτρου Ρούμβου εἰς τὸν Μυστρά· ὁ δὲ κ. J. Laurent, περιηγηθεὶς τὴν Πελοπόννησον, ἔφερεν ἑξ αὐτῆς, μάλιστα ἐκ Ναυπλίου καὶ Μονεμβασίας, χαρίεσται· ἀντίγραφα, ἔχων καὶ αὐτὸς καλλιτέχνην ὡς συνοδόν. Τοιοῦτοτρόπως κατέστημεν ἄρκετὰ πλούσιοι, ὥστε ν' ἀξιωθῶμεν ἐν τῇ Ἐκθέσει τοῦ 1900 χρυσοῦ βραβείου καὶ ἔπειτα μετὰ τὸ τέλος τῆς Ἐκθέσεως νὰ ἴδωμεν πραγματοποιουμένης τὰς ἐλπίδας μας. Ἡ Σχολὴ τῶν Ἀνωτάτων Σπουδῶν ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς, ἡ δὲ Ἐταιρία τῶν Ἱστορικῶν Μνημείων καὶ ἡ Ἀκαδημία ἐνεπιστεύθησαν εἰς ἡμᾶς τὰ μνημεῖα τῶν, καὶ ἡ Συλλογὴ ἰδρύθη ἐπισήμως προσαρτηθεῖσα εἰς τὸ φροντιστήριόν μου περὶ τοῦ βυζαντιανοῦ χριστιανισμοῦ· τὴν 5 Ἰανουαρίου 1901, σημείωμα τοῦ Bulletin critique ἀναδημοσιεύθην ὑπὸ τῆς βυζαντινῆς Ἐφημερίδος (Byz. Zeitschr. X 378), διέγραφε τὴν σύνθεσιν καὶ τὸν χαρακτήρα τοῦ μουσείου τούτου.

Ἐκτοτε ἡ συλλογὴ μας ἠύξησε διὰ χορηγημάτων τοῦ Ὑπουργείου καὶ τῆς Ἀκαδημίας· οὕτως ἀπεστάλην εἰς Ἰταλίαν καὶ διὰ Παρεντίον (Parenzo), ὅπου ἀνασκάπτων ἀνεύρον τὰ ἐδάφη δύο βασιλικῶν τῶν πρώτων αἰώνων, τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου· εἰς δὲ τοὺς Παρισίους ἀντεγράφησαν αἱ ὑδατογραφαὶ τῆς Παλαιστινίου Ὁρθοδόξου Ἐταιρίας. Ὁ στρατηγὸς de Beylié ἐπροίκισε τὰς μελέτας μας μετὰ γενναιοδωρίας ἀνταξίας ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι κατέστησαν τὸ μουσεῖον τῆς Γρενόβλης ἐν τῶν πλουσιωτάτων τῆς Γαλλίας· μὴ ἀρκούμενος εἰς τὴν δημοσίευσιν τοῦ ὥραίου βιβλίου του περὶ τοῦ Βυζαντινοῦ οἰκήματος, ἐχορήγησε τὰ μέσα πρὸς νέας ἀποστολὰς εἰς Θεσσαλονίκην, Σέρρας καὶ Μελένικον τῆς Μακεδονίας, μ' ἐπεφόρτισε δὲ ν' ἀναπαραγάγῃ ἑξ ὀλοκλήρου διὰ τὸ μουσεῖον καὶ τὴν Ἐταιρίαν τῶν Μνημείων τῆς βυζαντινῆς τέχνης διὰ τῆς ὑδατογραφίας, διὰ σχε-

δίων καὶ φωτογραφιῶν τὸ πλούσιον καὶ πολὺτιμον χειρόγραφον τοῦ Σκυλίτη ἐν Μαδρίτῃ, τὸ ὁποῖον μᾶς ἀποκαλύπτει τὴν εἰκονογραφίαν τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας. Τέλος ὁ κ. Schlumberger μᾶς ἔδωκε τινὰ τῶν πρωτοτύπων σχεδίων τῆς Σιγγιλλογραφίας του καὶ τῆς Βυζαντινῆς Ἐποποιίας, προσέθεσα δὲ εἰς τὴν συλλογὴν τὰς εἰκόνας τῆς περὶ Δαφνίου μονογραφίας μου, τὰς ὁποίας εἶχον ἐκ τῆς Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν, διαφόρων καλλιτεχνῶν ἢ ἐκδοτῶν μου.

Οὕτω συνηθροίσαμεν, ἐκτὸς τῶν ἀντιγράφων τοῦ κ. Eustache, τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς παραδώσῃ ἀργότερον, 400 περίπου σχέδια, καὶ μάλιστα 111 ὑδατογραφίας ἢ ἐλαιογραφίας. Αἱ τρεῖς αἰθουσαι, τὰς ὁποίας μᾶς παρεχώρησεν ἡ Σχολὴ τῶν Ἀνωτάτων Σπουδῶν, εἶναι στολισμέναι μετὰ λίαν ἐνδιαφέροντα καὶ πρωτότυπα ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα θὰ γοητεύσουν ἀναμφιβόλως τὸν ἐπισκέπτην καὶ θὰ τὸν διδάξουν, ἐκθέτοντα ἐνώπιόν του τὰς προόδους καὶ τὰς παραλλαγὰς τοῦ βυζαντιανοῦ ρυθμοῦ, ὅχι μόνον εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, διότι ἡ κιοανοστοιχία τοῦ Ἀγίου Δημητρίου τῆς Θεσσαλονίκης εὐρίσκεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς γραφικοὺς τρούλους τῆς Πελοποννήσου, εἰς τὴν ψηφιδογραφίαν τοῦ ἐδάφους, τῆς ὁποίας ἔχομεν πλούσια δείγματα (Παρεντίον, γεωγραφικὸς χάρτης τῆς Μεδαβᾶς ἐν Παλαιστίνῃ), ἀλλ' ἰδίως εἰς τὰ εἰκονογραφημένα μνημεῖα. Τὸν ε' αἰῶνα ὁ λαμπρὸς ἀρχιτεκτονικὸς κόσμος τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ Βαπτιστηρίου τῶν ὀρθοδόξων εἰς τὴν Ραβένναν, ὁ πλήρης εὐγενείας Καλὸς Ποιμὴν τοῦ Μανσωλείου τῆς Γάλλας Πλακιδίας ἐν Ραβέννα, ὁμοίως, δεικνύουν τὸν βυζαντιανὸν ρυθμὸν περιτεπλεγμένον ἀκόμη μετὰ τὸν συμβολισμὸν τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὰς παραδόσεις τοῦ Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὸν ε' αἰῶνα τὰ ψηφοθετήματα τῆς βασιλικῆς τοῦ Παρεντίου, ἡ εἰκὼν τοῦ Μαξιμιανοῦ ἐν Ἀγίῳ Βιταλίῳ τῆς Ραβέννας, αἱ εἰκόνες τοῦ Εὐσεβίου καὶ Ἀμμωνίου εἰς τὸ ἱστορημένον χειρόγραφον τοῦ Ραβουλά (μοναχοῦ τῆς Συρίας) δεικνύουσι τὸν πρῶτον θρίαμβον τῆς βυζαντινῆς τέχνης, τὴν πλήρη ἀπλότητος καὶ δυνάμεως μεγαλοπρέπειαν. Τὸν η' αἰῶνα, ἐν τῷ προσκυνήματι τῶν Ὁμιμαδῶν τῆς Δαμασκού ὁ ἀρχιτεκτονικὸς κόσμος κατατεμαχισμένος, ἡλοποιημένος μετὰ τινος ξηρότητος, ἀναμειγμένος μετὰ δένδρων παραδεισίων, ἐμφαίνει τὸ ἔργον τῶν εἰκονοκλαστῶν.

Τὸν θ'. καὶ ι'. αἰῶνα ἡ Ὁρθοδοξία θριαμβεύουσα κοσμεῖ διὰ γραφίδος εὐπετοὺς καὶ ζωηρᾶς, μὲ πολλὴν φυσικότητα καὶ ζωὴν, τὰ ἱστορημένα χειρόγραφα καὶ ἰδίως τὰ πολυτελέστατα ψαλτήρια, τὰ γραφέντα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας καὶ παρέχοντα μίμησιν ἀλεξανδρινῶν εἰδυλλίων (ψαλτήριον Χλουδώφ, τὸ περίφημον ψαλτήριον τῶν Παρισίων, ἀντίγραφα αὐτῶν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει). Κατὰ δὲ τὰ τέλη τῆς ια' ἑκατονταετηρίδος τὰ ψηφιδωτὰ τῶν Σερρών καὶ τοῦ Δαφνίου, οἱ Προφῆται τῆς Φλωρεντίας, ὁ Εσταυρωμένος τοῦ Βατοπεδίου, μικρὰ εἰκόν μετὰ λεπτοτάτης καὶ ζωηροτάτης μουσειώσεως, ἀληθὲς ἀγλαΐσμα τῆς συλλογῆς ἡμῶν, διακρίνονται διὰ τὴν ἐπιμελὴ κομψότητα, ὀλίγον ψυχράν, καὶ τὴν πολλάκις ἐπιτυχῇ ἐκζήτησιν κινήσεως καὶ χρωματισμοῦ. Ἀλλ' ἰδίως «ἡ Βυζαντινὴ Ἀναγέννησις» εἶναι ὁ πλοῦτος καὶ ἡ πρωτοτυπία τῆς ἡμετέρας συλλογῆς. Τὸν ιδ' αἰῶνα ἐν Μυστρᾷ ἡ βυζαντινὴ τέχνη ἀνακτᾷ τὴν δύναμιν τῶν εἰκόνων τῆς Ραβέννας, ἐπίσημον τινὰ σεμνότητα ἐκκλησιαστικῶν πομπῶν, διάταξιν γραφικὴν καὶ ἐντεχον· πραγματεύεται τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ εἰς συνθέσεις ἀπλουσιότητας, νηφαλίου χρωματισμοῦ καὶ ἐκφραστικωτάτου σχεδίου· χεῖρ ἀσφαλῆς καὶ τολμηρὰ διαγράφει ζωγραφήματα κλασικῆς εὐγενείας, ὅπως τὸν Χριστὸν ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβώρ ἢ τοὺς ἀγγέλους, οἱ ὅποιοι φέρουν αὐτὸν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ δίδει ζωὴν καὶ χάριν ἀλεξανδρινὴν ἐπὶ τῶν αὐτῶν τοίχων εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Παρθένου καὶ τοῦ Χριστοῦ: στάσεις καὶ σχήματα ἰδιωτικά, ποιμένες κληματοστεφεῖς, ὄρχηστρίδες, παιδιῶν παίγνια. Εἰς τὸ Ἀγιον Ὄρος, τὴν ις' ἑκατονταετηρίδα, ἡ ἰδία σχολὴ ἐνασμενίζεται εἰς τὴν αὐτὴν ἀντίθεσιν μετὰ τὴν σεμνὴν εὐκολίαν καὶ φαιδρᾶς γραφικότητος, ὡς διὰ τὴν ἐνῶσιν, ἐν τελευταίᾳ τινὶ ἀνθίσει, τὰς διαφορετικὰς ἀρετὰς τῶν δύο μεγάλων ἐποχῶν τῆς ἑλληνικῆς τέχνης.

Μετὰ τὰ σχέδια καὶ τὰς ὑδατογραφίας ἦλθεν ἡ σειρά τῶν χαλκογραφῶν. Ὁ κ. Th. Graf ἐδώρησεν εἰς τὸ μουσεῖον 24 ἡλιογραφίας τῶν περιφήμων εἰκόνων τοῦ Φαγιούμ, πρῶτα ὑποδείγματα βυζαντινῆς εἰκονογραφίας· ὁ δὲ κ. Bayet καὶ ἐγὼ προσεδέσαμεν ὅλας τὰς ἀγιογραφικὰς εἰκόνas, τὰς ὁποίας εἶχομεν συλλέξει εἰς τὸ Ἀγιον Ὄρος καὶ τὴν Ρωσσίαν.

Ἐπὶ τοῦ βάρους τῶν προθηκῶν μας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐπεστρωμέναι μὲ ἀποτυπώματα ἐπιγραφῶν καὶ ἀναγλύφων, διαφαίνονται αἱ λεπταὶ ἀποχρώσεις γυψίνων ὁμοιωμάτων παρι-

στανόντων πλέον τῶν 400 ἐγκολπίων καὶ περὶ τὰ 60 χαλκουργήματα καὶ ἐλεφαντουργήματα. Τὰ πολύτιμα ταῦτα κειμήλια ἐδωρήθησαν εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ κ. Bayet, τοῦ κ. Schlumberger, μάλιστα δὲ τῆς κομίσσης κ. de Béarn, ἡ ὁποία ὡς διὰ μαγικῆς ράβδου ἐστόλισε τὰς προθήκας τοῦ μουσείου μὲ ὠραιότατα ἀποτυπώματα, μετὰ τῶν ὁποίων διακρίνονται τὸ δίπτυχον τῶν Συμμάχων, ὁ ἄγγελος τοῦ Βρετανικοῦ μουσείου καὶ κομψόταται πυξίδες, ἐπὶ τῶν ὁποίων παίζουν θηριοδασμαστὰι τοῦ ἵπποδρόμου καὶ ἥρωες τῆς μυθολογίας.

Ἡ Συλλογὴ μας, παρέχουσα τὸ θέλημα μικροῦ μουσείου, εἶναι συγχρόνως καὶ πολῦτιμον βοήθημα διὰ τὰς βυζαντινὰς ἐρεῖνας. Βιβλία, διατριβαὶ λίαν φιλοφρόνως ἀποστελλόμεναι, μάλιστα δὲ 4500 φωτογραφίαι ἀναδεικνύουσι τὰ μαθήματά μας ἀληθὲς φροντιστήριον. Καὶ ἐνταῦθα ἡ ξένη γενναιοδωρία ἡσφάλισε τὴν ἐπιτυχίαν. Αἱ ἡμίσεις τῶν φωτογραφῶν τούτων, 2400, ἀπεκτήθησαν διὰ δωρεῶν ἢ ἀνταλλαγῶν. Καὶ πρώτη πάντων ἡ Ὁρθόδοξος αὐτοκρατορικὴ παλαιστίνη Ἑταιρία προσέφερε πλουσιώτατον δῶρον, ὅλας τὰς χριστιανικὰς αὐτῆς σειρὰς φωτογραφῶν καὶ οὕτω κατηρτίσθησαν εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τὰ λευκώματα τῆς Παλαιστίνης, τῆς κεντρικῆς Συρίας, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν μυκηλογραφῶν τῆς Ἀνατολῆς (Ἱερουσαλὴμ καὶ Σμύρνη). Ἐπειτα ὁ στρατηγὸς de Beylié ἀνέλαβε τὴν Ραβένναν καὶ τὸ Ἀσπάλαθον (Spalato), ὁ κ. Schlumberger τὰ ψηφοθετήματα τῆς Βενετίας καὶ Σικελίας· δι' ἀνταλλαγῆς ἀπεκτήσαμεν τὸ λεύκωμα τοῦ Ἀγίου Ὄρους τοῦ κ. Κονδακῶφ, ὁ κ. Laurent ἐνεπιστεύθη εἰς ἡμᾶς τὰς ἀνεκδότους φωτογραφίας τοῦ τῆς Αἰγύπτου, Ἑλλάδος καὶ τῆς Χερσονήσου τοῦ Ἰμου, ἐγὼ δὲ ἐδώρησα τὰς φωτογραφίας τῆς ἰταλικῆς μονῆς Sacro Speco καὶ Τραπεζοῦντος, τὰς ὁποίας εἶχον ἀγοράσει κατὰ τὰ ταξιδία μου. Τέλος ὁ κ. Schlumberger μοῦ ἐπροξένησεν ἡδονὴν ἀπροσδόκητον πλουτίσας τὸ μουσεῖον μὲ τὰς φωτογραφίας, αἱ ὁποῖαι ἐχρησίμευσαν εἰς εἰκονογράφειν τῆς Ἐποποιίας αὐτοῦ, ἀνερχομένης εἰς 140, καὶ καθ' ὅλοκληρίαν ἐτοίμους νὰ παραλάσσουν ὑπὸ τὰ ὅμματα τῶν ἀκροατῶν μου.

Τὸ σπουδαιότατον ὅλων εἶναι ὅτι τὸ ἥμισυ τῶν φωτογραφῶν τούτων ἀνήκει εἰς ἰδικὰς μας φωτογραφικὰς πλάκας, αἵτινες εἶναι οὕτω πα-

ρεσκευασμένοι, ὥστε δυνάμεθα νὰ παρέχωμεν εἰς πάντα αἰτοῦντα ἀντίτυπα τῶν φωτογραφῶν οὕτω, τὸ μουσεῖον μας καθίσταται ἀληθὲς ὄργανον ἐπιστήμης. Αἱ πλεῖσται φωτογραφικαὶ πλάκες προέρχονται ἐκ τῆς διαμονῆς μου εἰς Ἀθήνας καὶ τῶν ἀποστολῶν, αἵτινες ἤκολούθησαν αὐτῇ. Ὁ ἀρχαιολόγος, ὅστις ἀνασκάπτει παρθένον ἔδαφος, ὀφείλει αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ κοπιᾷ συλλέγων εἰκόνas τῶν σπουδαζομένων μνημείων, αἱ δὲ ἀρισταὶ τῶν μονογραφῶν παρασκευάζονται ἐν τῷ σκοτεινῷ φωτογραφικῷ θαλάμῳ. Τὸ συλλεγόμενον ὕλικόν πληθύνεται κατὰ μικρόν, διότι κατὰ τὰ ταξίδια ἐνίοτε ἐκ περιεργείας καὶ συνηθείας φωτογραφεῖ τις ἀντικείμενα παντοῖα· ἔπειτα δὲ κατὰ τὸ μακρόν διάστημα τῆς διαλογῆς τοῦ ὕλικου καὶ ἔνεκα τῆς ἀλληλεγγύης μετὰ τῶν ἀρχαιολογούντων, ἀναγκάζεται τις πολλὰ νὰ παραλείπη καὶ νὰ περιορίσῃ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ πρὸς ἔκδοσιν παντὸς ἀνεκδότου. Τὸ φωτογραφικὸν ἀντίτυπον, ἀκριβέστατα κατατεταγμένον, εἶναι πολὺ πρακτικὸν ἐκεῖ ὅπου αἱ πηγαὶ εἶναι πολυάριθμοι καὶ ἡ ἐκλογή περιορισμένη· συγχρόνως ἡ εὐκολία τῆς μετακινήσεως ἀναδεικνύει τὴν φωτογραφίαν καταλληλοτέραν διὰ τινὰς μελέτας ἢ τὸ βιβλίον, ἡ δὲ ἀκρίβεια καὶ λεπτομέρεια αὐτῆς εἶναι ἀναγκαῖα διὰ πᾶσαν νέαν ἀναδημοσίευσιν καὶ ἀναδεικνύουσιν αὐτὴν ἀληθὲς πρωτότυπον ἀρχείου.

Οὕτω κατέταξα καὶ ἔφερα εἰς φῶς τὸ ἀρχεῖον τῶν ἀποστολῶν μου· συγχρόνως δημοσιεύω τὸ Δαφνίον, ὅπερ ἤδη ἐξετυπώθη, τὸ Παρέντιον, ὅπερ τυποῦται, τὸν Μυστρᾶν καὶ Σκυλίτην, οἵτινες θ' ἀκολουθήσωσι πολὺ ταχέως, ἐλπίζω, καὶ μὲ τὴν σειράν των τὰς ἄλλας μου συλλογὰς· παρέχω μάλιστα τὰ πρῶτα στοιχεῖα Συντάγματος ἱστοριῶν χειρογράφων. Ἀλλ' ἡ ἐργασία ἐνὸς καὶ μόνου ἀνθρώπου εἶναι περιορισμένη, τὰ δὲ ἔργα τὰ ἔχοντα ζωὴν εὐδοκῶνται διὰ κοινῆς συμπράξεως· ἡ ἀκριβὴς ἀναγραφὴ τῆς προελεύσεως ἐκάστης φωτογραφικῆς πλακῆς καὶ τοῦ δωρητοῦ αὐτῆς προσεί-

κυσεν ἤδη πολυτίμους συνεργασίας, διότι ἕκαστος δωρητὴς κατέχει τὴν προτεραιότητα καὶ τὸ προνόμιον τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας, παντὸς ζητοῦντος ἀντίτυπον τῆς φωτογραφίας ὑποχρεωμένου ν' ἀναφέρῃ ἐπακριβῶς εἰς τὰς παραπομπὰς του τὸν δωρητὴν μετὰ τῆς Συλλογῆς, καὶ ν' ἀπέχη πάσης ἀναδημοσιεύσεως ἄνευ τῆς ἀδείας αὐτοῦ. Οὕτω διὰ τοῦ σεβασμοῦ τούτου τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας θ' αὐξηθῇ ταχέως ἡ συλλογὴ μας, καὶ θὰ χαρῇ πᾶς τις εὐρίσκων παρ' ἡμῖν τὸ ὠραῖον λεύκωμα τοῦ ὄρους Σινᾶ, τὸ ὁποῖον μᾶς ἔδωκεν ὁ κ. Κονδακῶφ ν' ἀναπαραγάγωμεν, καὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι μόνον δύο ἢ τρία ἀντίτυπα. Αἱ πολυάριθμοι φωτογραφικαὶ πλάκες, τὰς ὁποίας ἐδώρησεν εἰς ἡμᾶς ὁ κ. Bertaux ἐκ τῆς μεσημβρινῆς Ἰταλίας, ἀναδεικνύουν τὴν Συλλογὴν μας κέντρον, ὅπερ θὰ ἐλκύσῃ περὶ ἑαυτὸ τὰ ἔργα τῶν γαλλικῶν ἀποστολῶν, τὰ ὁποῖα καθ' οἷονδήποτε τρόπον ἀναφέρονται εἰς τὴν χριστιανικὴν καὶ βυζαντινὴν τέχνην¹. Θὰ προκόψῃ λοιπὸν ταχέως καὶ θ' αὐξηθῇ ἀφοῦ αἱ ρίζαι τῆς ὑπερέβησαν ἤδη τὸ ὑπ' ἐμοῦ καλλιεργηθὲν ἔδαφος καὶ ἀντλοῦσι ζωὴν ἐκ τῆς ἐλευθέρως πρωτοβουλίας καὶ συνεργασίας ὅλων.

Τοιοῦτον εἶναι τὸ ἔργον μας. Ὅσοι θὰ ἐκτιμήσωσιν αὐτό, δίκαιον εἶναι μεθ' ἡμῶν νὰ εὐχαριστήσωσι μὲ βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην ὅλους τοὺς προστάτας καὶ φίλους, οἱ ὅποιοι ὑπεστήριξαν αὐτό, πρῶτιστα δὲ τὴν Σχολὴν τῶν Ἀθηνῶν, τὴν πρωτοστατήσασαν εἰς τὸ ἔργον «καὶ τὴν μητέρα Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας τόσον γλυκὺ εἶναι τὸ μέλι».

ΓΑΒΡΙΗΛ ΜΙΛΛΕ

¹ Δημοσιεύω τὸν κατάλογον τῶν φωτογραφικῶν πλακῶν μας (Gabriel Millet, La collection chrétienne et byzantine des Hautes Études, Paris 1903)· δύναται τις νὰ προμηθευθῇ ἀντίτυπα ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν κ. Gabriel Millet, maître de conférences à l'École des Hautes Études, à la Sorbonne, Paris). Παρακαλῶ δὲ πάντα κατέχοντα φωτογραφικὰς πλάκας σχετιζόμενας μὲ τὴν τέχνην τὴν χριστιανικὴν καὶ βυζαντινὴν νὰ μᾶς ἐμπιστευθῶσιν αὐτὰς πρὸς κατάταξιν εἰς τὴν Συλλογὴν.

ΕΡΩΣ ΔΡΑΠΕΤΗΣ

Ἡ Ἀφροδίτη ἐγύρευε τὸν Ἔρωτα τὸ γυνὴ της :

Ὅποιος εἶδε τὸν Ἔρωτα, τί σιγάτες νὰ βασιᾶ —
 Εἶνε δικός μου ὁ χασιμὸς — κιᾶν μοῦ τὸ πῆ, θὰ πάρῃ
 Τῆς Ἀφροδίτης τὸ φιλὶ βρεῖται του μπροστά,
 Κιᾶν τονε φέρῃς, — κάνομε καλὰ ἐμεῖς, παλλικάρι!
 Παιδί εἶναι καλοσήμαδο· σὲ δέκα θὰ φανῇ·
 Τὸ χρῶμα του ὅχι κατάσπρο, μόνο σὰ φλόγα μοιάζει·
 Τὰ μάτια του εἶναι λαμπερά, γλυκοῦλλα εἶν' ἡ φωνή,
 Γιατὶ ἄλλα συλλογίζεται καὶ λόγια ἄλλ' ἀραδιάζει.
 Σὰ μέλι εἶν' ἡ φωνοῦλλα του, κιό νοῦς του σὰ χολή·
 Ψεύτικο, κατεργάρικο παιδί, ποῦ ἀγριοδείχνει·
 Ξετοίπωτο ἔχει μέτωπο, κεφάλι ὅλο μαλλί.
 Μικρά εἶναι τὰ χεράκια του, μὰ πέρα πέρα ρίχνει,
 Ρίχνει καὶ μὲς τὴν κόλασι, στὸν Ἄδη τὸ βαθύ!
 Γυμνὸ ἔχει σῶμα, μόνο νοῦ πολλὰ κρυφὸ καὶ πλάνο
 Καὶ πότ' ἐδῶ, καὶ πότ' ἐκεῖ πετᾷ σὰν τὸ στρουθί,
 Σ' ἄντρες, γυναῖκες κάθεται στὰ σπλάχνα τους ἀπάνω.
 Τόξο κρατεῖ μικρούτσικο μὲ βέλος ὀμπροστά,
 Τόσο δὰ βέλος — μόν αὐτὸ στὸν οὐρανὸ καρφώνει.
 Χρυσὴ εἶν' ἡ φαρετροῦλλα του, μὰ μέσα ἔχει κλειστὰ
 Κεῖνα τὰ πικροκάλαμα, ὅπου κ' ἐμὲ πληγώνει.
 Ὅλα του τοῦτα εἶναι κακά· μ' ἀπ' ὅλα πὶο κακὴ
 Εἶν' ἡ μικρὴ λαμπάδα του, ποῦ καὶ τὸν Ἥλιο καίει.
 Ἄν τὸν τζακώσης, δέσε τον ἀλύπητ' ἀπ' ἐκεῖ
 Κιᾶμ' ἀρχινήσῃ κλάματα, μὴν τὸν ἀκοῦς, ἄς κλαίῃ!
 Κιᾶμα γελᾷ, ἐσὺ τραῦα τον· κιᾶμα φιλιὰ ἀρχινᾷ,
 Φεῦγ', ἔχει χεῖλια πύρινα, φιλιὰ φαρμακεμένα·
 Κιᾶμα σοῦ πῇ «τὰ ὅπλα μου σοῦ τὰ χαρίζω, νά»,
 Μὴ γγίξης δῶρα πλανερὰ, μὲς τῇ φωτιᾷ βαμμένα!

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

ΒΡΑΔΥΝΗ ΛΥΠΗ

Πεθαίν' ἡ μέρα στὸ βουνό.
 Τὰ πεῦκα 'σ τὰ κρογιαλί
 σιγὰ σιγ' ἀπ' τὸν βραδυνὸ
 θαμπώνουν ἴσκιό πάλι.

Καὶ μουρμουρίζει μοναχὴ
 σὰν νὰ παραμιλᾷ
 τοῦ ἔρημου δάσους ἡ ψυχὴ
 στὸ ρέμα ποῦ κυλάει.

Ὁ ἥλιος πάντα κατιπὶ
 μοῦ τάζει μόλις ἔβγη,
 κ' εἶν' ὥρα τον, ὠϊμέν', αὐτὴ
 ποῦ τὸ ξεχνᾷ καὶ φεύγει.

Τὴν ἄρμη ἀκούω τοῦ γιαλοῦ
 ποῦ σιάζει ἀπὸ τὸν βράχο
 σὰν δάκρυ πένθους σιωπηλοῦ...
 Ἀγάπη μου, τί νάχω!!

Ε. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΕΙΔΙΝΟΥ

ΟΤΑΝ ΣΒΥΝΟΥΝ ΤΑ ΞΥΛΑ...

Όταν σβύνουν τὰ ξύλα στὴ θερμάστρα...
 Εἶναι ἡ ὥρα ποῦ ξυπνοῦν κάποια λησμο-
 νημένα καὶ νεκρὰ πρόσωπα, νεκρὰ ἀπὸ πολλὴν
 καιρὸ, ἡ ὥρα ποῦ ξυπνοῦν κάποια λόγια καὶ
 ὀνόματα κοιμισμένα, ἡ ὥρα ποῦ στὰ χλωμὰ
 καὶ ζαρωμένα πρόσωπα ξανανθίζουν χάδια καὶ
 φιλιὰ μαραμένα.

Όταν σβύνουν τὰ ξύλα...

Εἶναι ἡ ὥρα, ποῦ ὀνειρεύεται κανένας ἀ-
 πέραντες, εὐγενικὲς σάλες, μὲ τοίχους σκεπα-
 σμένους ἀπὸ παλιὲς προσωπογραφίες, μὲ παρ-
 κέτα κερωμένα καὶ γυαλιστερὰ σὰν καθρέφτες,
 μ' ἐπιπλά χρυσομένα, στρωτὰ μὲ μετάξι καὶ
 κεντήματα, σάλες φωτισμένες μὲ χιλιάδες κεριὰ.

Όταν σβύνουν τὰ ξύλα...

Ὀνειρεύεται κανένας εὐγενικὲς κι' ἀργοκίνη-
 τες μορφὲς γυναικῶν, μέσα σὲ παχειὰ κύματα
 ἀπὸ δαντέλες καὶ μεταξωτὰ, μὲ μαλλιά πουδρα-
 ρισμένα, μὲ κατάσπρα πρόσωπα καὶ χιονόλευ-
 κες πλάτες, σπαρμένες μὲ ψεύτικες ἐλῆες, ἀπὸ

μεταξωτὸ ταφετὰ. Ὀνειρεύεται κανένας ἱππό-
 τες εὐλύγιστους κ' εὐγενικούς, μὲ περούκες καὶ
 μεταξωτὲς κάλτσες, μὲ γοβάκια ἀπὸ λουστρίνι,
 στολισμένα ἀπὸ μεγάλους ἀσημένιους φιόγκους,
 μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι ἀκουμπισμένο στὴ λαβὴ
 τοῦ ξίφους.

Όταν σβύνουν τὰ ξύλα...

Μπροστὰ στὴ φωτιὰ ποῦ πεθαίνει, κάποια
 πόδια ἀρρωστημένα κι' ἀδύνατα, κάποια πό-
 δια γεροντικὰ κουνιοῦνται, σὰν νὰ κρατοῦν
 τὸν ἦχο κάποιας ἀνήκουστης μουσικῆς, μιᾶς
 μουσικῆς σιγαλῆς καὶ λιγοθυμισμένης, σὰν βῆμα
 μενουέτου.

Όταν σβύνουν τὰ ξύλα...

Ξυπνοῦν οἱ νεκρὲς καὶ λησμονημέναις μορ-
 φαίς, ξυπνοῦν τὰ λόγια καὶ τὰ ὀνόματα τὰ ξε-
 χασμένα, καὶ στὰ χλωμὰ καὶ ζαρωμένα μάγουλα,
 ἀνάμεσα στὰ δάκρυα ποῦ σιγοτρέχουν, ξανα-
 θίζουν τὰ φιλιὰ καὶ τὰ χάδια τὰ μαραμένα.

Όταν σβύνουν τὰ ξύλα στὴ θερμάστρα...

[Μετάφρ. Π. Νβ.]

Μ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΠΟΡΙΣΜΑ ΜΙΑΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

Σπανίως ἐπέτυχεν ἔρευνα, ὅσον ἡ τελευταία τῶν «Παναθηναίων» περὶ τοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ διεύθυνσις τοῦ περιοδικοῦ ἐσκέφθη νὰ ἐρωτήσῃ κυρίως καθηγητὰς καὶ πολιτευομένους· ἀφ' ἑνὸς δηλαδὴ τοὺς ἐκπαιδευτικούς, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐκαλοῦντο κ' ἐπισήμως νὰ ἐκφράσουν μίαν γνώμην σοφὴν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοὺς προϊσταμένους τῶν κοινῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ ἠδύναντο ἴσως ν' ἀποφασίσουν ποτὲ μεταξὺ τῶν σοφῶν γνώμῶν, νὰ ἐπικυρώσουν διὰ τῆς ψήφου τῶν ἐν τῇ Βουλῇ, ἢ καὶ νὰ ἐφαρμόσουν ὡς Ὑπουργοὶ τὴν σοφωτέραν.

Ἐννοεῖται, ὅτι οὔτε ὅλοι οἱ ἐκπαιδευτικοί, οὔτε ὅλοι οἱ πολιτευταὶ ἠρωτήθησαν. Ἡ ἀποστολὴ τῆς ἐγκυκλίου ἐγίνε κατ' ἐκλογὴν. Ἀλλ' οἱ περισσότεροι τῶν ἐρωτηθέντων ἔσπευσαν νὰ παντήσουν εἰς τὰ ἐρωτήματα, καὶ τὰ «Παναθηναία» ἠτύχησαν νὰ δημοσιεύσουν 15 γνώμας περὶ «Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου» ὑπογεγραμμένας μὲ τὰ γνωστότερα καὶ σημαντικώτερα τῶν παρ' ἡμῖν ὀνόματα. Κ' ἐκεῖνοι ἀκόμη, οἱ ὁποῖοι σπανιώτατα γράφουν ἢ δίδουν συνεντεύξεις, δὲν ἐδίστασαν νὰ διατυπώσουν τὴν γνώμην τῶν. Κ' ἐνῶ παραδείγματος χάριν, ὁ μὲν κ. Ἀγγελος Βλάχος, ὁ προθυμώτατα συνήθως ἀπαντῶν εἰς τὰς ἐρωτήσεις, ἔγραψεν ὅτι εἶνε ἀπροετοίμαστος καὶ δὲν εὐκαιρεῖ νὰ προετοιμασθῇ, ὁ δὲ κ. Γ. Μιστριώτης, ὁ περὶ παντὸς ἐπιστητοῦ εὐχαρίστως τὰς διατριβάς ποιούμενος, ἠρνήθη διὰ τὸν ἴδιον περίπου λόγον νὰ ἐκφράσῃ γνώμην, — εἶδομεν ἔξαφνα εἰς τὴν Ἐρευναν τὸν κ. Α. Δεληγεώργην, τὸν συνήθως τόσον ὀλιγόλογον κ' ἐπιφυλακτικόν! Ἀκριβῶς, ἡ προθυμία τῶν ἀπροθυμότερων εἰς φλυαρίας ἀποδεικνύει πόσον τὸ ἐκπαιδευτικὸν ζήτημα θεωρεῖται παρ' ἡμῖν σπουδαῖον, ἢ δ' ἐπιτυχία τῆς Ἐρέυνας ἐγκτεται εἰς τὸ ὅτι ἐξηρεύνησε καὶ στρώματα μᾶλλον ἀνέξερεύνητα...

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρᾶγμα, ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀπαντήσαντες εὐρέθησαν σύμφωνοι ὅτι πρόκειται μᾶλλον περὶ *ὀνείρου*. Εἶνε ζήτημα, εἶπον, καὶ ἂν ὑπάρχουν ἀκόμη αὐτὰ τὰ χρήματα· εἶνε ζήτημα ἂν θὰ δοθοῦν ποτὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ εἶνε ζήτημα ἀκόμη, ἂν ἡ δικαιοματικὴ ψήφος τῆς ρωσικῆς Κυβερνήσεως θὰ ἐπέτρεπε τὴν χρησιμοποίησιν τῶν πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ὡστε ἡ ἴδρυσις δευτέρου Πανεπιστημίου διὰ τοῦ κληροδοτήματος Δομπόλη,

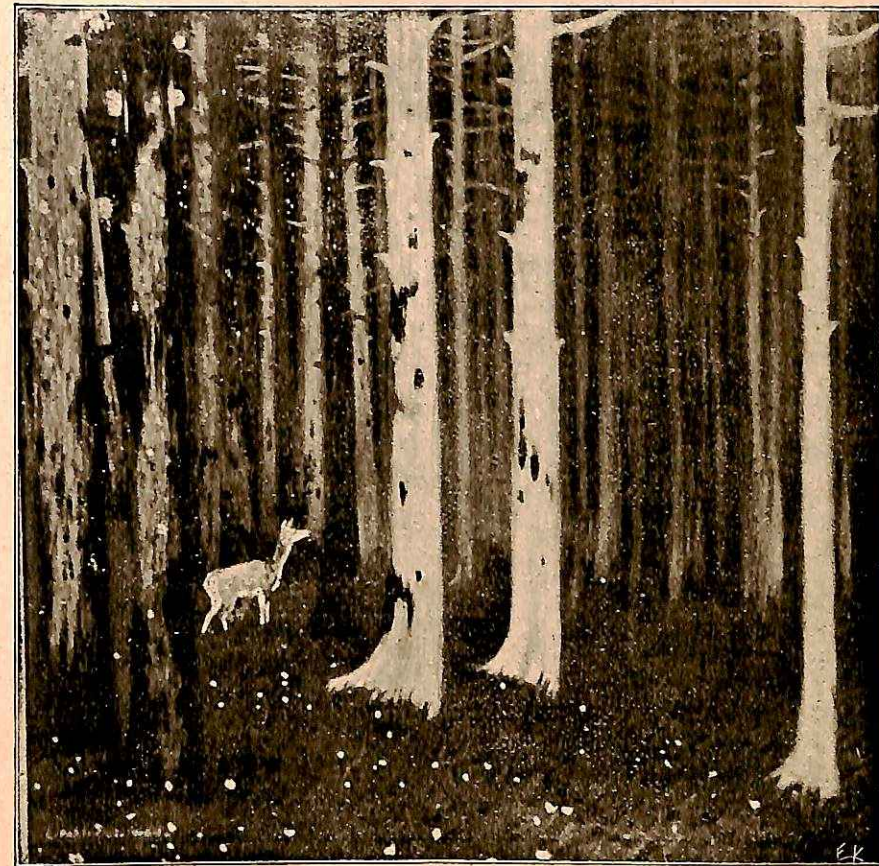
δὲν φαίνεται οὔτε πολὺ προσεχὴς οὔτε πολὺ βεβαία.

Ἀδιάφορον. Καμμία δυσκολία δὲν ἐμποδίζει τὴν *ὑπόθεσιν*. Οἱ λαβόντες μέρος εἰς τὴν Ἐρευναν τῶν «Παναθηναίων» ὑπέθεσαν ὅτι τὰ χρήματα ὑπάρχουν, ὅτι εὐρίσκονται ἤδη εἰς τὰς χεῖρας μας, καὶ ὅτι εἰμποροῦμεν νὰ τὰ χρησιμοποιήσωμεν ὅπως θέλομεν. Καὶ ἡ ἀγαθὴ αὐτὴ ὑπόθεσις ἐχρησίμευσεν ὡς ἀφορμὴ διὰ νὰ διατυπώσῃ ἕκαστος τὴν ἀτομικὴν του γνώμην περὶ τῆς παρ' ἡμῖν ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως.

Εἶνε πολὺ χαρακτηριστικόν, καὶ ἀξιοσημείωτον, καὶ διδακτικόν, καὶ εὐελπι, ἂν θέλετε, ὅτι οἱ πλείστοι τῶν διαπρεπῶν αὐτῶν ἐπιστημόνων καὶ πολιτευτῶν, θεωροῦν τὴν ἐπιστημονικὴν μας ἐκπαίδευσιν πολὺ θεωρητικὴν καὶ ἀρκετὰ ἀνωφελῇ. Καὶ διὰ τῶν ὑποθετικῶν χρημάτων τοῦ Δομπόλη θὰ ἤρχοντο νὰ ἰδρυνθῇ Σχολὴ ἀνωτέρα, ὀλιγώτερον κλασσικὴ, περισσότερον πρακτικὴ, ἔχουσα μεγαλειτέραν σχέσιν μὲ τὴν ἐφαρμογὴν παρὰ μὲ τὴν θεωρίαν.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, μίαν φορὰν κ' ἕναν καιρόν, ὅλοι ἐξητοῦσαν *γράμματα*. Ἰδοὺ ὅτι σήμερον ζητοῦν *πράγματα*. Πόσον ἥλλαξεν ἡ ἐποχὴ, αἱ ἰδέαι, αἱ σκέψεις, αἱ βλέψεις, τὰ ἰδανικά! Νὰ προτιμῶμεν τὸν ἡλεκτρισμὸν ἀπὸ τὰς δημηγορίας τοῦ Θουκυδίδου, — νὰ προτιμῶμεν τὴν μηχανικὴν ἀπὸ τὰς νεαρὰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ! Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ μᾶς κατακλύσῃ τὸ πλήθος τῶν ἀγραμμάτων φιλολόγων, τῶν ἀστοχειῶν δικηγόρων, τῶν θεωρητικῶν ἱατρῶν, τῶν ἀνορθογράφων θεσιθηρῶν μὲ τὰ προσόντα, διὰ νὰ ἐννοήσωμεν ἐπιτέλους ὅτι ἡ Ἐκπαίδευσίς μας, ἀπὸ τῆς κατωτάτης μέχρι τῆς ἀνωτάτης, χωλαίνει, διὰ νὰ ὑποπτευθῶμεν ὅτι στηρίζεται ἐπὶ βάσεως ἴσως σαθρᾶς, ὡς ἐκ τῆς πολυκαιρίας, — διὰ νὰρχίσωμεν νὰ σκεπτόμεθα ὅτι πρέπει νὰ μεταβληθῇ ὀλίγον, νὰ νεωτερίσῃ, νὰ ἐκπολιτισθῇ.

Καὶ σημειώσατε, ὅτι οἱ ἀπαντήσαντες εἰς τὴν Ἐρευναν τῶν «Παναθηναίων» δὲν εἶνε οἱ νέοι οἱ ρηξικέλευθοι κ' ἐπαναστατικοί. Δὲν εἶνε οἱ ἀπόφοιτοι τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Ρουσσοπούλου· δὲν εἶνε οἱ ἰδρυταὶ τῆς «Ἐθνικῆς Γλώσσης»· δὲν εἶνε οὔτε οἱ συντάκται τοῦ «Ἀκρίτου» καὶ τοῦ «Νουμᾶ». Εἶνε ἄνθρωποι γηράσαντες καὶ ἀνατραφέντες μὲ τὸ παλαιὸν ἀμαρτωλὸν καθεστῶς, συνειδητοῦν παιδιόθεν νὰ

ΔΑΣΟΣ — ΕΛΛΗΝΟΓΡΑΦΙΑ Κ. ΠΑΡΘΕΝΗ

φέρουν τὰ πάντα εἰς τὸν αὐτὸν παρανομαστήν τῆς ἑλληνοπρεπείας καὶ τῆς ἑλληνικούρας. Ἡ θεωρία, ὁ κλασσικισμὸς, ἡ λατρεῖα τῶν μαρμάρων, τῶν λέξεων καὶ τῶν τύπων ὅσοι ἀριθμοῦν μερικοὺς αἰῶνας, ἡ δυσπιστία πρὸς κάθε νεώτερον καὶ ἀνατρεπτικόν, κατήντησε δι' αὐτοὺς ἔμφυτον, ἀνάγκη τῆς ζωῆς, — τῆς νεοελληνικῆς ζωῆς, ὅταν ἐδημιούργησαν αὐτὴν τὰ γυμνάσια καὶ τὸ πανεπιστήμιόν μας, ἡ Βουλὴ μας καὶ αἱ ἐφημερίδες μας, οἱ ἄμβωνές μας καὶ τὰ βήματα τῶν Συλλόγων, τὰ θέατρά μας καί. . . ἀκόμη καὶ οἱ ποιηταὶ μας! Καὶ ὅμως ἄνδρες τοῦ παρελθόντος τούτου ἤρχισαν νὰ σκέπτονται ὅπως οἱ νέοι, νὰ ὑποχωροῦν, νὰ ζητοῦν ἀλλαγὴν τοῦ συστήματος, ἀνακαίνισιν καὶ συμπλήρωσιν τῆς Ἐκπαιδεύσεως, βάσεις

πρακτικώτερας καὶ ἀσφαλεστέρας διὰ τὴν δημιουργίαν τῆς μελλούσης νεοελληνικῆς ζωῆς. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι, κατὰ τὴν παροιμίαν, τὸ *μαχαίρι ἐφθάσεν ὡς τὸ κόκκαλο*.

Τὴν Ἐρευναν τῶν «Παναθηναίων» θὰ ἠθέλα νὰναγνώσουν μετὰ προσοχῆς ὅλοι οἱ Ἐκπαιδευτικοὶ μας καὶ ὅλοι οἱ πολιτευόμενοι. Τὸ πόρισμα τῆς εἶνε τόσον σαφές, τόσον εὐγλωττον, τόσον ἐπιβλητικόν! Εἶνε ἀρὰ γε ἀνάγκη τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Δομπόλη, τὸ ὁποῖον εἰμπορεῖ καὶ νὰ μὴ περιέλθῃ ποτὲ εἰς χεῖρας μας, διὰ νὰ ἐφαρμόσωμεν μίαν ἰδέαν, διὰ νὰ πραγματοποιήσωμεν μίαν καινοτομίαν, τὴν ὁποῖαν μᾶς ἐπιβάλλει ἡ ἀνάγκη; Καὶ ἂν χρειάζεται πρακτικὴ ἐκπαίδευσις διὰ τὸ Κράτος μας, εἶνε τάχα ἀνάγκη νὰ ἰδρυνθοῦν καὶ ἄλλα Πανε-

πιστήμια καὶ ἄλλα Γυμνάσια; Διατί νὰ μὴ τροποποιηθοῦν τὰ ὑπάρχοντα; Διατί νὰ μὴ δημιουργηθοῦν νέαι ἔδραι, διατί νὰ μὴ καταρτισθοῦν νέα τμήματα, καταργουμένων μερικῶν ἀπὸ τ' ἀχρηστότερα καὶ παλαιότερα; Ἦτο ἀνάγκη νὰ φύσῃ κληροδότῃς ὁ Δομπόλνς, διὰ νὰ ἐλαττωθοῦν αἱ ὄραι τῶν Ἑλληνικῶν εἰς τὰ Γυμνάσια, διὰ νὰ ἐξορισθοῦν τὰ λατινικά, καὶ νὰ προστεθοῦν τὰ πρακτικὰ μαθήματα; Καὶ

Θ. ΔΟΣΤΟΓΕΒΣΚΥ

ΟΙ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΟΙ *

ΑΓΑΠΗΤΗ ΜΟΥ ΒΑΡΕΓΚΑ,

Ὡραία! ἄγγελέ μου. Εἶσαι τῆς ἰδέας πῶς δὲν εἶναι ἐπιτέλους καὶ δυστύχημα τὸ ὅτι δὲν εὗρηκα νὰ δανεισθῶ. Καλὰ εἶμαι ἡσυχος, εἶμαι εὐτυχὴς καὶ χαρούμενος ποῦ δὲν θὰ μ' ἐγκαταλείψῃς, ἐμένα τὸν γέρο, καὶ ποῦ θὰ μείνῃς στὴν ἴδια κατοικία. Καί, γιὰ νὰ τὰ εἰπῶ ὅλα, ἤμουν τρελλὸς ἀπὸ τὴ χαρὰ μου, σὰν εἶδα τὸ γραμματάκι σου, ποῦ γράφεις τόσο καλὰ γιὰ μένα καὶ μ' ἐννοεῖς τόσο πολὺ. Δὲν τὸ λέγω ἀπὸ ὑπερηφάνεια ἀλλὰ διότι βλέπω πόσο μὲ ἀγαπᾷς ὅταν σκέπτεσαι τὴν καρδιά μου. Μὰ γιατί νὰ μιλοῦμε τώρα γιὰ τὴν καρδιά μου; Ὡς τὴν ἀφήσωμε τὴν καρδιά—μὲ διατάτεις ὅμως, ἀγάπη μου, νὰ διώξω τὴ μικροψυχία. Naί, ἄγγελέ μου, κ' ἐγὼ ἐπίσης σκέπτομαι πῶς δὲν πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ εἶναι μικροψυχος μὲ ὅλα αὐτὰ ὅμως, σκέψου καὶ σύ, ἀγάπη μου, τί ὑποδήματα θὰ φορέσω αὐριο γιὰ νὰ πάω στὸ γραφεῖο; Ἐδῶ μιλοῦν τὰ πράγματα, ἀγάπη μου καὶ μὲ μιὰ τέτοια σκέψις ἡμπορεῖ νὰ χαθῇ ἕνας ἄνθρωπος, νὰ χαθῇ ὁλότελα. Καὶ ὅμως δὲν λυποῦμαι γιὰ τὸν ἑαυτό μου, δὲν μὲ μέλει καὶ χωρὶς ἐπανωφόρι νὰ μείνω καὶ χωρὶς ὑποδήματα, μέσα στὴν σκληρότερη παγωνιά, δὲν μὲ μέλει, τὸ ὑπόφερον εἶμαι συνειδητός, εἶμαι κοινὸς ἄνθρωπος· ἀλλὰ τί θὰ εἰποῦν οἱ ἄλλοι; Οἱ ἐχθροί μου, ὅλαις ἢ κακαῖς γλώσσαις τί θὰ εἰποῦν ὅταν μὲ ἴδωσιν χωρὶς ἐπανωφόρι; Τὸ ἐπανωφόρι, τὰ ὑποδήματα, τὰ φοροῦμε γιὰ τοὺς ἄλλους. Καὶ γιὰ

* Συνέχεια ἀπὸ σελίδος 181.

εἶνε ἀνάγκη νὰ τὸ ἐπιτρέψῃ ἡ Ρωσσία διὰ νὰ ἐνισχυθοῦν αἱ πρακτικαὶ Σχολαὶ τοῦ Ἑθνικοῦ μας Πανεπιστημίου; Μία ἀνακαίνισις τοῦ εκπαιδευτικοῦ συστήματος ἡμποροῦσε νὰ γίνῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ χωρὶς τὸ ὄνομα τοῦ Καροδίστρια. Θὰ ἦτο τόσο ἀπλούστερον, τόσο πρακτικώτερον, τόσο σοφώτερον, τόσο ὀλιγώτερον ὀνειρώδες καὶ ὑποθετικόν! Καὶ αὐτόχημα θὰ ἦτο σωτήριο.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

νὰ ἔλθωμε στὴν πραγματικότητα, ἀγάπη μου, ψυχούλα μου, ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ ὑποδήματα γιὰ νὰ σώσω τὴν τιμὴ μου καὶ τὴν ὑπόληψί μου· τὰ τρύπια ὑποδήματα καταστρέφουν καὶ τὴν τιμὴ καὶ τὴν ὑπόληψιν. — Πίστεψέ το, πίστεψε τὴν πείρα μου· εἶμαι γέρος, γνωρίζω τὴ ζωὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἀκουσε ἐμένα, ὅχι τοὺς ἄλλους κατεργαρέους.

Μὰ, δὲν σοῦ διηγήθηκα ἀκόμη λεπτομερῶς τὰ σημερινά μου βήσανα. Μέσα σὲ λίγες ὥρες ὑπόφερα ἠθικῶς περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ἄλλοι ὑποφέρουν σ' ἕνα ἔτος. Νά, τὸ ἱστορικὸ μου: — ἐπῆγα πολὺ πρῶτ' γιὰ νὰ εἶμαι βέβαιος πῶς θὰ τὸν εὗρω στὸ σπῆτι τοῦ καὶ γιὰ νὰ φθάσω τὴν ὁρισμένη ὥρα στὸ γραφεῖο. Ἦτον μιὰ τέτοια βροχή, ἕνας τέτοιος παληόκαιρος σήμερα! Ἐχώθηκα στὸ ἐπανωφόρι μου, ὁμορφούλα μου, καὶ σὲ ὅλο τὸν δρόμο ὁλοένα λέγω ἀπὸ μέσα μου: «Κύριε, συγχώρησον τὰς ἁμαρτίας μου καὶ εἰσάκουσον τὴν ἐπιθυμίαν μου!» — Ὅταν περνοῦσα μπρὸς στὴν ἐκκλησιά***, ἔκανα τὸν σταυρό μου ἐν συντριβῇ μὰ σκέφθηκα πῶς θὰ ἦτον κακὸ νὰ ἱκετεύσω τὸν Κύριον. Βυθισμένος στὴς σκέψεις μου, τίποτε δὲν ἐκύτταζα, οὔτε ἐπρόσεχα στὸν δρόμο ποῦ πῆγαινα. Οἱ δρόμοι ἦταν ἔρημοι, οἱ σπάνιοι διαβάταις ποῦ ἀπαντοῦσα ἦταν ὅλοι ἄνθρωποι τῆς δουλειᾶς, καὶ οὔτε εἶναι ν' ἀπορήσῃ κανεὶς γι' αὐτό· ποῖος πηγαίνει νὰ περιπατήσῃ αὐτὴ τὴν ὥρα καὶ μ' αὐτὸν τὸν καιρὸ; Ἀπάντησα ἕναν ὄμιλο ἐργατῶν μὲ φορέματα ἐλεεινά· μὲ τσαλαπάτησαν, τὰ ζῶα! Ἦμουν στενοχωρημένος, μοῦ ἔκανε πολὺ κακό, οὔτε σκεπτόμουν πιά γιὰ χρήματα. — Ἀς γίνῃ ὅ,τι γίνῃ! Κοντὰ στὸ γεφύρι τῆς

Ἀναστάσεως ἔφυγε ἡ μία μου σόλα· δὲν ἤξερω πῶς νὰ προχωρήσω. Ἐν τῇ μεταξὺ ἀπαντῶν τὸν γραφέα μας Ἑρμολάιφ· σταματᾷ, στέκεται ἴσιος σὰν στρατιώτης μπρὸς τὸν ἀνώτερό του, μὲ ἀκολουθεῖ μὲ τὸ βλέμμα καὶ νομίζεις πῶς ζητεῖ μιὰ δεκάρα γιὰ κρασί. «Ἐ, φίλε μου, σκέφθηκα, καλὰ τὴν ἐπέτυχες!» Ἦμουν κατακουρασμένος, σταμάτησα μιὰ στιγμὴ γιὰ ν' ἀναπαυθῶ καὶ ἄρχισα πάλι τὴν πορεία. Ἐκύτταζα γύρω μου ἐπιτήδες γιὰ νὰ ξεφύγω τὴ σκέψιν ποῦ μὲ κυνηγοῦσε· ἤθελα ἔτσι νὰ ἀναλάβῃ λίγο τὸ ἠθικόν μου, μὰ τίποτε δὲν ἡμποροῦσε σὲ τίποτε νὰ σταματήσῃ ὁ νοῦς μου καί, τὸ χειρότερο, πατοῦσα μέσα στὴς λάσπες, τόσο, ποῦ ντρεπόμουν τὸν ἑαυτό μου. Ἐπιτέλους εἶδα ἀπὸ μακριὰ ἕνα ξύλινο σπῆτι κυρινοβαμμένο, μὲ ἕνα μεσαῖον ποῦ ἦτον σὰν σκοπιά. — Αὐτὸ θὰ εἶναι, σκέφθηκα· ἔτσι μοῦ περιέγραψε ὁ Αἰμίλιος Ἰβάνοβιτς τὸ σπῆτι τοῦ Μάρκοφ, (αὐτὸ εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ τοκιστοῦ, ἀγάπη μου). Δὲν ἀμφέβαλλα πιά, καὶ ὅμως ρώτησα ἕναν ἀστυφύλακα: «Τίνος εἶναι αὐτὸ τὸ σπῆτι, παρακαλῶ;» Ὁ ἀστυφύλαξ, ἕνας χωριατάνθρωπος, μοῦ ἀπαντᾷ σὰν θυμωμένος καὶ μέσα στὰ δόντια του: «Τοῦ Μάρκοφ». Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἀστυφύλακες εἶναι τόσο χωριάτες! Ἀλλὰ τί μὲ μέλει γιὰ τοὺς ἀστυφύλακες! Τί τὰ θές, ἦτον καὶ αὐτὸ μιὰ κακὴ, μιὰ δυσάρεστη ἐντύπωσις ἐπιτέλους τὸ ἕνα φέρνει τὸ ἄλλο· καὶ ἀπὸ ὅλα μαζί βγαίνει κατὰ ὅμοιον μ' ἐκεῖνο ποῦ αἰσθάνεσαι, καὶ πάντα ἔτσι συμβαίνει. Ὅσο πλησίαζα τὸ σπῆτι, μεγάλωνε καὶ ἡ ἀνησυχία μου. — «Ὁχι, σκέφθηκα, δὲν θὰ μοῦ δανείσῃ, ποτὲ δὲν θὰ τὸ κάνῃ! Γι' αὐτὸν εἶμαι ἕνας ἄγνωστος, τὸ ζήτημα εἶναι λεπτὸ καὶ τὸ ἐξωτερικόν μου δὲν θὰ τὸν διαθέσῃ καλὰ...» Ἀς εἶναι, ἂς γίνῃ ὅ,τι θέλει ὁ Θεός· θέλω νὰ ξέρω ὅμως πῶς ἔκανα ἐκεῖνο ποῦ ἔπρεπε· δὲν θὰ μὲ φάῃ ἐπιτέλους! — Καὶ ἔτσι ἀνοίξα σιγὰ τὴ θύρα. Ἄλλη δυστυχία: ἕνα παληόσκυλο ἀρχίζει νὰ γαυγίζει καὶ σηκώνει τὸν κόσμον στὸ πόδι! Αὐταῖς ἡ ἀτυχίαις, ἀγάπη μου, αὐτὰ τὰ μικροπράγματα σ' ἐρεθίζουν, σὲ φοβίζουν καὶ σοῦ ἀφαιροῦν τὸ θάρρος ποῦ εἶχες ἀπὸ πρὶν. Μπαίνω στὸ σπῆτι περισσότερο πεθαμένος παρὰ ζωντανός καὶ ἐκεῖ μὲ περιμένει ἄλλη κακοτυχία: δὲν εἶχα παρατηρήσει μπροστά μου· πάω ν' ἀνεβῶ τὸ κατῶφλι καὶ σκοντάφτω πάνω σὲ μιὰ γυναῖκα ποῦ ἄδειαζε ἕνα τενεκὲ γάλα· ὅλο τὸ γάλα χύνεται χάμω. Τὸ ἀνόητον γύναιον βάνει τῆς φωνές: «Ποῦ πᾶς, καλέ; Τί ζητεῖς;» Ἐπειτα ἀρχίζει νὰ κλαίῃ τὸ γάλα ποῦ χύθηκε.

Βλέπω, ἀγάπη μου, πῶς πάντα μοῦ συμβαίνει τὸ ἴδιο, κάθε φορὰ ποῦ βρίσκομαι σὲ ὅμοια περίστασι· πάω νὰ πιστέψω πῶς εἶναι τῆς μοίρας μου· ἀδύνατον νὰ μὴ μοῦ τύχῃ κάποιο δυστύχημα. Μὲ τὸν θόρυβο ἐκεῖνον βγῆκε μιὰ γρηὰ μάγισσα, μιὰ φιλανδὴ νοικοκυρά. Τὴν ἐρωτῶ ἀμέσως: «Ἐδῶ κατοικεῖ ὁ Μάρκοφ;» — Ὁχι, ἀποκρίνεται στὴν ἀρχὴ· ἀφοῦ μ' ἐκύτταξε καλὰ, μ' ἐρωτᾷ: «Τί τὸν θέλετε;» Τῆς δίνω ἐξηγήσεις, λέγω τὸ ὄνομα τοῦ Αἰμίλιου Ἰβάνοβιτς, καὶ πῶς ἔρχομαι γιὰ μιὰ μικρὴ ὑπόθεσι, καὶ τὰ λοιπά. Ἡ γρηὰ φωνάζει τὴν κόρη τῆς ἔρχεται γυμνόποδη μιὰ μικρούλα. «Πήγαινε νὰ φωνάξῃς τὸν πατέρα σου· εἶναι ἀπάνω. — Καθίστε, παρακαλῶ». Μπήκα σ' ἕνα δωμάτιο ποῦ δὲν εἶχε τίποτε τὸ ξεχωριστό· στοὺς τοίχους κρεμασμέναις ὅλο εἰκόνες στρατηγῶν· ἕνα ντιβάνι, ἕνα τραπέζι στρογγυλόν, μιὰ ρεζεντὰ καὶ βαλσαμίναις. Δὲν ἤξερα ἂν ἔπρεπε νὰ τὸ στρίβω γιὰ νὰ μὴ ντροπιασθῶ. Naί, σὲ βεβαιώνω, ἀγάπη μου, ἤθελα νὰ φύγω! «Ἐρχομαι αὐριο, σκέφθηκα, θὰ εἶναι καλλίτερος καιρὸς, θὰ περάσῃ ἡ μπόρα—σήμερα ἔχομε τὸ γάλα ποῦ χύθηκε, καὶ οἱ στρατηγοὶ σὰν νὰ τὰ ἔχουν κατεβασμένα!...» Σηκώθηκα λοιπὸν νὰ φύγω, μὰ ἔξαφνα φάνηκε ὁ Μάρκοφ, ἕνας ἄνθρωπος, πῶς νὰ σοῦ τὸν 'πῶ, μὲ ἄσπρα μαλλιά καὶ μικρὰ πονηρὰ μάτια· φοροῦσε μιὰ ρόμπα λερωμένη καὶ εἶχε ἕνα σχοινὶ γιὰ ζώνην. Μ' ἐρώτησε τὴν αἰτία ποῦ τὸν ζητοῦσα· μισοεἶπα τὸ ὄνομα τοῦ Αἰμίλιου Ἰβάνοβιτς καὶ πῶς εἶχα ἀνάγκη σαράντα ρούβλια... Δὲν πῆγα ὡς τὸ τέλος· ἐδιάβασα μέσα στὰ μάτια του πῶς ἡ ὑπόθεσίς μου ἦταν χαμένη. «Δὲν ἔχω χρήματα, ἀποκρίθηκε· μὰ, ἔχετε κανένα ἐνέχυρο;» Τοῦ εἶπα πῶς δὲν ἔχω ἐνέχυρο, μὰ πῶς μὲ εἶχε στείλει ὁ Αἰμίλιος Ἰβάνοβιτς εἶπα δηλαδὴ ὅτι εἶχα νὰ εἰπῶ. «Ὁχι, ἀποκρίθη, ἀφοῦ μὲ ἀκούσε ὡς τὸ τέλος· τί ἔχει νὰ κάνῃ ὁ Αἰμίλιος Ἰβάνοβιτς; Δὲν ἔχω χρήματα.» — Λοιπὸν, σκέφθηκα, ἔτσι θὰ γινότανε, τὸ ἐπρόβλεπα, τὸ ἤξερα ἀπὸ πρὶν. Ἦθελα, Βαρέγκα, τὴν ὥρα ἐκεῖνη ν' ἀνοίξῃ ἡ γῆ νὰ μὲ καταπιῇ ἡμουν παγωμένος, ἦταν πιασμένα τὰ γόνατά μου, αἰσθανόμουν μιὰ φαγοῦρα στὴ σπονδυλική μου στήλη. Ἐκύτταζα τὸν Μάρκοφ, ποῦ καὶ αὐτὸς εἶχε καρφωμένα τὰ μάτια του ἀπάνω μου: «Πήγαινε λοιπὸν, φίλε μου, δὲν γίνεται τίποτε» ἐνόμιζα πῶς μοῦ ἔλεγε τὴν καταλάβαινα πολὺ καλὰ τὴ ματιά του αὐτὴ· σὲ κάθε ἄλλῃ περίστασι θὰ ἔμενα ἀκόμα στοῦ Μάρκοφ. — «Μὰ, τί χρειάζεσθε τὰ χρήματα;» (Αὐτό, ἀ-

γάπη μου μ' ἐρώτησε !). Ἄνοιξα τὰ χεῖλιά γιὰ νὰ μὴ μείνω βουβός, μὰ οὔτε μὲ ἄκουσε: «Ὁχι, ἀποκρίθη, δὲν ἔχω χρήματα. Ἄν εἶχα, θὰ σὰς ἔδινά εὐχαρίστως». Ἐπέμεινα μὲ ὅλα μου: «Δὲν σὰς ζητῶ κανένα μεγάλο ποσόν, θὰ σὰς τὰ πληρώσω στὴν προθεσμία, ἴσως καὶ πρωτίτερα· πάρετέ μου ὅ,τι τόκον θέλετε· νὰ εἴσθε βέβαιοι πὼς θὰ σὰς πληρώσω...» Ἐκεῖνη τὴ στιγμή, ἀγάπη μου, συλλογίζομαι ἐσένα, θυμώμουν ὅλη σου τὴ δυστυχία καὶ ὅλες σου τὴς ἀνάγκες, θυμώμουν τὸ μισό σου ροῦβλι. «Ποιὸς ρωτᾷ γιὰ τὸν τόκο! εἶπε ὁ Μάρκοφ. Ἄν ἔχετε κανένα ἐνέχυρο! Ἀλλὰ καὶ πάλι, δὲν ἔχω χρήματα, σὰς τὸ δοκίζομαι στὸν Θεό· εἰδεμή, θὰ τὸ ἔκανα εὐχαρίστως». Ἐτόλμησε νὰ ἐπικαλεσθῇ μάρτυρα καὶ τὸν Θεό, ὁ ληστής!

Ὑστερα ἀπ' αὐτό, ἀγαπητή μου, οὔτε θυμοῦμαι πὼς ἔφυγα, πὼς πέρασα τὴ συνοικία Βίμπορ, πὼς ἔφθασα στὸ γεφύρι τῆς Ἀναστάσεως. Τρομερὰ κουρασμένος, παγωμένος ἀπὸ τὸ κρύο, μόλις στῆς δέκα ἔφθασα στὸ γραφεῖο. Ἦμουν μέσα στὴ λάσπη· ἠθέλησα νὰ καθαρισθῶ λίγο· μὰ ὁ Σνεγκύρεφ, ὁ κλητὴρ, δὲν μοῦ τὸ ἐπέτρεψε: «Αὐτὸ δὲν γίνεται, εἶπε, θὰ καταστρέψετε τὴν βουρτσα, ποῦ εἶναι περιουσία τοῦ Κράτους». Ἔτσι μᾶς φέρονται τώρα, ἀγάπη μου, δηλαδὴ γι' αὐτοὺς τοὺς κυρίους εἶμαι χειρότερος ἀπὸ τὴ ψάθα ποῦ σκουπίζουν τὰ πόδια των. Ξέρεις τί μὲ πληγώνει, Βάρεγκα; — Ὁχι τὸ χρῆμα, ἀλλὰ αὐταῖς ὅλαις ἢ συμφοραῖς τῆς ζωῆς, ὅλα τὰ κριφομιλήματα, τὰ χαμόγελα αὐτὰ καὶ τὰ πειρακτικά λόγια. Ὁ Ἐξοχώτατος ἤμπορεῖ, κατὰ τύχην, καὶ νὰ τὸ παρατηρήσῃ. — Ἐ, ἀγάπη μου, πέρασαν πιά ἡ καλαῖς μου μέραις! Σήμερα ξανάβασα ὅλα σου τὰ γράμματα· σὲ κάνουν μελαγχολικό, ἀγάπη μου! Ὑγίαινε, ἀγαπητή μου, ὁ Κύριος νὰ σὲ διαφυλάττῃ!

Μ. ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ

Υ. Γ. Ἦθελα, Βάρεγκα, νὰ πάρω ὕψος τραγικοκομικὸν γιὰ νὰ σοῦ διηγηθῶ τὴ συμφορὰ μου, μὰ βλέπω πὼς δὲν εἶχα τὸν οἶστρό μου γιὰ ἀστεῖα. Ἦθελα νὰ μὴ σὲ λυπῶ. — Θὰ ἔλθω νὰ σὲ ἰδῶ. ἀγάπη μου, ἄφρευκα. Θὰ ἔλθω αὐριο.

11 Αὐγούστου

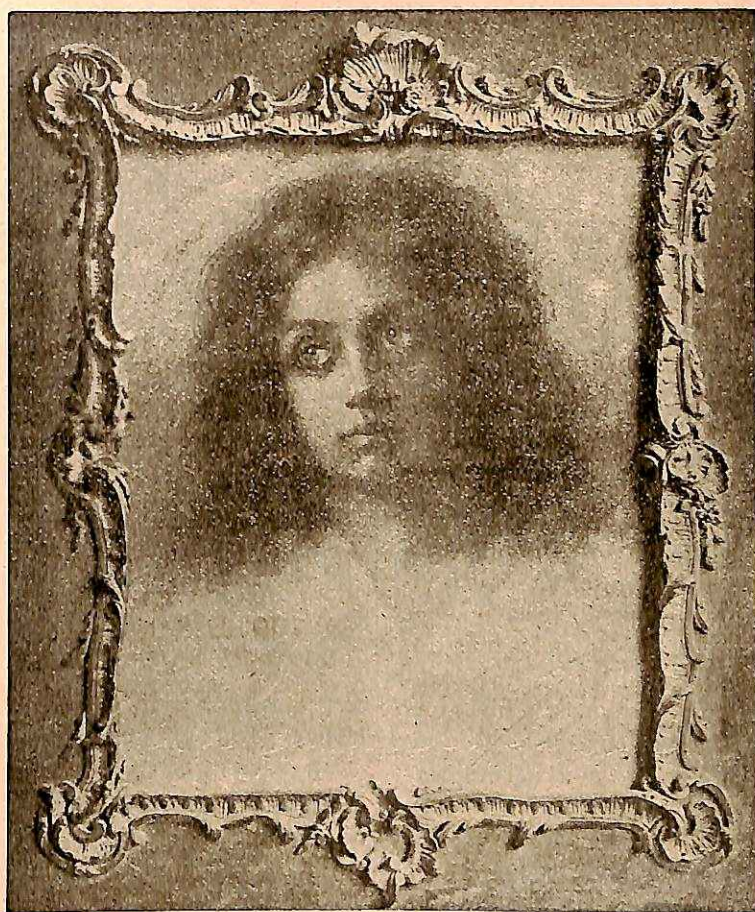
Βαρβάρη Ἀλεξέγεβνα! Ἀγαπητή μου! Εἶμαι χαμένος, εἶμεθα καὶ οἱ δύο χαμένοι, καὶ οἱ

δύο μαζί, χαμένοι γιὰ πάντα. Ἐχασα τὴν ὑπόληψί μου, τὴν ἀξιοπρέπειά μου, — ὅλα! εἶμαι χαμένος, καὶ μαζί μου καὶ σύ, ἀγάπη μου· ἐσὺ κ' ἐγώ, εἶμεθα χαμένοι ἀμετακλήτως! Ἐγώ, ἐγὼ σὲ κατέστρεψα! Μὲ καταδιώκουν, ἀγάπη μου, μὲ περιφρονοῦν, μὲ περιπαίζουν· καὶ ἡ νοικοκυρά μου μὲ ὑβρίζει. Καὶ τί δὲν μοῦ εἶπε, καὶ τί δὲν μοῦ ἔψαλε σήμερα! Μὲ μεταχειρίζεται χειρότερα παρὰ ἓνα σκουπίδι. Τὸ βράδυ, στὴ συνάθροισι τοῦ Ραταζάγεφ, κάποιος ἐδιάβασε ἓνα γράμμα ποῦ σοῦ εἶχα γράψει καὶ ποῦ ἔπλεσε κατὰ τύχην τὸ σχέδιο ἀπὸ τὴν τσέπη μου. Ἀγάπη μου, τί γέλια ἔκαμαν! Οἱ προδόταις! Πῆγα καὶ τοὺς ἠύρα καὶ εἶπα τοῦ Ραταζάγεφ πὼς εἶναι ἓνας ἀπιστος, ἓνας προδότης! Ὁ Ραταζάγεφ ἀποκρίθηκε πὼς ἐγὼ εἶμαι ὁ προδότης· πὼς κάνω διάφορες κατακτήσεις. «Μᾶς ἐκρυβόσατε, μοῦ εἶπε, εἴσθε ἓνας Λοβελαίης». Καὶ τώρα ὅλοι μὲ ὀνομάζουν ἔτσι· δὲν ἔχω ἄλλο ὄνομα! Τ' ἀκοῦς, ἄγγελέ μου, τ' ἀκοῦς; Τώρα τὰ ξέρουν ὅλα, τὰ ἔμαθαν ὅλα, σὲ γνωρίζουν, ἀγαπητή μου, τίποτε δὲν ἀγνοοῦν, ἀπολύτως τίποτε. Κι' αὐτὸς ὁ Φαδόνης εἶναι μὲ τὸ μέρος των. Σήμερα τοῦ εἶπα νὰ μοῦ φέρῃ κατιτὶ ἀπὸ τὸ ἐδωδιμοπωλεῖον· δὲν ἔπῃγε καὶ μοῦ ἀποκρίθηκε πὼς ἔχει δουλειά. «Ὅταν σοῦ λέω κάτι, πρέπει νὰ τὸ κάνῃς» τοῦ εἶπα. — Ὁχι, δὲν πρέπει, εἶπε, δὲν πληρώνετε τὴν κυρία μου καὶ γι' αὐτὸ δὲν μπορεῖτε νὰ μὲ διατάξετε». Ἡ αὐθάδεια τοῦ κακοαναθρεμμένου αὐτοῦ μουζίκου μὲ κάνει ἔξω φρενῶν· ὅταν τοῦ εἶπῶ πὼς εἶναι βλάκας, μοῦ ἀπαντᾷ: «Βλάκας εἴσθε ἐσεῖς». Σκέφθηκα πὼς δαίτῃ τοῦ λέγω: «Εἶσαι πιομένος βέβαια, χωριάτη!» Κ' ἐκεῖνος: «Βέβαια, μ' ἐκεῖνα ποῦ μοῦ δώσατε γιὰ νὰ πιῶ. Νὰ ζητᾷτε ἐλεημοσύνη ἀπὸ μιὰ γυναῖκα, δέκα καπίκια...» Βλέπετε, ἀγάπη μου, ποῦ ἔφθασαν τὰ πράγματα! Ποῦ κατήντησα, Βάρεγκα! Εἶμαι σὺν ἀφωρισμένος. Εἶμαι σὲ χειρότερη θέσι ἀπὸ τὸν τελευταῖο παληάνθρωπο. Αὐτὸ λέγεται δυστυχία. — Εἶμαι χαμένος, χαμένος γιὰ πάντα!

Μ. Δ.

13 Αὐγούστου

Πολυαγαπημένε μου Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς, μᾶς ἔρχονται μαζωμέναις ἡ δυστυχίαι, δὲν ἡ-ξέρω οὔτε ἐγὼ τί νὰ κάνωμε! Τί θὰ γίνετε τώρα; Ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου τίποτε δὲν περιμένω· σήμερα ἐκάηκα μὲ τὸ σίδερο· ἐπέταξα τότε τὸ σίδερο ἀπάνω στὸ ἀριστερό μου χέρι,

ΣΠΟΥΔΗ — ΠΑΣΤΕΛ — SALON 1904

ΕΡΓΟΝ ΚΛΕΟΝΙΚΗΣ ΑΣΠΡΙΩΤΟΥ

καὶ ἔτσι τώρα εἶναι καὶ καμένο καὶ πονεμένο. Μοῦ εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ ἐργασθῶ. Καὶ ἡ Φεδόρα εἶναι ἄρρωστη ἀπὸ προχθές. Εἶμαι παραπολὺ ἀνήσυχη. Σὰς στέλλω τριάντα καπίκια ἀργυρᾶ, ἀπάνω-κάτω ὅ,τι μᾶς μένει. Μὰ ὁ Θεὸς ξέρεῖ πὼς ἤθελα νὰ σὰς βοηθήσω στὴ σημερινή σας ἀνάγκη. Θέλω νὰ κλάψω! Ὑγιαίνειτε, φίλε μου! Ἐλάτε νὰ μᾶς ἰδῇτε σήμερα. Ἡ ἐπίσκεψίς σας θὰ μᾶς εἶναι μεγάλη παρηγοριά.

Β. Δ.

14 Αὐγούστου

Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς, τί ἔχετε; Βέβαια, δὲν

φοβάσθε τὸν Θεό. Πᾶω νὰ χάσω τὸ λογικό μου. Πὼς δὲν ἐντροπέσθε; Σκεφθῆτε λοιπὸν τὴν ὑπόληψί σας. Εἴσθε ἄνθρωπος ἔντιμος, εὐγενής, φιλότιμος· ὅταν ὅλος ὁ κόσμος μάθῃ τὴ ζωὴ σας... θὰ πεθάνετε ἀπὸ τὴ ντροπὴ σας. Λοιπὸν δὲν λυπᾶσθε τὰ ἄσπρα σας μαλλιά; Δὲν φοβάσθε τὸν Θεό; Ἡ Φεδόρα εἶπε πὼς δὲν θὰ σὰς ξαναβοηθήσῃ· μὰ κ' ἐγὼ δὲν θὰ σὰς ξαναδώσω χρήματα. Ποῦ μὲ καταντήσατε, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς! Νομίζετε, βέβαια, πὼς εἶμαι ἀδιάφορη γιὰ τὴ διαγωγή σας! Δὲν τολμῶ πιά οὔτε τὴ σκάλα νὰ κατεβῶ. Ὅλοι μὲ κυττάζουν, μὲ δακτυλοδεικτοῦν καὶ λέγουν τόσο παράξενα πράγματα! — Ναί, λέγουν κα-

θαρά πώς είμαι αφωσιωμένη σ' έναν μέθυσο! "Α, πώς πονώ να το ακούω! Όταν σ' ας φέρουν αναισθητο, όλοι οι νοικάρηδες σ' ας δείχνουν με περιφρόνησι: «Τόν έφεραν πάλι, λέγουν, τόν υπάλληλο.» Καί εγώ αισθάνομαι αφορητά την ιδική σας ταπείνωσι. Σ' ας δρκίζομαι πώς θα φύγω απ' έδω. Θα πάω κάπου ύπηρέτρια, θα γίνω πλύστρα, μ' ας δέν θα μείνω σ' αυτό το σπίτι. Σ' ας είχα γράψει να έλθετε να με ιδήτε, και δέν ήλθατε. Τα δάκρυά μου λοιπόν και ή παρακλήσεις μου δέν σ' ας συγκινούν, Μάκαρ 'Αλεξέγεβιτς! Καί ποῦ βρήκατε χρήματα; Για τ' όνομα τοῦ Θεοῦ, προσέξτε! Θα χαθήτε, θα χαθήτε! Καί τί έντροπή, τί ταπείνωσις! Χθές, όταν έπιστρέψατε, ή νοικοκυρά σας δέν ήθέλησε ούτε να σ' ας ανοίξη. Περάσατε την νύχτα στον διάδρομο. Τα ξέρω όλα. Να ήξέρατε πόσο ύποφέρω όταν τα μαθαίνω όλα αυτά! 'Ελάτε να με ιδήτε, θα διασκεδάσετε μαζί μας. Θα διαβάζουμε μαζί, θα μιλούμε για το παρελθόν, ή Φεδόρα θα μ' ας διηγείται της περιπέτειές της. "Αν μ' αγαπάτε, μην καταστρέψετε τόν έαυτό σας και μένα. Μόνον για σ' ας ζώ, και μένω έδω για σ' ας μόνο. Καί σ' ας βλέπω σ' αυτή την κατάστασι! Γενήτε γενναίος, ίσχυρός στη δυστυχία. Σκεφθήτε πώς ή φτώχεια δέν είναι ελάττωμα. "Επειτα, γιατί ν' απελπίσεσθε; "Όλα αυτά είναι προσωρινά. Μ' ας την βοήθεια τοῦ Θεοῦ όλα θα διορθωθούν τώρα όμως κρατηθήτε. Σ' ας στέλλω είκοσι καπίκια για καπνό ή ό,τι άλλο θέλετε, όμως, για τ' όνομα τοῦ Θεοῦ, ακούσετέ με. 'Ελάτε να μ' ας δήτε, να έλθετε χωρίς άλλο. "Ισως θα αισθανθήτε συνεσταλμένος όπως άλλοτε, μ' ας νικήσετε αυτό το αίσθημα δέν είναι αληθινό. Να έλθετε όμως αληθινά μετανοημένος. Στηρίζετε της ελπίδες σας στον Θεό, και όλα θα πάνε καλά.

B. A.

19 Αυγούστου

ΒΑΡΒΑΡΑ ΑΛΕΞΕΓΕΒΝΑ, ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ,

Αισθάνομαι ντροπιασμένος, όμορφόyla μου, Βαρβάρα 'Αλεξέγεβνα, αισθάνομαι όλότελα ντροπιασμένος. "Όμως, τί παράξενο βλέπεις σ' αυτά όλα, αγάπη μου; Γιατί να μ' ας ζητήση κανείς λίγη εύθυμία; "Ετσι τουλάχιστον δέν συλλογίζομαι πιά τη σόλα μου, γιατί μια σόλα δέν σημαίνει τίποτε: θα είναι πάντα άπλούστατα μια παλιοσόλα. Καί τα ύποδήματα, κι' αυτά δέν σημαίνουν τίποτα! — Οι έλληνες φιλόσο-

φοι τα περιφρονούσαν γιατί λοιπόν εμείς να δίνουμε τόση σημασία σ' έπραγμα ποῦ δέν τοῦ αξίζει καθόλου; Γιατί να μ' ας περιφρονήσ; "Ε, αγάπη μου, μοῦ τ' ας φαλες καλά! Μ' ας, εἰπέ της Φεδόρας πώς είναι μια φλύαρη, μια τρελλή, μια αυθάδισσα, και μαζί με αυτά όλα, και ζώνον, όσο πέρνει ζώνον! "Όσο για τα άσπρα μαλλιά μου, και σ' αυτό είσαι απατημένη, αγαπητή μου, δέν είμαι και τόσο γέρος όσο νομίζεις. "Ο Αιμίλιος σ' ας χαιρετά. Μοῦ γράφεις πώς ήσουν απελπισμένη και πώς έκλαψες. Σοῦ γράφω κ' εγώ πώς ήμουν απελπισμένος και πώς έκλαψα. Για να τελειώνωμε, σοῦ εύχομαι υγεία και εύτυχία. "Εγώ, υγιής και εύτυχισμένος έπίσης, μένω, αγγελέ μου, ό φίλος σου

ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ

21 Αυγούστου

ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗΤΗ ΦΙΛΗ
ΒΑΡΒΑΡΑ ΑΛΕΞΕΓΕΒΝΑ

Είμαι ένοχος, είμαι άδικος σ' εσένα μ' ας τί βγαίνει ποῦ σοῦ τα λέγω; Καί πριν άμαρτήσω, το αισθανόμουν: ν' ας, μ' έπιασε ή απελπισία, ήξερα πώς κάνω το κακό και όμως δέν κρατήθηκα. "Αγάπη μου, δέν είμαι κακός, ούτε σκληρός. Θα ήμουν τίγρις διαρασμένη από αίμα για να ξεσχίσω την καρδόyla σου, περισσότερά μου μ' ας έχω καρδιά προβάτου, ή φύσις μου δέν ήναι αιμοβόρος, το ξέρεις καλά. Γι' αυτό, αγγελέ μου, δέν είμαι και τόσο ένοχος, ούτε εγώ ούτε ή καρδιά, ή ή σκέψις μου δέν ήξέρω καλά-καλά ποιός είναι ό ένοχος. Είναι πολὺ σκοτεινό πράγμα, αγάπη μου! — Μοῦ έστειλες τριάντα καπίκια και έπειτα δύο γκρίβνας: ταράχθηκε ή καρδιά μου όταν είδα αυτά τα χρήματα ποῦ μοῦ τα έστειλε μια όρφανή. Μ' ας χέρι καμένο, μεθαύριο πεινασμένη, και όμως μοῦ στέλλεις να πάρω καπνό. Κ' εγώ τί έκανα τότε; χωρίς τύψι, σ' ας ένας ληστής, σ' έκλεβα εσένα την όρφανή! "Εχασα το ήθικόν μου, αγάπη μου. Αισθάνθηκα δηλαδή πώς δέν αξίζα τίποτε, πώς δέν ήμουν καλλίτερος ούτε από τη σόλα των ύποδημάτων; έσκέφθηκα μάλιστα πώς είμαι άναξιοπρεπής, και άναιδής λίγο. "Όταν λοιπόν έχασα την ιδέα ποῦ είχα για τόν έαυτό μου και είδα πώς δέν μοῦ έμεινε καμμι' ας αξία, ήτον αδύνατον πιά να κρατηθώ. Έπρεπε να πέσω! "Η τύχη το θέλησε και εγώ έπρεπε να υποκύψω. Στην αρχή έπήγα να αναπνεύω λίγο. Μ' ας ήλθαν όλα

έτσι, για να γίνη το κακό. "Ο καιρός ήτον τόσο μελαγχολικός, έκανε κρύο, έβρεχε τότε ό Αιμίλιος βρέθηκε στον δρόμο μου. "Ό,τι είχε το έδωσε στο ένεχυροδανειστήριο, Βάρεγκα, και όταν τόν απάντησα, ήτον δύο μέρες νησιτικός και ήθελε να δώση ακόμη κάτι ποῦ είναι αδύνατον να δανεισθῇ κανείς, γιατί δέν το δέχονται για ένέχυρο. Λοιπόν, Βάρεγκα, πταίει περισσότερο ή συμπάθειά μου προς την άνθρωπότητα παρά ή κακή μου τάσις. Αυτή είναι ή αιτία ποῦ παρασύρθηκα, αγάπη μου! Πόσο έκλάψαμε οι δύο μας. Εκείνος κ' εγώ! Μιλήσαμε για σ' ας. Είναι πολὺ καλός, είναι εξαίρετος άνθρωπος και με πολὺ αίσθημα. Κ' εγώ αγάπη μου, αισθάνομαι όλα αυτά για τόν έαυτό μου, και γι' αυτό μάλιστα μοῦ συμβαίνουν παρόμοια πράγματα. Γνωρίζω τί σοῦ χρεωστῶ, αγαπητή μου! Μ' ας τη δική σου γνωριμία έγνωρίσα και τόν έαυτό μου καλλίτερα και άρχισα να σ' αγαπῶ. Πρωτίτερα ζούσα μόνος σ' αν ναρκωμένος: καλά καλά δέν ήτον ζωή ή ζωή μου. Οι έχθροί μου έλεγαν πώς το έξωτερικό μου ήτον άνάρμοστο, με περιφρονούσαν και είχα καταντήσει να περιφρονῶ τόν έαυτό μου. "Ελεγαν πώς είμαι βλάκας, και κατήντησα να το πιστεύω. Μ' ας εὐθύς ποῦ σ' ας είδα, έφώτισες όλη τη σκοτεινιασμένη μου ζωή: χάρηκε ή καρδιά μου και ή ψυχή μου, βρήκα την έσωτερική γαλήνη, είδα πώς δέν αξίζα ολιγώτερο από τους άλλους, πώς αν δέν είχα καμμι' ας ευγένεια, αν μοῦ έλειπεν ή επιβολή, ή λάμψις, το γόητρον, ήμουν όμως άνθρωπος κ' εγώ, άνθρωπος με καρδιά και με σκέψεις. Τώρα λοιπόν ποῦ αισθάνομαι καταδιωγμένος, ταπεινωμένος από την τύχη, έπαυσα να πιστεύω στην προσωπική μου αξία, και το ήθικό μου έλύγισε από τα κτυπήματα της δυστυχίας. Τώρα ποῦ όλα τα γνωρίζεις, αγάπη μου, σ' ας ίκετεύω με δάκρυα να μ' ας ερωτήσης πιά γι' αυτό το πράγμα, γιατί σχίζεται ή καρδιά μου και ύποφέρω πικρά.

Μένω με σέβας, αγάπη μου, ό αφωσιωμένος σου

ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ

3 Σεπτεμβρίου

"Αφησα άτελείωτο το τελευταίο μου γράμμα, Μάκαρ 'Αλεξέγεβιτς, γιατί δέν ήμπορούσα να γράψω. Κάποτε είμαι εύχαριστημένη να βρίσκω μόνη, να μένω με τη λύπη μου να παραδίδωμαι σ' αυτήν, και ή στιγμιαίς αταίς

αρχίζουν να είναι όλοένα πιο συχναίς. Στο βάθος της ζωής μου της περασμένης, εἶνε κάτι άνεξήγητο για μένα, κάτι ποῦ με κρατεί τόσο δυνατά, ποῦ μένω ώρες όλόκληρες αδιάφορη σ' ας καθετί γύρω μου και λησμονῶ όλα. Καί στη ζωή μου την τωρινή κάθε έντύπωσις — εύχάριστη ή θλιβερή — βρίσκειται παρόμοια στο παρελθόν μου, προπάντων στην ηλικία μου την παιδική, την εύτυχισμένη μου ηλικία! Καί ή αναμνήσεις αταίς άφίνουν πάντα μέσα μου μια θλιβερή αίσθησι. "Αδυνατίζω, ή όνειροπολήσεις μου με κουράζουν και, χωρίς να το θέλω, ή υγεία μου από ήμέρα σε ήμέρα χειροτερεύει.

Μ' ας, σήμερα το πρωί, ό καιρός, δροσερός, καθάρος, χαρούμενος, ποῦ σπάνια είναι έτσι έδω το φθινόπωρο, μοῦδωκε ζωή και χαρά. "Ετσι λοιπόν, φθινόπωρο από τώρα! Πώς αγαποῦσα την εποχή αυτή στην έξοχή! "Ημουν παιδί ακόμα τότε, αισθανόμουν όμως πολλά. Το φθινόπωρο, αγαποῦσα περισσότερο της νύχτες παρά τα πρωινά. Θυμοῦμαι, ήταν μια λίμνη σ' ας δυο βήματα από το σπίτι μας, στη ρίζα ενός βουνού. "Η λίμνη αἰτή — θαρρῶ πώς την βλέπω ακόμα — ήταν τόσο πλατειά όλη μαζί: ήταν καθαρὰ και διαυγής σ' αν το κρύσταλλο. "Όταν ή νύχτα ήταν ήρεμη, ήταν ήσυχη και ή λίμνη. ούτε κουνούσαν τα φύλλα των δένδρων σ' ας όχθες της: ακίνητο το νερό, λ' ας και ήτον καθρέφτης. "Η δροσιά πέφτει άπάνω στη χλόη και αρχίζουν ν' ανάβουν φωταίς γύρω στη λίμνη τα καματερά τα οδηγούν στον σταῦλο — τότε σιγά-σιγά φεύγω από το σπίτι και πάω στη λίμνη μου και λησμονοῦμαι με τη θέα της. "Απάνω στην όχθη, άκρη-άκρη, παραδες άναψαν φωτιά από κλαδιά και ή λάμψις άντανάκλα μακρὰ, στο νερό άπάνω ψυχρός, βαθύχρωμος, ό οὐρανός είναι στολισμένος με κόκκινους χρυσούς, ποῦ λαμποκοποῦν και ποῦ σιγά-σιγά θαμπώνει ή λάμψις των φαίνεται το φεγγάρι και το πέταμα τοῦ πουλιού ποῦ φεύγει τρομασμένο, και ό θόρυβος της καλαμιάς ποῦ γέρνει με το σιγανό άεράκι, και το ξάφνιασμα των ψαριών μέσα στη λίμνη — όλα άνηχοῦν μέσα στον ελαφρόν άέρα. "Απάνω από τη βαθύχρωμη λίμνη ένας καπνός άσπρος, ελαφρός, διαφανής. Μακρὰ αρχίζει το τοπίο να σκοτεινιάζει. Πέρα εκεί όλα φαίνονται πνιγμένα μέσα στην όμίχλη, μ' ας έδω όλα ξεχωρίζουν καθαρά, σ' αν άνάγλυφα — ή βάρκα, ή όχθαις, τα νησιά. — "Ενα βαρέλι, λησμονημένο κοντά στην όχθη, πλέει ήρεμα άπάνω στο νερό. Ένα κλα-

δάκι ἀρνόφυλλο, μὲ φύλλα κιτρινισμένα, μπερδεύεται μέσα σὲ μιὰ καλαμιὰ. — Φτερουγίζει ἕνας γλᾶρος ποῦ ξεχάσθηκε, βουτιέται στὸ κρύο νερό, ἔπειτα πετᾷ καὶ χάνεται μέσα στὴν ὁμίχλη. — "Εβλεπα καὶ ἄκουα μ' εὐχαρίστησι — ἦμουν τόσο εὐτυχισμένη! Καὶ ἦμουν ἀκόμα παιδί, τόση δά! ...

"Αγαποῦσα τόσο πολὺ τὸ φθινόπωρο, τὴν ἐποχὴ ποῦ μαζεύουμε τὸ σιτάρι καὶ τελειώνουν ὄλαις ἡ ἐργασίαις, ὅταν στὰ ἱζμπὰς ἀρχίζει ἡ ἀγρυπνία καὶ ὅλοι περιμένουν τὸν χειμῶνα. Ὅλα τότε παίρνουν μιὰ σκοτεινὴ ὄψη· ὁ οὐρανὸς συννεφωμένος, τὰ φύλλα κίτρινα, σωρευμένα, σχηματίζουν μονοπάτια στὰ ὄρια τοῦ γυμνωμένους δάσους. Παίρνει τὸ δάσος ἕνα χρώμα βαθυκύανο, προπάντων τὸ βράδυ, ὅταν ἀπλώνεται ἡ ὑγρὴ ὁμίχλη, ποῦ ἀνάμεσα ἀπ' αὐτὴν φαίνονται τὰ δένδρα σὰν γίγαντες, σὰν τερατώδη καὶ φοβερὰ φαντάσματα. Κάποτε, στὸν περίπατο, ἄφωνα τοὺς ἄλλους νὰ μὲ προπερνοῦν· ἔπειτα, σὰν ἔβλεπα τὸν ἑαυτό μου μόνον, καὶ κανέναν δὲν ἦταν κοντά μου, ἐβάδιζα γρηγορώτερα μὲ μὴν ἀνησυχία. "Ετρεμα σὰν τὸ φύλλο: "Αν μὲ παραμονεύει κανένας κρυμμένος στὴν κουφάλα αὐτοῦ τοῦ δένδρου; » σκεπτόμουν. Ἐν τῷ μεταξύ φυσοῦσε ὁ ἄνεμος, γέμιζε τὸ δάσος μὲ τὸ βογκητό του, ἄρπαζε, ἀπὸ τὰ ξερὰ κλαδιά, σύννεφα ἀπὸ φύλλα καὶ τὸ στριφογύριζε· ἔπειτα περνοῦσε ἕνα κοπάδι πουλιὰ βγάζοντας σκληραῖς φωναῖς, κοπάδι μεγάλο, ἀτελείωτο, ποῦ σκέπαζε τὸν οὐρανὸ σὲ ὅλο του τὸ πλάτος. Φοβόμουν τότε, καὶ νόμιζα πῶς κάποιον ἀκούω, — μιὰ φωνὴ ἀνθρώπινη — ποῦ μοῦ ἔλεγε σιγά: «Τρέχα, τρέχα, μικρή, μὴν ἀργοπορῇς· σὲ λίγο, ἐδῶ θὰ εἶναι τρομάρα, τρέχα, μικρή!» — Μ' ἔπιανε ὁ φόβος καὶ ἔτρεχα μὲ ὅλη μου τὴ δύναμι. "Εφθана στὸ σπῖτι λαχανιασμένη. Στὸ σπῖτι μας ἦταν ζωηροὶ καὶ εὐθυμοὶ σὲ κάθε παιδί ἔδιναν κάτι νὰ κάνῃ· ξεφλουδιζαμε μπιζέλια ἢ τίποτε ἄλλο. Τὰ ξύλα, ὑγρά, σπιθοβολοῦσαν στὸ τζάκι ἢ μὴτέρα μου ἐκύτταζε χαρούμενη τὴν εὐχαρῆ ἐργασία μας· ἡ γρηὰ νταντά μου Οὐλιὰνα μιλοῦσε γιὰ τὰ παλὰ χρόνια ἢ διηγεῖτο τρομακτικὲς ἱστορίες, μάγους ἢ φαντάσματα. "Εμεῖς, μικρὰ κορίτσια, μαζεύομαστε ὄλαις κοντὰ-κοντὰ, μὰ ὄλαις εἶχαμε τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη. "Εξαφνα γινότανε σιωπὴ. ... "Ακούστε! Σὰν κάποιος νὰ χτυπᾷ τὴν πόρτα! — Δὲν ἦτον τίποτε· ἦταν τὸ ροδάνι τῆς κερά-Φρολόβνας. Τί γέλια ἐκάναμε! "Επειτα ὁμως, τὴ νύχτα, τί ὕπνος! "Ολο ὄνειρα τρομακτικά. Κάποτε ξυ-

πνοῦσα, δὲν τολμοῦσα νὰ μετακινηθῶ καὶ ἔτρεμα ὡς τὴν αὐγὴ κάτω ἀπὸ τὸ πάπλωμά μου. Τὸ πρωτὶ σηκώνομαι δροσερὴ σὰν λουλοῦδι. "Εκύτταζα ἀπὸ τὸ παράθυρο· ὀλόγυρα παγωνιά· ἀπὸ τοὺς γυμνοὺς κλώνους κρεμόταν λεπτὴ φθινοπωρινὴ πάχνη· πάγος λεπτὸς, σὰν χαρτί, ἐσκέπαζε τὴ λίμνη, καὶ ἀπάνω τῆς ἀπλωμένος ἄσπρος ἀτμός. Τὰ πουλιὰ φώναζαν χαρούμενα. "Ο ἥλιος ἔλαμπε καὶ ἡ ἀκτῖνες τοῦ ἑσποῦσαν σὰν γυαλὶ τὸ λεπτὸ στρώμα τοῦ πάγου. "Ο καιρὸς ἀνοικτός, χαρωπός, ἡρεμὸς! Στὸ τζάκι ἀνάβει πάλι ἡ φωτιά, ὅλοι καθήμεθα ἐμπρὸς στὸ σαμοβάρι· ὁ μαῦρος σκύλος μας Πόλκαν ποῦ εἶχε παγώσει τὴ νύχτα, ἔρχεται στὸ παράθυρο νὰ μᾶς κυττάξῃ καὶ μᾶς χαιρετᾷ κουνώντας τὴν οὐρὰ του. Περονᾷ ἕνας μουζικὸς ἀπάνω σὲ ἕνα ζωηρὸ ἄλογο, πηγαίνει στὸ δάσος νὰ πάρῃ ξύλα. "Ολοι εἶναι εὐχαριστημένοι, χαρούμενοι. "Η εἰσοδιά τοῦ σιταριοῦ ἦτον καλὴ· ὁ ἥλιος χρυσώνει τῆς θημωνιῆς σκεπασμένες μὲ ἄχρεο, ἕνα θέαμα ποῦ σκορπίζει τὴ χαρὰ! Καὶ ὅλοι εἶναι ἡσυχιοὶ, ὅλοι εὐχαριστημένοι· γιὰ ὅλους ἡ χρονιά ἦτον καλὴ· καθένας ξέρεי πῶς τὸν χειμῶνα δὲν θὰ τοῦ λείψῃ τὸ ψωμί· ὁ χωρικός εἶναι βέβαιος πῶς ἡ γυναῖκα καὶ τὰ παιδιά του δὲν θὰ πεινάσουν· καὶ ἔτσι κάθε βράδυ, τὰ κορίτσια ὀλοένα τραγουδοῦν καὶ χορεύουν· καὶ τὴν Κυριακὴν, ὅλοι μὲ δάκρυα εὐγνωμοσύνης πηγαίνουν στὴν ἐκκλησίαν! "Α, τί εὐτυχισμένα χρόνια!

Παρασύρθηκα ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις καὶ κλαίω σὰν παιδί. Ξαναεἶδα ὀλοζώντανα τὸ παρελθόν, τόσο εὐφρόσυνο, δίπλα στὸ παρὸν ποῦ εἶναι τόσο σκοτεινὸ! Πῶς θὰ τελειώσῃ ἄραγε; Ποιὸ θὰ εἶναι τὸ τέλος; Τί νὰ σᾶς πῶ, ἔχω τὴν πεποίθησι, τὴν βεβαιότητα πῶς θὰ πεθάνω αὐτὸ τὸ φθινόπωρο. Εἶμαι ἄρρωστη, πολὺ ἄρρωστη. Συχνὰ σκέπτομαι πῶς θὰ πεθάνω, μὰ δὲν θέλω νὰ πεθάνω ἔτσι, — νὰ μὲ θάψουν ἐδῶ. "Ισὼς ξαναπέσω στὸ κρεβάτι ὅπως τὴν περασμένη ἀνόξιν· ἀκόμη κάτι μοῦ μένει ἀπὸ τὴν ἀσθένεια ἐκείνη. Καὶ τὴ στιγμὴ αὐτὴν ὑποφέρω πολὺ. "Η Φεδόρα θὰ μείνῃ ὅλη τὴν ἡμέρα ἔξω καὶ εἶμαι μόνη στὸ σπῖτι. Εἶναι κάμποσος καιρὸς ποῦ μὲ φοβίζει ἡ μοναξιά· πάντα μοῦ φαίνεται πῶς κάποιος μοῦ μιλεῖ προπάντων ὅταν βυθίζωμαι σὲ ὄνειροπολήσεις, πετιέμαι ἔξαφνα τρομασμένη. Γι' αὐτὸ σᾶς ἔγραψα τόσο μεγάλο γράμμα· ὅταν γράφω, λησμονῶ. Χαίρετε· δὲν ἤμπορῶ νὰ ἐξακολουθίσω· δὲν ἔχω οὔτε καιρὸ οὔτε χαρτί. Μοῦ μένει μόνον ἕνα ροῦβλι ἄργυρὸ ἀπ' ὅσα μοῦ ἔδωσαν γιὰ τὰ φορέματά

μου καὶ γιὰ τὸ καπέλο μου "Εδώσατε στὴ νοικοκυρά σας δύο ροῦβλια ἀργυρᾷ· πάει καλὰ· τώρα θὰ σᾶς ἀφήσῃ λίγο ἡσυχον.

Προσπαθήσετε νὰ περιποιηθῆτε λίγο τὸν ἑαυτό σας. "Υγιαίνειτε, εἶμαι κουρασμένη· δὲν

ἤξερω πῶς ἀδυνάτισα τόσο πολὺ· ἡ παραμικρὴ ἐργασία μὲ κουράζει. Καὶ ἂν εὔω ἐργασία, — πῶς θὰ ἐργασθῶ; Αὐτὸ μὲ ἀπελπίζει.

В. Δ.

[Ἔπεται συνέχεια. Μετάφρ. Κ. Μ.].

ΠΟΙΟΣ ἮΤΟ Ο ΘΕΛΛΟΣ

Εἰς τὴν Μεγάλην Διῶρυγα τῆς Βενετίας ὑπάρχει μικρόν, ἀλλὰ περίκομπον μέγαρον. Τὸ ὀνομάζουν τὸ «σπίτι τῆς Δυσδαίμονας». Διὰ τί ὀνομάσθη οὕτω; Κανείς δὲν ἠμπόρεσε νὰ τὸ ἐξηγήσῃ. Ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ἄλντον αὐτοῦ ζήτημα γεννῶνται ἄλλα. "Εἴρησε ποτὲ εἰς τὴν Βενετίαν Δυσδαίμονα; "Η φυσιογνωμία, τὴν ὁποίαν ἀπηθανάτισεν ἡ τέχνη τοῦ Σαῖξπηρ ὑπῆρξεν ἱστορικὴ καθὼς καὶ ἡ τοῦ σκοτεινὰ ζηλοτύπου συζύγου, ὁ ὁποῖος ἐφόνευσε τὴν ἀθῶαν; "Η ὁ διηγηματογράφος ἐδανείσθη ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ Σαῖξπηρ τὸν μῦθον διὰ νὰ ἀναπαραστήσῃ μίαν τῶν τραγικῶν οἰκογενειακῶν σκηνῶν ἐκ τῶν ὁποίων τὸ παρελθὸν τῆς Βενετίας εἶνε πλουσιώτατον;

Ο Ράβδον Μπρόουν πρὸ ἑβδομήντα ἐτῶν εἶχεν ἀναλάβει νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα. "Εδιάβασε, ἠρεύνει, ἀνέκρινεν ἕως ὅτου τέλος ἕνα ὄνομα εἰς ἕν παλαιὸν βιβλίον τοῦ ἔστυρε τὴν προσοχήν.

"Ο "Οθέλλος κατὰ τὸν Σαῖξπηρ ὑπῆρξεν ἀρχηγὸς τῆς Κύπρου διορισθεὶς ὑπὸ τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως. "Όταν λοιπὸν ὁ Μπρόουν μελετοῦσε τὸ βιβλίον τὸ ἐξιστοροῦν γεγονότα τῶν χρόνων ἐκείνων, κατὰ τοὺς ὁποίους ἀναφέρεται ζήσας ὁ "Οθέλλος ἦτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1488 ἕως τοῦ 1571, — διότι κατὰ τὸ διάστημα μόνον τοῦτο ἡ ὠραία νῆσος ὑπῆρξε κτῆσις τῶν Ἑνετῶν — ἀνεῦρε ἀρχηγὸν τῆς Κύπρου ζηλότυπον ὀνόματι Χριστόφαλον Μῶρον. Τὸ ὄνομα τοῦτο ἔκαμε τὸν Μπρόουν νὰ σκεφθῇ, διότι πιθανὸν νὰ ὑπῆρξεν ἀπλοῦν ἐπώνυμον, πιθανὸν ὁμως νὰ ἦτο παρωνυμία καὶ ἐδήλου τὸν μαῦρον. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο κατὰ τὸν 15ον καὶ 16ον αἰῶνα ἦτο κοινότατον εἰς τὴν Ἰταλίαν. "Ενας Χριστόφορος Μῶρος κατὰ τὸ 1462 ἀνῆλθε τὸν δογικὸν θρόνον τῆς Βενετίας καὶ πολλοὶ μὲ τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἀναφέρονται μετὰ τῶν πολεμιστῶν, νεωτέρων μαχῶν τῆς Δημοκρατίας. Τοιοῦτος πολεμιστὴς ἦτο καὶ ὁ Φριστόφαλος Μῶρος, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ 1505

διετέλεσεν ἀρχηγὸς τῆς Κύπρου. Εἶνε ἀπλὴ σύμπτωσις ὅτι ἕνας Μῶρος τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ὡς ἀρχηγὸς τῆς Κύπρου ὑπῆρξε; "Ο Μπρόουν ἰσχυρίσθη τὴν ταυτότητα καὶ ἐπεκαλέσθη πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ του χαρακτηριστικὰ τινὰ γεγονότα, κοινὰ μετὰ τοῦ δράματος καὶ τῆς ἱστορίας. "Ο Μῶρος τοῦ μεσαιωνικοῦ βιβλίου ἔλαβεν ἐντολὴν ἀπὸ τὴν ἐνετικὴν Κυβερνήσιν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Κρήτην. Ἀκολούθως ἐκ τῆς Κύπρου ὁ Μῶρος διῆλθε τῆς Βενετίας καὶ παρουσιάσθη εἰς τὸ Συμβούλιον μὲ πένθος εἰς τὸν βραχίονα διὰ τὸν θάνατον τῆς γυναικὸς του. "Η μετάθεσις του εἰς Κρήτην ὕστερον ἀνεκλήθη. Τὰ γεγονότα αὐτὰ εἶνε πράγματα κοινὰ διὰ τὸν Μῶρον καὶ τὸν "Οθέλλον. Οὕτω εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ Μπρόουν ἀνέζησεν ἡ τραγικὴ σκηνὴ ὀλόκληρος. "Ο Δόγης τοῦ Σαῖξπηρ δὲν ἔμενε πλέον ἀνώνυμος. "Ητο ὁ Λεονάρδος Λαρεδάν, τὸν ὁποῖον εἰς τὸ δογικὸν μέγαρον παριστάνει ἐλαιογραφία, γονυπετὴ πρὸ τῆς Παναγίας. "Ο Βραβάντιος ἀνῆκεν εἰς τὴν οἰκγενεῖαν Βαρβαρήγου, ὀνομαστὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. "Ο Μπρόουν ἦτο ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὰς ἀνακαλύψεις του καὶ ἐκίνησε ζωηρὸν τότε τὸ ἐνδιαφέρον. Βραδύτερον ἄλλοι λόγιοι ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος ἔκαμαν ἄλλας ὑποθέσεις. Ο Ζισάλδη εἰργάσθη μὲ ζήλον μὲ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπιδοθεὶς εἰς τὴν ἐρευναν οἰκογενειακῶν ἀρχείων καὶ ἐγγράφων διὰ νὰ ἀνεύρῃ οἰκογενειακὴν ἱστορίαν ἀνάλογον μὲ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος. Ἀνεῦρε πράγματι τοιαύτην εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ Ἀλοῖσίου Σανόντου, ὁ ὁποῖος μετὰ δέκα ἐννέα ἐτῶν ἔγγαμον ζωὴν ἐφόνευσε ἀπὸ ζηλοτυπίας μὲ ἑγγειρίδιον τὴν γυναῖκα του, ἀφοῦ πρῶτον τὴν ἀφῆκε νὰ ἐξομολογηθῇ. Καὶ ἄλλαι παρόμοιαι καὶ ἐξίσου ἀνομοιοληθεῖς ὑποθέσεις ἐγένιναν διὰ τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν τοῦ σαιξπηρείου ἔργου. Περισσότερον βάσιμος ἀπὸ τοὺς τυχαίους αὐτοὺς συνδυασμοὺς φαίνεται ἡ ὑπόθεσις τοῦ καθηγητοῦ Ε. Λέβυ ἐν Βενετίᾳ, ὁ ὁποῖος φρονεῖ ὅτι ὀριστικῶς

έλυσε τὸ ζήτημα. Ἐὰν δεχθῶμεν τοὺς ἰσχυρισμούς του, ἔχομεν πλέον τὸν Ὀθέλλον καὶ τὴν Δυσδαίμοναν τῆς ἱστορίας. Ἡ μὲν ὠνομάζετο Πάλμα, ὁ δὲ Νικολὸς Κουερίνη. Ἀκόμη καὶ ὁ Ἰάγος ἀνεσύρθη ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ ἀνευρέθη εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀντωνίου Καλέργη. Οἱ Κουερίνοι καὶ οἱ Καλέργαι ἦσαν δύο μεγάλοι καὶ εὐγενεῖς οἰκογένειαι τῆς Βενετίας, αἱ ὁποῖαι κατ' ἀρχὰς ὑπῆρξαν στασιασταὶ κατὰ τῆς Δημοκρατίας, βραδύτερον ὅμως οἱ πιστοὶ ὁπαδοὶ καὶ οἱ ἐπιφανεῖς ἥρωες αὐτῆς. Καὶ αἱ δύο οἰκογένειαι εἶχον τὰ μεγαλοπρεπῆ μέγαρά των εἰς τὴν Βενετίαν. Τοῦ μεγάρου τῶν Κουερίνων διασώζονται ἀκόμη σήμερον τὰ εἰρεπία πλησίον τῆς ἰχθυογοῖας. Τὸ μέγαρον τοῦ Καλέργη ὑπῆρξεν ἐν τῶν μεγαλοπρεπεστέρων κτιρίων τῆς πόλεως. Κατὰ τὰς ὑποθέσεις τὰς ὁποίας κάμνει ὁ Λέβυ, στηριζόμενος εἰς σειρὰν συλλογισμῶν ἐπὶ ἱστορικῶν δεδομένων, οἱ Καλέργαι, οἱ προπάτορες τοῦ Ἰάγου, εἶχαν τὸ μέγαρον των εἰς τὸ λαμπρὸν κτίριον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐξεπνευσεν ὁ Ῥιχάρδος Βάγνερ.

Ἡ ἱστορία, ὅμως, τὴν ὁποίαν ἀπεκάλυψεν ὁ Λέβυ, δὲν διαδραματίζεται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς Βενετίαν, οὔτε εἰς Κύπρον, ἀλλ' εἰς τὴν νῆσον Κρήτην. Ἐκεῖ ἐνυμφεύθη κατὰ τὸ ἔτος 1533 ἡ κόρη τοῦ Πέτρου καὶ τῆς Ἐλισάβετ Κουερίνη, Πάλμα τὸ ὄνομα, πλούσιον καὶ ἐνδοσιώδη στρατιώτην τὸν Νικολὸν Κουερίνη. Ἡ ὁμωνυμία δίδει τὴν πιθανότητα ὅτι οἱ νεόνυμφοι συνεδέοντο διὰ δεσμοῦ τίνος συγγενείας, τοῦτο ὅμως ἦτο τότε κρατοῦν ἔθιμον εἰς τὰς ἐπιφανεῖς οἰκογενεῖας. Κατ' ἀρχὰς ὁ γάμος ὑπῆρξεν ἁρμονικὸς. Ἐμφυτον ὅμως αἰσθημα ζηλοτυπίας τοῦ συζύγου ἐχαλάρωνε τὸν δεσμόν καὶ ἔδιδεν ἀφορμὴν εἰς ἐλευθεριώτερον συμπεριφορὰν τῆς συζύγου. Δὲν εἶνε διὰ τοῦτο διόλου βέβαιον ἐὰν ἡ Πάλμα εἶχε τὴν ἀγνότητα τῆς Δυσδαίμονας. Ἴσως μάλιστα ἐκληρονόμησε τὴν κουφόνοιαν τῆς μητρός της, ἡ ὁποία διὰ τὸν λόγον ἀκριβῶς αὐτὸν ἐπροκάλεσε θλιβεράν τραγωδίαν εἰς τὸ σπῆτι της. Εἶχε νυμφευθῇ εἰς πρῶτον γάμον ἓνα Μαθαῖον

Καλέργην ὁ ὁποῖος διὰ τὴν ἐλαφρότητα της τὴν ἐγκατέλειπε. Ὁ πατὴρ της ἐφρόνευσε τὸν ἀτυχῆ τοῦτον σύζυγον. Οὕτω ἐλαφρόνους καὶ θερμόαιμος ἐφαίνετο ἐκ κληρονομικότητος ἡ Πάλμα, καὶ τοῦτο ἔδιδεν ἀφορμὴν πρὸς ζηλοτυπίαν εἰς τὸν ἄνδρα της. Ὑπέφερε δὲ οὗτος ἀπὸ τὸ αἰσθημα αὐτὸ τὸσον περισσότερον ὅσον, ὥς ἐκ τῶν στρατιωτικῶν καθηκόντων του, ἦτον ἀναγκασμένος νὰ διατρίβῃ μακρὰν μαχόμενος μὲ τοὺς Τούρκους. Βαθμιαίως ἐφ' ὅσον ἡ ζηλοτυπία ἐπετείνετο ἤρχισε νὰ τὴν κακομεταχειρίζεται. Μίαν ἡμέραν τὴν ἄφησεν ἡμιθανή. Ὅταν συνήλθεν ἡ Πάλμα παρέλαβε μίαν ὑπηρετίαν καὶ ἔφυγε. Τὸ σκάνδαλον ὅμως ἦτο τὸσον μέγα, ὥστε αἱ ἀρχαὶ τῆς Κρήτης ἀνέφερον τὸ συμβάν εἰς τὸ Συμβούλιον τῶν Δέκα. Ὁ ζηλοτύπος σύζυγος Νικολὸς Κουερίνη ἀνεκλήθη εἰς Βενετίαν, ἡ τιμωρία του ὅμως ὑπῆρξε μικρὰ ὥς ἐκ τῆς οἰκογενειακῆς ἰσχύος του. Εἰς τὴν Βενετίαν διέμεινεν ἔκτοτε, ἕως ὅτου μίαν ἡμέραν μετὰ σαράντα ἔτη ἐδολοφονήθη. Ὁ φονεὺς ὑπῆρξεν ὁ Ἀντώνιος Καλέργης, ὅστις πρὸ ἐτῶν ἐκ λόγων οἰκογενειακῶν εἶχε ἄσβεστον μῖσος κατ' αὐτοῦ. Ἴσως ὑπῆρξεν ὁ Ἀντώνιος αὐτὸς πρὸ εἴκοσι ἐτῶν ὁ Ἰάγος τοῦ Ὀθέλλου-Κουερίνη καὶ εἶχε ἐμπνεύσει τὰς ὑπονοίας κατὰ τῆς συζύγου του. Ὁ Λέβυ παραδέχεται ὅτι τοιοῦτος πράγματι ὑπῆρξεν ὁ Ἀντώνιος Καλέργης.

Τώρα, τίς ἐκ τῶν δύο ἔχει δίκαιον; Ὁ Μπρόουν ἢ ὁ Λέβυ ἢ κανεὶς ἐκ τῶν δύο; Ὁ Μπρόουν φαίνεται ὁμοιαληθέστερος, ἀλλὰ τίποτε δύσκολον καὶ ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ Λέβυ νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν ἀφ' οὗ συμπίπτουν χρονολογίαι καὶ σχετικὰ πρὸς τὴν ἀφήγησιν γεγονότα. Τίποτε δὲν εἶνε βέβαιον. Τίποτε δὲν δίδεται ἐξ ἱστορικῶν πηγῶν αὐθεντικοῦ κύρους καὶ ἀναχωροῦντες ἀπὸ τοῦ Σαίξπηρ διὰ τὴν ἀναζητήσιν τῶν προσώπων εἰς τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας, ἐπανερχόμεθα πάλιν εἰς τὸν Σαίξπηρ διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν ποιήσιν εἰς τὴν ὑπέροχον τραγωδίαν.

[Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ]

I. ΚΟΡΩΝΟΣ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΗ, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ
ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ — Ἐκδόσεις Ἑταιρείας « Ἑλληνισμοῦ ». Ἐν Ἀθήναις 1905.

Ὁ Ἀρμένιος ποιητὴς Τσοπανιάν, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, εἰς ἓνα ὑπερπατριωτικὸν ποίημά του, ἐμπνευσμένον, ὅπως τὰ περισσότερα φιλολογικὰ ἔργα τῆς νέας Ἀρμενίας, ἀπὸ τὴν ὀργήν, τὸ μῖσος καὶ τὴν ἀπόγνωσιν, ποῦ γεννοῦν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν Ἀρμενίων ποιητῶν τὰ μαρτύρια τῆς φυλῆς των καὶ ἡ ἀδικία ποῦ κυβερνᾷ τὸν κόσμον, λέγει ἐπάνω - κάτω μὲ μίαν ἱερὰν βαναυσότητα τὰ λόγια αὐτά:

« Ἄν εἶσαι μεγάλος μνηστιακὸς καὶ ἡ σοφία σου δὲν ὠφελεῖ τίποτε τὴν Ἀρμενίαν, νὰ σοῦ φτύσω τὰ μοῦτρα.

« Ἄν εἶσαι μέγας στρατηγὸς καὶ ἡ ἐπιστήμη σου δὲν ὠφελεῖ τίποτε τὴν Ἀρμενίαν, νὰ σοῦ φτύσω τὰ μοῦτρα.

« Ἄν εἶσαι μέγας ποιητὴς καὶ ἡ τέχνη σου δὲν ὠφελεῖ τίποτε τὴν Ἀρμενίαν, νὰ σοῦ φτύσω τὰ μοῦτρα... »

Ὁ νέος ποιητικὸς τόμος τοῦ κ. Γεωργίου Στρατήγη, τὰ τραγούδια αὐτὰ τὰ ὁποῖα φέρουν εἰς τὸ ἐξώφυλλον τὴν σφραγίδα τῆς Ἑταιρείας τοῦ « Ἑλληνισμοῦ » καὶ τὰ ὁποῖα ἀποτείνονται καὶ στέλλονται ἀπὸ ἓνα πατριωτικὸν σωματεῖον ὡς ὄπλον καὶ ὡς παραμυθία πρὸς τοὺς χεημαζόμενους ἀδελφούς τῆς ἀλυτρώτου χώρας, δὲν θὰ διέτρεχαν τὴν ἀπειλὴν τῆς ὀργῆς αὐτῆς, τὴν ὁποίαν ἐρμηνεύει μὲ τόσην ὀργὴν ὁ Ἀρμένιος τραγουδιστὴς καὶ ἡ ὁποία εἶνε πάντα ἡ ὀργὴ κάθε μικροῦ καὶ ἀδικουμένου λαοῦ. Διότι εἶνε ἡ συμβολὴ ἑνὸς τραγουδιστοῦ εἰς μίαν ἱερὰν σταυροφορίαν τῶν ἐλευθέρων ὑπὲρ τῶν δούλων, μίαν ἐκστρατείαν διὰ τὴν ὁποίαν οἱ βραχιόνες, τὸ χρῆμα, τὸ αἷμα, τὸ ὄπλον δὲν εἶνε ἀρκετὰ δυνάμεις χωρὶς τὰ ἠθικά ὄπλα, τὰ ὁποῖα κρύβει μέσα του ὁ πανίσχυρος λόγος. Καὶ ἡ ἐκστρατεία αὕτη ὑπῆρξε τόσον ἀτελής, τόσον ἀσυγγνώστως πτωχὴ ἕως τώρα!

Δὲν εἶμαι ἀπὸ τοὺς θέλοντας καὶ ἐννοοῦντας τὴν τέχνην ἐκ προμελέτης ὑπηρετικὴν ὠρισμένων σκοπῶν καὶ ὠρισμένων ὠφελιμοτήτων, οἷσαδὴποτε φύσεως Ἡ τέχνη ὑπηρετεῖ ἀνεπι-

γνώστως ἀνυψώνουσα τὰς ψυχὰς καὶ ἐξευγενίζουσα τὰ πνεύματα, ἀνθὸς αὐτὴ ἡ ἰδία τῆς εὐγενείας καὶ τῆς τελειότητος τῶν ἀριστοκρατικῶν δυνάμεων τῶν λαῶν, χωρὶς νὰ ζευγνύεται εἰς τὸ ἄρμα τῶν ἀμέσων σκοπιμοτήτων. Καὶ εἶμαι ἐπομένως μεταξὺ τῶν φρονούντων ὅτι ὁ ἀληθινὸς καλλιτέχνης, καὶ χωρὶς νὰ τὸ φαντάζεται καὶ νὰ τὸ θέλῃ, εἶνε πάντοτε ὁ ἐθνικὸς ἄνθρωπος τῆς φυλῆς του, δυνάμεις ἠθικῆς, ἀπαύγασμα δυνάμεων, ἥρωες, εὐεργέτης καὶ ὁδηγὸς τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Τὸ ἔργον του, καὶ ὅταν δὲν ἐγγίξῃ ἀκόμη τὴν ἐπικαιρότητα, διότι ὅμως ἀπορρέει ἀπὸ τὰς βαθύτερας πηγὰς τῆς μεγάλης ὁμαδικῆς ψυχῆς τῆς φυλῆς του, εἶνε ἔργον ἐθνικὸν καὶ ἔργον πατριωτικόν. Ἀλλ' ὅταν ὁ τραγουδιστὴς, ὁ χειριζόμενος τὰ ὄργανα τῶν ἁρμονιῶν καὶ τῶν συγκινήσεων, κατορθώσῃ εἰς τὴν ἐπιστράτευσιν τῶν ἠθικῶν δυνάμεων τοῦ ἔθνους του, νὰ φέρῃ τὸ ἄσμα του πλησιέστερον καὶ ἀμεσώτερον πρὸς τὴν κίνησιν τῶν μεγάλων ὁμάδων καὶ νὰ ἀναφλέγῃ ἐνθουσιασμούς καὶ νὰ ὑπομοχλεύῃ ἱερὰ μίσση καὶ νὰ μελωδῇ παρηγορίας καὶ ἐγκατερήσεις, κανεὶς δὲν εἰμπορεῖ τότε νὰ παραγνωρίσῃ τὴν πρόθεσιν, νὰ παραβλέπῃ τὸ σχέδιον, νὰ ψηφῇ τὸν ἄγων, ζήτων νὰ βαθμολογήσῃ τὸ εἶδος ἀπὸ τὴν ἀποψιν τῆς καθαρᾶς τέχνης.

Δι' αὐτὸ θὰ ἦτο ἄκαιρον καὶ θὰ ἦτο σχολαστικὸν τὸ ἔργον τῆς καθαρᾶς κριτικῆς ἐμπρὸς εἰς ἓνα βιβλίον, τὸ ὁποῖον εἶνε ἔτοιμον νὰ ταξιθεύσῃ, φέρον ἐνθαυρύνσεις, ὀργὰς καὶ παρηγορίας, φέρον τὴν φωνὴν τῆς ἐλευθέρου πατρίδος πρὸς τοὺς ἀπελευθέρους. Ἐὰν τὸ τραγούδι αὐτό, ποῦ ψάλλει τώρα ὁ κ. Στρατήγης καὶ τὸ ὁποῖον θερμαίνει ὁ ἐνθουσιασμός ὁ ἀνθρώπινος, καὶ τὸ δονεῖ ὁ πόνος τῶν μαρτυρίων καὶ τὸ ἀκονίζει ὡς ὄπλον τὸ μῖσος, τὸ ἄδρὸν καὶ ἄκατον, ἐὰν τὸ τραγούδι αὐτὸ μὲ τὴν ὀρμητικὴν ρητορικὴν του καὶ μὲ τὸ ἀφελὲς πάθος του, ἔχῃ τὴν δυνάμιν νὰ κινήσῃ ἓνα βραχίονα, νὰ ἀφυπνίσῃ μίαν ἐκδίκησιν, νὰ στεγνώσῃ δύο δάκρυα, νὰ ἐξυπνήσῃ μίαν κοιμωμένην ψυχὴν, νὰ ρυθμίσῃ μὲ τὸν ἦχον τοῦ ἓνα γενναίου βήματος, ὁ κ. Στρατήγης μὲ τὸ φλογερὸν του βιβλίον προσέφερε κατὰ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ προσέφερε πολὺ.

Καὶ αὐτὴ ἦτο ὑποθέτω ἡ εὐγενικὴ πρόθεσις τοῦ ποιητοῦ, ὁ ὁποῖος ἤλθε νὰ ἐνώσῃ τὸ τραγούδι τοῦ μὲ τὸ πατριωτικὸν ἔργον μιᾶς ἐταιρείας. "Ἄν εἶχα νάντιμετωπίσω τὸ ἔργον αὐτὸ μὲ τὴν αἰσθητικὴν μου μόνον, θὰ εἶχα ἴσως τὰς προτιμήσεις μου εἰς τὸν τόμον αὐτὸν καὶ θὰ εἶχα τὴν ἐκλογὴν μου. Ἀλλὰ δὲν θέλω ἀκριβῶς νὰ ἔχω προτιμήσεις ἢ ἀπαρεσκείας. Δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ ἔχω. Ἐμπρὸς εἰς μίαν δμάδα στρατευομένην δὲν προσκολλᾷ κανεὶς τὰ βλέμματά του εἰς τοὺς ἀλκιμωτέρους καὶ τοὺς εὐρωστοτέρους. Ὅλοι, ρωμαλέοι καὶ ἀδύνατοι, ὡραῖοι καὶ ἄσχημοι, βαδίζουν πρὸς ἓνα σκοπὸν, ὅλοι βαδίζουν διὰ τὴν πατρίδα. Καί, ποῖος ἡξεύρει! — ἔκεῖνοι ποῦ φαίνονται ἀσθενέστεροι, ἴσως φανοῦν οἱ χρησιμώτεροι.

Μὲ τὴν συγκίνησιν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν ποῦ προβοδίζει τὰ τραγούδια τοῦ πρὸς τὰ σκλαβωμένα χῶματα ὁ κ. Στρατήγης, τὰ παρακολουθῶ καὶ τὰ προβοδίζω. Ὁ ποιητὴς ὀνειρεύεται μίαν ὡραίαν ἡμέραν καὶ ἓνα ὡραῖον γυρισμόν.

"Ἄν θὰ γυρίσης μιὰ φορὰ σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ λέγει πρὸς τὴν ψυχὴν του

'Ἀπ' τοῦ Ὀλύμπου πέρασε τὴν ἄγρια κορυφὴ
Κ' ἔναν ἀπὸ τῆς ρώτης, ἂν λευτερώθῃ ἡ
Κί' ἂν ζῇ κάνα τραγούδι μου ποῦ ψάλλουν οἱ

Δὲν εὐρίσκω εἰς τὴν ψυχὴν μου καλλιτέραν εὐχὴν διὰ τὸν ποιητὴν καὶ τὸ τραγούδι τοῦ ἀπὸ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὡραίου αὐτοῦ ὀνείρου.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ. Μελέται περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς γλώσσης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Παραδόσεις, μέρη δύο ἐκδοθέντα, εἰς 8ον ἐκ σελ. 1348 (Βιβλιοθήκη Μαρασλή ἀρ. 255-262).

Ἡ γλῶσσα καὶ ἡ λογοτεχνία ἐνὸς λαοῦ εἶναι αὐτοῦ ἐνότητος. Ὁ ἀληθὴς πολιτισμός, καθὼς καὶ ἡ ἐκπαίδευσις αὐτοῦ, ἔγκειται εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς συνοχῆς τῶν σημερινῶν γενεῶν πρὸς τὰς παρελθούσας, καὶ ταύτην ἀποκτᾷ διὰ τῆς μελέτης τοῦ παρελθόντος καὶ τῶν πνευματικῶν προϊόντων τῶν ὁμοφύλων. Ἡ συναίσθη-

σις τῆς ἀδιασπάστου συνοχῆς ἐν τῷ ἱστορικῷ αὐτοῦ βίῳ, τοῦ δίδει ὑπερηφάνειαν μὲν ἐπὶ τῇ καταγωγῇ, δυνάμεις δὲ πρὸς μέλλουσας ἐργασίας διὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἔθνους του.

Τὴν διαδοχὴν αὐτὴν τῶν γενεῶν καὶ τὴν ἁρμονικὴν αὐτῶν συνέχειαν μᾶς ἀποκαλύπτουν ἡ γλῶσσα καὶ ἡ λογοτεχνία ἐνὸς λαοῦ, εἴτε εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν τῆς μορφῆς, εἴτε εἰς τὴν ἄγραφον, τὴν κατὰ φύσιν. Ὁ ποιητὴς καὶ ὁ λογοτέχνης καθόλου, ὁ ὁποῖος μὲ μόχθον λαξεύει ἓνα στίχον ἢ μίαν φράσιν, ἢ ὁ ἐπιστήμων, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ ἥρεμον σπουδαστήριόν του ἐρευνᾷ καὶ κάμνει γνωστὴν τὴν δημώδη λογοτεχνίαν τοῦ λαοῦ του, δὲν ἐργάζονται ἀπλῶς ὡς καλλιτέχναι ἢ ὡς σοφοί· εἶναι καὶ ἐργάται ἀθόρυβοι ἀλλὰ βαρυσήμαντοι τῆς ἐθνικῆς συστάσεως καὶ ἐνότητος, εἶναι οἰκοδόμοι τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου. Εἶδομεν τὰ τελευταῖα αὐτὰ χρόνια λογοτεχνίας, αἱ ὁποῖαι ἐδημιούργησαν ἔθνη, ὅπως συνέβη εἰς τὴν Γερμανίαν μὲ τὸν Γκάιτε καὶ Σίλλερ.

Πρὸ πάντων ἡ δημώδης λογοτεχνία περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῇ τὴν ψυχὴν τοῦ ἔθνους καὶ τὴν μεταδίδει ἀμετάβλητον ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Ὁ μέγας Γαλάτης φιλόλογος καὶ λαογράφος Gaston Paris μᾶς διδάσκει, ὅτι οἱ ἀδελφοὶ Γρίμμ, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19. αἰῶνος ἡσχολήθησαν εἰς τὴν μελέτην καὶ ἐκδοσιν μεσαιωνικῶν ποιημάτων τῆς Γερμανίας καὶ παραμυθῶν αὐτῆς, δὲν ὑπῆρξαν μόνον μεγάλοι φιλόλογοι, ἀλλὰ καὶ ἰδρυταὶ τῆς νεωτέρας γερμανικῆς ἐθνότητος.

Ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν, κυρίως ἐθνικὴν, πρέπει νὰ κριθῇ καὶ τὸ ἔργον τοῦ σοφοῦ διδασκάλου κ. Ν. Γ. Πολίτου, αἱ Παραδόσεις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐπὶ χρόνον μακρὸν περιεφρονεῖτο ἡ ἄγραφος λογοτεχνία μας, τῆς ματαιότητος τοῦ λαοῦ μας. Πρῶτος ὁ κ. Ν. Γ. Πολίτης μᾶς ἔδειξεν ὅποσον πολῦτιμος εἶναι ὑπὸ ἐθνικὴν ἔποψιν καὶ ὅποσον πλουσία ὑπὸ ἐπιστημονικὴν ἢ φιλολογίαν τοῦ λαοῦ μας. Ἐἶναι μεταλλεῖον ἀκένωτον εἰδήσεων περὶ τοῦ παρελθόντος τοῦ λαοῦ τὰ παρημελημένα μας τραγούδια καὶ αἱ παραδόσεις, εἶναι αὐτὴ ἡ ψυχὴ τῶν πατέρων μας, ἡ ὁποία διεσώθη ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν καὶ μᾶς ἐξιστορεῖ τὰς δόξας τοῦ παρελθόντος καὶ μᾶς διδάσκει τὰ καθήκοντα τοῦ μέλλοντος.

Αἱ παραδόσεις μάλιστα εἶναι τὰ σπουδαῖο-

τατα μνημεῖα τῆς δημώδους λογοτεχνίας, ὑπὸ ἐθνικὴν ἔποψιν ἰδίως κρινόμενα. Τὰ μὲν παραμύθια καὶ αἱ παροιμίαι περιέχουν στοιχεῖα κυρίως ἀνθρωπολογικὰ ἢ ψυχολογικὰ καὶ συχνότατα εὐρίσκομεν ἓνα παραμῦθι ἢ μίαν παροιμίαν εἰς λαοὺς ἀπομεμακρυσμένους ἀλλήλων. Τὸ πλεῖστον ὅμως μέρος τῶν παραδόσεων εἶναι συνέχεια τῶν παρελθόντων χρόνων, ἀναφέρονται εἰς δόξας περασμένας, τῶν ὁποίων τὴν μνήμην ἐκληροδότησαν αἱ παρελθούσαι γενεαὶ εἰς τὰς μεταγενεστέρας, ἢ τοῦλάχιστον διεπλάσθησαν ἐξ ἀρχαίων δοξασιῶν καὶ μυθικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἐπεσκοτίσθησαν εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ διεμόρφωσαν ἢ καὶ διαμορφώσονται καθ' ἑκάστην παραδόσεις.

"Ὅλα αὐτά, τὸν τρόπον τῆς γενέσεως καὶ τῆς περαιτέρω διαμορφώσεως τῶν παραδόσεων ὅπως καὶ τὰ ποικίλα εἰς αὐτὰς ὑπάρχοντα στοιχεῖα, ψυχολογικὰ ἢ ἐθνικὰ, μᾶς τὰ μανθάνει ὁ συγγραφεὺς τῶν Παραδόσεων μὲ ἀκρίβειαν θαυμασίαν καὶ μὲ πλοῦτον γνώσεων μοναδικόν. Εἰς τὸ Α' μέρος καταγράφει τὰς παραδόσεις εἰς τὴν δημώδη γλῶσσαν ἀνερχομένας εἰς 1013 καὶ συλλεχθείσας ἐκ διαφόρων πηγῶν. Πρῶτον μὲν ἐξ αὐτηκοῦσας ἢ ἐξ ἀνακρινώσεων φίλων καὶ ὁμιλητῶν αὐτοῦ. Πολλὰς ὅμως εὐρίσκει εἰς βιβλία παντοειδῆ: εἰς τοὺς περιηγητάς, οἱ ὁποῖοι ἐπεσκεύεθησαν τὴν Ἑλλάδα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, εἰς μελέτας συγχρόνων ἀρχαιολόγων, εἰς περιοδικὰ ἰδικὰ μας καὶ ξένα, εἰς ἐφημερίδας τῆς ἐλευθέρας καὶ τῆς δούλης Ἑλλάδος· ὅσας παραδόσεις διασκευάζει ὁ ἴδιος ἐκ τῆς ξένης γλώσσης ἢ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς καθαρευούσης εἰς τὴν δημώδη, σημειώνει δι' ἀστερίσκου πρὸς ἔνδειξιν, ὅτι δὲν προέρχονται ἀμέσως ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λαοῦ.

Τὸ Β' μέρος περιλαμβάνει τὰς σημειώσεις, αἱ ὁποῖαι πολλάκις εἶναι ὀλόκληροι μελέται, πολυσήμαντοι διὰ τὴν πρωτοτυπίαν τῶν ἐν αὐταῖς ἐρευνῶν. Εἶναι θαυμασμοῦ ἄξια ἡ μέθοδος τοῦ συγγραφέως, ἡ τελείως ἐπιστημονικὴ ἐν ἐρευνῇ λαογραφικαῖς, αἱ ὁποῖαι εἰς κανὲν ἄλλο ἔθνος, οὐδ' εἰς τὴν Γαλλίαν, οὐδ' εἰς τὴν Γερμανίαν, δὲν προσέλαβον ἀκόμη τὸν αὐστηρὸν ἐκείνον ἐπιστημονικὸν τύπον, τὸν ὁποῖον προσέδωκεν εἰς αὐτὰς ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος. Τελειότης μεθόδου, ἀκρίβεια ἐρεῦνης, μάλιστα δὲ σπανία διὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην βιβλιογραφικὴ γνώσις καὶ αὐστηρότης ἄγρυπνος εἰς πᾶσαν παραπομπὴν καὶ ἀναγωγὴν τῶν γραφομένων εἰς τὰς πηγὰς — ἀπο-

δεικνύουν τὸ ἔργον ἀγλαΐσμα τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης, καὶ πρότυπον ἐπιστημονικῆς μεθόδου καὶ αὐστηρότητος ἐν τῇ ἐρευνῇ — διδάγματα τὰ μάλιστα χρήσιμα εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν ἐπιστημονικοὺς νεοσσούς. Τοιουτοτρόπως ὁ προσφιλεὴς διδάσκαλος ἀπετέλεσεν ἔργον «καὶ ἐσομένοις πιυθέσθαι», ἐξ οὗ ἐπὶ αἰῶνας θ' ἀντλή καὶ ὁ ἱστορικὸς καὶ ὁ γλωσσολόγος· ἀκόμη δέ, καὶ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον ὁ λογοτέχνης, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνοίγεται θησαυρὸς ἀμύθητος ἐμπνεύσεων πρὸς δημιουργίαν πνευματικοῦ καλλιτεχνήματος. Καὶ τὸ σπουδαιότατον πάντων ὅκοδόμησε διὰ τὸν ἑλληνικὸν λαὸν μνημεῖον πασιφανὲς τῶν ἐθνικῶν αὐτοῦ ὀνείρων, ἐν τῷ ὁποίῳ περιέκλεισεν αὐτὴν τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν δολωζόμενταν, καὶ τὸ ὁποῖον μᾶς ψιθυρίζει τὴν μακρυνὴν ἡχὴ τῶν ἐλπίδων καὶ πόθων τῶν πατέρων μας.

Καὶ εἶναι ἀληθῶς ἐθνικὸν μνημεῖον τὸ ἔργον. Μᾶς παρέχει μὲν πλούσια διδάγματα περὶ τῶν ψυχολογικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν εἰς μερικὰς παραδόσεις. Οἱ παραλληλισμοὶ καὶ αἱ συγκριτικαὶ μελέται περὶ τῆς ἐκ ποικίλων στοιχείων γενέσεως καὶ διαμορφώσεως αὐτῶν μᾶς ἀποκαλύπτουν ἓνα ὀλόκληρον κόσμον ἄγνωστον ἕως τώρα περιέργων δοξασιῶν καὶ μυθολογικῶν πλασμάτων, τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησαν καὶ πιστεύουν ὡς πραγματικὰ διάφοροι λαοὶ τῆς γῆς εἴτε ἄγριοι εἴτε πολιτισμένοι· τὴν ἀνθρωπολογικὴν ταύτην ἐργασίαν θὰ ἐκμεταλλευθῇ ἀφειδῶς καὶ θὰ βραβεύσῃ ἐπαξίως ἡ ἐπιστήμη.

Μᾶς διδάσκει ὅμως κυρίως — καὶ τοῦτο συγκινεῖ τὴν καρδίαν κάθε Ἑλλήνος — πῶς ὁ λαὸς μας διετήρησεν ἀκραϊνῶς ἑλληνικὰς παραδόσεις ἢ τοῦλάχιστον πῶς διέπλασε τοιαύτας σημεῖον καὶ διαπλάττει καθημερινῶς παραλαμβάνων ἐκ τοῦ ἀστεϊρευτοῦ θησαυροῦ τῶν ἀρχαίων μυθικῶν πλασμάτων καὶ ἐκ τῶν ἐθίμων καὶ δοξασιῶν τῶν προγόνων του. Μᾶς μανθάνει τὰς κατασκευαζόμενας παραδόσεις περὶ τοῦ μαρμαρωμένου βασιλιᾶ, ὁ ὁποῖος κοιμᾶται σὲ μιὰ σπηλιᾷ στὴ γῆ κάτω καὶ περιμένει τὸν ἄγγελον Κυρίου, ποῦ θὰ τὸν ξυπνήσῃ καὶ νομίζομεν πῶς βλέπομεν τὸν παπᾶ τῆς Ἀγιά Σοφίας, ὁ ὁποῖος διέκοψε τὴν λειτουργίαν του, ἐμπῆκε σὲ μιὰ θύρα καὶ ἡ θύρα ἐκλείσθη ἀμέσως καὶ περιμένει, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα νὰ γυρίσῃ πάλι καὶ νὰ τελειώσῃ τὴν λειτουργίαν. Μὲ τὰς παραδόσεις αὐτὰς ἀναζῇ σημεῖον ἢ ψυχὴν μας, καὶ χάρις εἰς τὸ βιβλίον τοῦ προσφιλοῦς διδασκάλου, δυνάμεθα νὰ παραγορήσωμεν τὰς σκιάς

τῶν πατέρων μας με τὸ ἄγγελμα τὸ χαρμόσυνον, τὸ ὁποῖον οἱ ναυτιλλόμενοι δίδουν εἰς τὴν Γοργόναν ἢ ὁποία ἐρωτᾷ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ της Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἡμποροῦμεν καὶ ἡμεῖς νὰ τοὺς φωνάξωμεν περὶ τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς: «Ζῇ καὶ βασιλεύει!»

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ Ι. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Γερμανικὴ Σχολή. Συνεδρία τῆς 5 Ἰανουαρίου 1905. — Ὁ κ. Κόλμπε περιηγηθεὶς πρὸ μικροῦ τὰ πρὸς τὴν Λακωνικὴν μεθόρια τῆς Μεσσηνίας πρὸς μελέτην τῆς ἀρχαίας τοπογραφίας καὶ συλλογὴν ἐπιγραφῶν, ἀντέγραψεν ἐν Μεσσηνίᾳ ἐπιγραφὴν τινα προερχομένην ἐκ τοῦ ἔτους 78 μ. Χ. καὶ πραγματευομένην τὰ τῆς ὁροθεσίας τῆς χώρας τῶν Μεσσηνίων πρὸς τὴν χώραν τῶν Λακεδαιμονίων, ὡμίλησε δὲ περὶ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης καὶ τῆς χώρας, εἰς ἣν ἀναφέρεται, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν γένει περὶ τῶν περὶ ὁρίων διαφορῶν τῶν Μεσσηνίων πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Ἐκ τοιαύτης αἰτίας ἐδόθη ἡ ἀφορμὴ πρὸς ἐκκρίσιν τοῦ πρώτου Μεσσηνιακοῦ πολέμου, διότι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ εἶχον ἀξιώσεις κατοχῆς τοῦ ἱεροῦ τῆς Λιμνατίδος Ἀρτέμιδος τοῦ κειμένου ἐν τῇ Δενθελιάτιδι χώρα. Ὁ πόλεμος κατέληξεν εἰς ἥτταν τῶν Μεσσηνίων καὶ κατέστησαν ἀπάσης τῆς χώρας αὐτῶν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἀλλ' ἔπειτα ἀφοῦ οἱ Μεσσηνιοὶ διὰ τοῦ Ἑπαμεινώνδα ἀνέκτισαν πάλιν τὴν χώραν αὐτῶν, ἤρχισαν νέαι ἐριδες περὶ τῶν μεθορίων διαρκέσασαι καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας, ὅτε οἱ Ῥωμαῖοι κρίνοντες ὡς μὲν εἰς τοὺς Μεσσηνίους, ὅτε δὲ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. Ὁ Λουδοβίκος Ρὸς εἶχεν ἀνεύγειν πρὸ ἑβδομήκοντα ἔτων ἐν τῷ δήμῳ Ἀλαγονείας, στήλας φεροῦσας τὴν ἐπιγραφὴν «Ὁρος Λακεδαιμονίων πρὸς Μεσσηνίους», ἐν δὲ τῇ θέσει Βόλιμος παρὰ τὴν Σίτσοβαν, ἐπιγραφὰς ἀναφερομένας εἰς τὴν Λιμνατίδα Ἀρτεμιν, ὥστε ἔκτοτε ἐπεκράτει ἡ γνώμη ὅτι ἡ Δενθελιάτις χώρα ἦτο ὁ σημερινὸς δήμος Ἀλαγονείας, τὸ δὲ ἱερὸν τῆς Λιμνατίδος Ἀρτέμιδος ἔκειτο ἐν τῇ θέσει Βόλιμος. Ὁ κ. Κόλμπε ὅμως ἀνεκάλυπεν καὶ ἄλλους ὅρους χαραγμένους ἐπὶ τῶν νοτιανατολικώτερον τῆς Ἀλαγονείας, ἥτοι ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ χωρίου Πηγαδίων, ἐξ αὐτῶν δὲ

καὶ ἐκ τῶν λόγων τῆς ἐν Μεσσηνίᾳ ἐπιγραφῆς συμπεραίνει ὅτι ἡ Δενθελιάτις εἶνε ἡ περιοχὴ τῶν Πηγαδίων, τὸ δὲ περίφημον ἱερὸν τῆς Λιμνατίδος Ἀρτέμιδος ἔκειτο καὶ αὐτὸ ἐκεῖ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ χειμάρρου τῆς Σάνταβας, ἥτοι τῆς Χοιρείου νάπης τῶν Ἀρχαίων, ἐν Ἀλαγονείᾳ δὲ κατὰ τὸν Βόλιμον φαίνεται ὅτι ἔκειτο ἄλλο ἱερὸν τῆς Λιμνατίδος ὀλιγώτερον ἐπίσημον. Ὁ κ. Κόλμπε ὡμίλησεν ὡσαύτως καὶ περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ὑπάρξεως κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀμαξιτῆς ὁδοῦ διερχομένης διὰ τῆς σειρᾶς τοῦ Ταῦγέτου καὶ ἐνούσης τὴν Λακεδαίμονα μετὰ τῶν ἐν Μεσσηνίᾳ Φαρῶν, ἥτοι τῶν σημερινῶν Καλαμῶν, εἶπε δὲ ὅτι ὑπάρχουσιν ἀληθῶς μεταξὺ Γιαννίτης καὶ Πηγαδίων ἴχνη τροχῶν, ἀλλὰ ταῦτα προέρχονται ἐξ ὁδοῦ ἀγούσης εἰς λατομεῖα μαρμάρου ἐπὶ τοῦ Ταῦγέτου, τόσον τραχὺ δὲ καὶ ἀνώμαλον εἶνε τὸ ἔδαφος, ὥστε ἀδύνατον εἶνε νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἡ ὁδὸς αὕτη κατήρχετο μέχρι τῆς πεδιάδος τῆς Λακεδαίμονος.

Κατόπιν ὁ κ. Φωκίων Νέγρης, πρόφην ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ὡμίλησε γαλλιστὶ περὶ ἀρχαίων ἐρειπίων εὐρισκομένων σήμερον ὑπὸ τὴν θάλασσαν, ἐν διαφόροις τόποις τῆς Ἑλλάδος, οἷον ἐν Πειραιεῖ, Φαλήρῳ, Ἐλευσίνι, Διήλῳ, Γυθείῳ, Ὀλοῦντι τῆς Κρήτης, Γαλαξειδίῳ, Ἰτέᾳ, Λευκάδι καὶ ἄλλαχού. Ἐκ τούτων ὡς καὶ ἐξ ὁμοίων παρατηρήσεων ἐν Αἰγύπτῳ, Ἰταλίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ, συνεπέραναν ὅτι καὶ ἅπαν τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Μεσογείου ἡ ξηρὰ ὀλίγον κατ' ὀλίγον καταβυθίζεται, ἡ καταβύθισις δὲ ἀπὸ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων μέχρι τῆς σήμερον ἔφθασεν εἰς 2 ἕως 3 μέτρα. Ἡ ὁμίλια τοῦ κ. Νέγρη ἦτο λίαν ἐνδιαφέρουσα διὰ τὸ πλῆθος τῶν παρατηρήσεων, διὸ καὶ ὁ κ. Δαϊρπελδ λαβὼν ἐν τέλει τὸν λόγον εἶπεν ὅτι αἱ περὶ τῆς Λευκάδος παρατηρήσεις εἶνε λίαν σπουδαῖαι, ἀποδεικνύουσι δὲ ὅτι ἡ Λευκάς ἀρχήθεν ἦτο νῆσος καὶ ὄχι χερσόνησος.

ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΚΡΗΤΗΣ

Ἀνασκαφὴ τῶν θολωτῶν ἐν Κρήτῃ. — Κτερίσματα. — Ρῦτιον τὸ Ὀμηρικόν.

Ἀπὸ τῆς 7-22 Δεκεμβρίου 1904 ἀνέσκαψα τέσσαρας ἀρχαῖκωτάτους τάφους παρὰ τὸ χωρίον Κουμάσα τῆς ἐπαρχίας Μονοφατίου εἰς ἀπόστασιν 10 περίπου χιλιομέτρων τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος. Οἱ τάφοι ἀπετέλουν μικρὸν

μαστὸν ἐν τῷ κατωφερεῖ ἐδάφει, κείμενοι ὁ εἰς παρὰ τὸν ἄλλον, καὶ εἶναι πάντες κτιστοὶ κατὰ τὸν λεγόμενον Κυκλώπειον τρόπον δι' ἀκατεργάστων μεγάλων καὶ μικρῶν λίθων. Τούτων εἰς μὲν εἶναι τετράγωνος, οἱ δὲ τρεῖς κυκλικοὶ καὶ θολωτοὶ κτισμένοι κατὰ τὸν γνωστὸν Μυκηναϊκὸν τρόπον διὰ τῆς πρὸς τὰ ἔσω προεξοχῆς τῶν αἰεὶ ὑπερκειμένων δόμων (en en-corbellement). Τὸ ἄνω μέρος τῶν θόλων εἶχε καταρρεῦσει ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος, ὡς δείκνυται ἐκ τάφου ῥωμαϊκοῦ εὐρεθέντος ἐν τῇ ἐπιχώσει ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν, σώζεται δὲ μόνον ὁ κυκλικὸς τῶν θόλων τοίχος εἰς ὕψος 1-1 1/2 μέτρων.

Οἱ τάφοι ἀνήκουσιν ὡς ἐξάγεται ἀσφαλῆστατα καὶ ἐκ τοῦ ἀρχαῖκωτάτου τρόπου τῆς οἰκοδομίας καὶ ἐκ τῶν εὐρεθέντων κτερισμάτων εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην Κρητικὴν περίοδον, τὴν λεγομένην πρωτοκρητικὴν ἢ πρωτομινωϊκὴν μεταξὺ τοῦ 25ου καὶ τοῦ 20ου αἰῶνος πρὸ Χριστοῦ, εἶναι ἄρα ἀρχαιότεροι τῆς ἀκμῆς τῶν ἀνακτόρων τῆς Κνωσοῦ καὶ τῆς Φαιστοῦ. Ὡστε εἰς τοὺς ἀρχαίους αὐτοὺς θόλους ἔχομεν τοὺς προγόνους οὕτως εἰπεῖν καὶ τὰ πρότυπα τῶν μεγαλοπρεπῶν θολωτῶν τάφων τῶν Μυκηναίων.

Τῶν τριῶν θολωτῶν τάφων οἱ δύο εἶναι μεγαλείτεροι, ἔχοντες κάτω διάμετρον 10 περίπου μέτρων ἐσωτερικὸν ἥτοι ἄνευ τοῦ πάχους τῶν τοίχων, τὸ ὁποῖον ποικίλλει μεταξὺ 1 1/2 καὶ δύο μέτρων, ὁ τρίτος εἶναι μικρότερος ἔχων διάμετρον 4 μέτρων. Καὶ οἱ τρεῖς ἔχουσι πύλην πρὸς Ἀνατολὰς λίαν πλατεῖαν ἀλλὰ χαμηλὴν, τῆς ὁποίας ὑπέρκειται μονόλιθον ὑπερθυρον κολοσιαῖον. Αἱ πύλαι ἦσαν φραγμέναι διὰ τοίχου καὶ γῆς λευκῆς ἄλλοθεν φορητῆς, ἔξωθεν δὲ ἀπὸ δρόμου ὑπῆρχε μόνον πρὸ τῆς πύλης στόμιον ἥτοι λάκκος τετράγωνος κτιστὸς οὐχὶ μέγας.

Ἐν ἑκάστῳ τάφῳ ἦσαν τεθαμμένοι νεκροὶ πολυάριθμοι, ἑκατοντάδες ὅλαι, ἀπ' οὗ οἱ σκελετοὶ αὐτῶν, φθαγμένοι κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀποτελοῦν στρώμα ἔχον ἐνιαχοῦ πάχος 50-80 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Ἦσαν ἄρα τάφοι οἰκογενειακοὶ ἢ τάφοι γενῶν ὁλοκλήρων. Τὰ πλεῖστα τῶν ὁσίων οὐδὲν σημεῖον καύσεως δεικνύουσιν, ἀλλ' ἐντὸς τῶν τάφων εἰς τὸ ἔδαφος εὐρέθησαν καταφανέσταται ἴχνη πυρῶν καὶ ἀριθμὸς τις ὁσίων εὐρέθη μαυρισμένος ἐκ τοῦ καπνοῦ.

Πρὸς τὴν σημαντικότητα τῶν κτιρίων ἀμιλ-

λάται ἡ σπουδαιότης τῶν εὐρεθέντων κτερισμάτων, ἀνηκόντων πάντων εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν τὴν πρωτοκαμαραϊκὴν, τὴν ἐρχομένην ἀμέσως μετὰ τὴν νεολιθικὴν. Εἶναι δὲ ταῦτα μεταλλικὰ μὲν περὶ τὰ 30 δίστομα ἐγχειρίδια χαλκᾶ, ἀποψιλωτικά τινες λαβίδες καὶ ἄλλα μικρὰ χαλκᾶ ἐργαλεῖα, ἐν ψέλλιον ἀπλοῦν χρυσοῦν, κόσμημα ἢ διάδημα χρυσοῦν ἐκ πλατείας ταινίας μὲ διπλὴν γραμμὴν καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν ἐκκρούστων στιγμῶν. Ἐπειτα ἀκολουθεῖ σειρὰ πηλίνων ἀγγείων ἐκ μέλανος πηλοῦ μὲ διακόσμησιν χαρακτῆρ, ἢ Καμαραϊκοῦ ρυθμοῦ μὲ διακόσμησιν πολύχρωμον καὶ ἐπιφάνειαν τραχωματικὴν (à la barbotine). Πολλὰ τῶν πηλίνων ἀγγείων ἔχουσιν ἢ ἀπομιμοῦνται μορφὰς ζώων καὶ ἀνθρώπων. Πλουσία εἶναι καὶ ἡ συλλογὴ τῶν λιθίνων καὶ μαρμαρίνων μικρῶν ἀγγείων, τῶν ὁποίων τινὰ μὲ χαρακτὰ κοσμήματα. Εὐρέθησαν πρὸς τούτοις εἰδώλια μαρμάρινα ἐκ τῶν λεγομένων Κυκλαδικῶν ἢ Καρικῶν λίθινα καὶ ἐν μικρὸν ἐλεφάντινον. Ἀκόμη σφραγίδες σημαντικώταται ὑπὲρ τὰς τριάκοντα ἐλεφάντιναι καὶ ἐκ στεατίτου.

Τὰ κτερίσματα τῶν τάφων τούτων ὁμοιάζουσιν πρὸς τὰ εὐρεθέντα πρὸ εἰκοσαετίας εἰς θέσιν Ἀγίου Ὀνούφριον παρὰ τὴν Φαιστόν, οἱ δὲ εὐρεθέντες τάφοι καὶ τὰ κτερίσματα τῆς Κουμάσας πρὸς τάφον θολωτὸν μετὰ τῶν κτερισμάτων του, ἀνασκαφέντα κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος ὑπὸ τῆς ἰταλικῆς ἀρχαιολογικῆς Ἀποστολῆς παρὰ τὴν Ἀγίαν Τριάδα ἀλλὰ μὴ δημοσιευθέντα εἰσέτι. Πάντα ταῦτα ἐνέχουσιν τὴν ἐξαιρετικὴν σπουδαιότητα ὅτι ἀντιπροσωπεύουσιν ἐποχὴν πολὺ ἀρχαιότεραν τῆς λεγομένης Μυκηναϊκῆς καὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ Κρητικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐκ τῆς πληθύος τῶν τεθαμμένων ἐν τοῖς τάφοις τούτοις νεκρῶν ἐξάγεται ὅτι οἱ τάφοι ἀνήκον εἰς συνοικισμὸν πολυπληθῆ ἢ πόλιν πολυάνθρωπον· οἱ τάφοι ἄλλως αὐτοὶ δὲν φαίνεται ὅτι εἶναι οἱ μόνοι εὐρισκόμενοι ἐνταῦθα, λείψανα κατοικίων καὶ τοῖχοι ἀναλημματικοὶ φαίνονται εἰς τὰ περίε, δὲν ὑπάρχει δὲ ἀμφιβολία ὅτι αἱ μελετώμεναι αὐτόθι ἐργασίαι μετὰ τὴν πάροδον τοῦ χειμῶνος δαπάναις τῆς Κρητικῆς Κυβερνήσεως θὰ φέρωσιν εἰς φῶς καὶ ἄλλα σπουδαιότερα ἴσως καὶ πολυαριθμότερα λείψανα τοῦ ἀρχαῖκωτάτου τούτου πολιτισμοῦ.

Οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἐγνώριζεν ὅτι εἰς τὴν θέσιν ταύτην ὑπῆρχον ἀρχαῖα λείψανα. Νῦν ὅμως καὶ ἐκ τῶν εὐρεθέντων τάφων καὶ ἐκ

τῶν παρατηρηθέντων περίξ ἄλλων σημείων ἐξάγεται ἀσφαλῶς ὅτι ἐνταῦθα ἔκειτο συνοικισμὸς ἢ πόλις πρωτοκρητική, ἐξαιρετικῆς σημασίας. Ποία ὅμως εἶναι αὕτη; Ὁ Ὅμηρος (Ίλιάδος Β 647) ἀναφέρει κατὰ τὰ μέρη ταῦτα πρὸς τῇ Γορτύνη καὶ τῇ Φαιστῷ καὶ τὸ *Ρύτιον* ὡς πόλιν πολυάνθρωπον (εὖ ναιεταώσας). Καὶ ἐκ τῶν ἄλλων δὲ ἀρχαίων πηγῶν εἶναι ἐξηκριβωμένον ὅτι τὸ *Ρύτιον* ἔκειτο πλησίον τῆς Γορτύνης ὅπως καὶ ἡ Φαιστός, καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐποχὴν ἡ πόλις εἶχεν ὑποταχθῇ καὶ συγχωνευθῇ πρὸς τὴν Γόρτυνα. Θεωρῶ διὰ τοῦτο πιθανώτατον ὅτι ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἔχομεν τὸ ἀρχαῖον *Ρύτιον* καὶ οὐχὶ εἰς τὸ δύο ὥρας ἀκόμη ἀνατολικώτερον ἀπέχον σημερινὸν χωρίον Ρωτάσι ὅπου ὁ Spratt καὶ ἄλλοι μετ' αὐτὸν τὸ ἐτοποθέτουν, στηριζόμενοι εἰς τὴν μικρὰν ὁμοιότητα τοῦ ὀνόματος καὶ εἰς ἔχνη τινὰ ἀρχαίων ἐπὶ λόφου φαινομένων. Τὸ πρᾶγμα πιστεύω ὅτι θὰ διαλευκανθῇ ἐντελῶς διὰ τῶν προσεχῶν ἐργασιῶν.

ΣΤΕΦ. Α. ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΗΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Θάνατος ἐνὸς σκληροῦ

Ἐνας σκληρὸς ἄνθρωπος μᾶς ἀπεχαιρέτισε. Δὲν ἦτο πλέον διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας κολαφίζων, οὐδὲ ταξίαρχος ὠθῶν αἱματομένους σάρκας ἐπάνω εἰς τοὺς λόφους τοῦ Γριμπόβου. Ἦτο ἰδιώτης. Ἦτο εἰρηνικὸς καφεπότης, παρὰ τὸ θορυβεῖν συντριβάνι τοῦ κήπου τοῦ Κλαυθμῶνος, ἰδιώτης καὶ ἀπόστρατος, μέσα εἰς τὴν γαλήνην τῶν ὠρῶν φυτῶν, μακρὰν τῆς βοῆς, ὑψηροῦς ἀπὸ προϊστορικὸν καφρετζήν. Ἐκεῖ ἀνέπνεεν ὠραία τὴν εἰρήνην, διὰ τὴν ὅποιαν τόσον ἠγωνίσθη. Ἐκεῖ ἀκριβῶς, ὅταν ὑπῆρχον τὰ παλαιὰ κατώγια ποῦ ἐλέγοντο τότε ἀστυνομία, τὸν ἐγνώρισα διευθυντήν. Ὁ Μπαϊρακτάρης ἐκάθητο ἐπὶ ἀπλῆς καρέκλας, ἐν μέσῳ λαζων καὶ πιστολιῶν κατασχεθέντων, μέσα εἰς τοὺς γυμνοὺς τοίχους τῆς τότε ἀστυνομίας, τοῦ ἄλλοτε, ὡς γνωστόν, ἀνακτόρου τοῦ Ὁθωνος. Οἱ τοῖχοι ἦσαν φαγωμένοι, καὶ ἓνα κομμάτι κονιάματος πεσόν, εἶχεν ἀποκαλύψει τὸ χρῶμα ποῦ εἶχεν ἔκεῖνο τὸ δωμάτιον ὅταν τὸ κατοικοῦσαν οἱ πρῶτοι βασιλεῖς τῆς Ἑλλάδος. Φωτογραφίαι λωποδυτῶν διασήμεων, Ποντικομαμῆ, Μακμαῶν, Ναπολέοντος καὶ Ἀλεξοπουστάκη συνεπλήρωνον τὸν στολισμὸν τῆς αἰθούσης. Ἐκεῖ εἶδα διὰ πρώτην φορὰν τὸν

Μπαϊρακτάρην ἐνθρονισμένον ὡς διευθυντήν, ἄνθρωπον τετραπλοῦν μὲ τὸ πρόσωπον ὥσει στικτὸν διὰ πυρίτιδος καὶ μὲ τὸ μεσόφρυον ἐξαγγέλλον τὴν αἰωνίαν δικαιοσύνην τῆς πυγμῆς, τὸ δίκαιον τοῦ Ἡρακλέους. Ἦτο ἡ ὥρα τῆς παρουσιάσεως. Πελώριος κατασρομάλλης χασάπης μὲ τὸ κάτω ἥμισυ τοῦ σώματος τυλιγμένον εἰς αἱματοστάζουσιν ποδιὰν ὠδηγήθη ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ ἀστυνόμου διὰ νὰ ὑποβάλλῃ παράπον.

— Λέγετε, ἀκούω. Εἶπεν ὁ Μπαϊρακτάρης τείνων τὸ αὐτί.

Ἄλλὰ πρὶν σχεδὸν τελειώσῃ τὴν φιλόφρονα φράσιν, ἐσηκώθη καὶ αἰφνιδίως ἔδωσεν εἰς τὰ μοῦτρα τοῦ χασάπη ἓνα μπάτσιον κροτήσαντα εἰς ὅλον τὸ κατάστημα. Προσέθεσε δέ:

— Παληάνθρωπε, νὰ μάθῃς ὅτι δὲν μπαίνουν εἰς δημόσιο γραφεῖο μὲ τὸ τσιγάρο.

Ὁ χασάπης τρέμων ἔρριξε κατὰ γῆς τὴν ἀναμμένην γόπα ποῦ ἐκράτει, καὶ τὸ ἄλλο τσιγάρο ποῦ εἶχεν εἰς τὸ αὐτί.

— Τώρα λέγε. Εἶπεν ὁ Διευθυντής, ὡς νὰ μὴ συνέβῃ τίποτε.

Αὐτὸς ἦτο ὁ Μπαϊρακτάρης. Ἦτο ὁ κόλαφος. Σχεδὸν δὲν ἐφήρμοσεν ἄλλον ἀστυνομικὸν κώδικα ἀπὸ τὴν χεῖρα του, καὶ δὲν ἐγνώρισε τὸν γραπτὸν εἰμὴ εἰς σπανίας περιστάσεις. Ἐπὶ τῆς πυγμῆς του ἐστηλώθη ἡ Ἡράκλειος δικαιοσύνη. Ἐπὶ τῶν νώτων του περιέφερε λεοντήν. Βακτηρίαν του εἶχε τὸ ρόπαλον. Ἐκολλάρισεν ἀφθόνως, χορταστικῶς, μέχρις ὑπερναπτύξεως τῶν μυῶν τῆς δεξιᾶς χειρός, ἔσπασε δόντια, ἐκατέβασεν ὦμους, ἐχάρη τὸ εὐλογημένον ξύλο ὅσον οὐδεὶς ἄλλος. Ἀλλὰ κάθε μπάτσος Μπαϊρακτάρειος ὠθεῖ τὰς Ἀθήνας δέκα χρόνια ἐμπρός. Ἡ τρομερὰ φυλὴ ἡ ὅποια κατέβη μίαν ἡμέραν ἀπὸ κάποιαν παραλίαν τοῦ Αἰγαίου φοροῦσα βράκες καὶ λουστρίνια καὶ δεικνύουσα γάμπες ἀμέμπτως καλτσωμένες, ἡ πληρώσασα μὲ καυγάδες τὰς ἀγορὰς καὶ τὰ σοκάκια τοῦ 62, ἡ ντυθεῖσα ἔπειτα τὸ στενὸν βρακί, τὰ παπούτσια μὲ τὴν αἰχμήν, τὸ ζουνάρι τὸ ὡς πλημμύρα αἵματος ἐπὶ τῆς κοιλίας, ἡ ὑψώσασα τοὺς ὦμους, ἡ σκεπάζουσα τὰς ὀφρυς μὲ τὸ τσουλοῦφι τῶν λιπασμένων μαλιῶν — ἡ τρομερὰ φυλὴ συνετρίβη ἐντὸς δύο ἐτῶν ἀπὸ τὸν γρόνθον τοῦ Διευθυντοῦ. Καὶ αὐγὰ καὶ βοῦρτσα καὶ σαρόδλλα καὶ ἄλλη πιθανὸν νὰ ἐχρησίμευσαν διὰ τὴν ἀπολύτρωσιν. Κανεὶς δὲν τὰ ἐνθυμεῖται πλέον. Ποῖος συλλογίζεται κατόπιν τοὺς δρόμους διὰ τῶν ὁποίων ἦλθεν ἡ ἐλευθερία; Τὴν ἐλευθερίαν συλλογίζο-

μεθα ὅλοι. Καὶ αὐτὴν μᾶς τὴν ἐδώρησεν ὁ Μπαϊρακτάρης. Ἐλευθεροὶ νὰ ἀγαπήσωμεν, ἐλευθεροὶ νὰ περάσωμεν μὲ τὸ θῆλυ εἰς τὸν σκοτεινὸν δρόμον, ἐλευθεροὶ νὰ στρίψωμεν τὸ μουντάκι χωρὶς νὰ δώσωμεν λόγον, ἐλευθεροὶ νὰ ροφήσωμεν, ἂν καὶ τοῦτο τὸ ἀπαιτοῦσαν αἱ περιστάσεις, ἓνα ζουμί πατσᾶ νυκτὸς εἰς τοῦ Ψυρροῦ. Ἐνας παλαιὸς στρατιώτης, τῆς ἐποχῆς τῆς κοτταπήτας, ὠνειρεύθη αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν διὰ τοὺς συγχρόνους του. Τὸ Πολίτευμα; Εἶνε περιττόν! Ὁ Μπαϊρακτάρης εἶχεν ἰδικόν του πολίτευμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἐνεπιστεῦθη εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν ἀγρίων, ἀλλ' εἰς ἐαυτόν, εἰς τὸ χέρι του, εἰς τὴν ἀτρόμητον στρατιωτικὴν του ψυχὴν ἡ ὅποια τὸν ἔκαμε σκιαχτρο τῶν κουμπουράδων ἐν Πελοποννήσῳ καὶ βραδυτέρων ἐξολοθρευτῆν ἐνὸς ἀκαθάρτου αἵματος ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν, αἵματος ριζωμένου διὰ τριῶν γενεῶν εἰς τοῦ Ψυρροῦ. Ὑπὸ τὰς μεγάλας καὶ ἀνεφαρμόστους ἐλευθερίας, ὡς εἶνε αἱ ἑλληνικαί, πόσον ὠραία εὐδοκίμοῦν μερικαὶ τυραννίαι! Ὁ Μπαϊρακτάρης ἦτο τύραννος, ἀλλ' εἴχομεν ἀνάγκην ἐνὸς τυράννου εἰς τὴν ἀστυνομίαν Ἀθηνῶν, ὅπως πολλὰ ἄλλα ὑπηρεσίαι τοῦ κράτους ἀναζητοῦν ματαίως τυράννους ἀρχηγούς καὶ δὲν τοὺς εὐρίσκουν. Οὐδέποτε παλαιὸς Ἕλλην στρατιώτης ἐξηγίασε τὸν κόλαφον, ὡς αὐτός. Οὐδεὶς ἄλλος ὑπῆρξε τόσον στρατιώτης, ὅσον αὐτός, ὁ δικαστὴς Ἡρακλῆς.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΞΕΔΟΘΗ συλλογὴ ποιημάτων τοῦ κ. Κωστή Παλαμά «Ἡ Ἀσάλευτη Ζωή». Ὁ ποιητὴς θίγει τὰς βαθυτέρας καὶ λεπτοτέρας χορδὰς τῆς τέχνης. Εἶναι ποιήματα ποῦ σὲ σταματοῦν ἐπὶ πολὺ καὶ μεταδίδουν τὸ βαθὺ συναισθημα ποῦ ἐσκόλαβωσε τὴν μοῦσαν του διὰ νὰ τὴν ὀδηγήσῃ ὑψηλὰ, πολὺ ὑψηλὰ εἶναι ἄλλα ποῦ μέσα σὲ λίγες πινελιὲς ἐγκλείουν μίαν ὠραίαν σκῆψιν μὲ τὴν χάριν καλλιτέχνου καὶ τὴν βαθύτητα φιλοσόφου καὶ γεννοῦν χίλια συναισθήματα ποῦ συγκεντρύνουν τὸν ἀναγνώστην μὲ τὴν κρυφὴν ἁρμονίαν των, ἐκεῖνην ποῦ ἀπευθύνεται εἰς τὴν ψυχὴν χωρὶς νὰ τὴν νανορῖξῃ καὶ παρασύρῃ τὴν διάνοιαν χωρὶς νὰ τὴν ἐπιτάξῃ.

Εἰς τὸ προσεχές τεύχος θὰ γράψῃ ἐκτενέστερον ὁ εἰδικὸς συνεργάτης μας. Σήμερον ἀναδημοσιεύομεν μερικὰ, ἀληθινὰ καλλιτεχνήματα:

ΟΡΦΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

Ἐξω ἀπὸ τοὺς δρόμους τῶν ἀστόχαστων,
Λειτουργὸς καὶ ψάλτης ὀρφικὸς,

Ἐναν ὕμνο ξαναφέρνω
Μιάς λατρείας πανάρχαιας πρὸς τὸ φῶς.
Ἐτρεξε ὡς τὰ τώρα ὁ λογισμὸς μου,
Καταχωνιασμένος ποταμὸς
Ξάφνισμα σὺν τοῦ βουῖσμα τῶν ἀνθρώπων
Τῆς κινῆσας μου ὁ ρυθμὸς.
Νύχτα ξεκινῶ, νύχτ' ἀνεβαίνω
Τῇ δυσκολανέβατῃ κορφή
Θέλω μόνος, θέλω πρῶτος
Τὰ πολλῶν φῶς νὰ χαιρετίσω,
Ἐνῷ κάτω στοὺς ἀνθρώπους
Θὰ εἶν' ἀκόμα ὁ ὕπνος καὶ τὸ σκότος!

ΜΥΡΟΛΟΓΙ

Ὁχι, ὁ Χάρος δὲ σὲ πῆρε
Σὲ μὴν ὥρα ἐρωτικῇ
Σ' ἄρπαξεν ἐσένα ὁ Ἥλιος,
Λιόκαλο παιδί!
Καὶ σὲ πῆρε σὲ παλάτια του
Γιὰ νὰ σὲ χορτάσῃ ἐκεῖ
Μὲ τὸν ἔρωτα ποῦ εἶν' ὁλος
Μία φεγγαβολή.
Φωτομύρις' ἀνθία θὰ σοῦ κόψῃ,
Καὶ καρποὺς φωτόγλυκους' θὰ λούσῃ σε
Μέσα σὲ φωτόχυτο ρυάκι,
Θὰ σοῦ ράψῃ μιά φωτοστολή,
Καὶ θὰ σὲ γυρίσῃ ἐδῶ καβάλλα
Σὲ ἀστρομέτωπο ἐλαφάκι

ΕΚΑΤΟ ΦΩΝΕΣ

Ἀγνάτια τὸ παράθυρο σὺν βάθος
Ὁ οὐρανός, ὅλο οὐρανός, καὶ τίποτ' ἄλλο
Κι' ἀνάμεσα οὐρανόζωστον δλόκληρο
Ψηλόλιγνο ἓνα κυπαρίσσι τίποτ' ἄλλο.
Καὶ ἡ ξάστερος ὁ οὐρανὸς ἦ μαυρὸς εἶναι,
Στὴ χαρὰ τοῦ γλυκοῦ, στὴς τρικυμίας τοῦ σάλο,
Ὅμοια καὶ πάντα ἀρολογεῖται τὸ κυπαρίσσι,
Ἦσυχο, ὠραῖο, ἀπειπισμένο. Τίποτ' ἄλλο.

Διφοῦσα, καὶ γονάτισα, καὶ καὶ σοῦ ζητοῦσα
Κ' ἐμπρός σου ὁ λόγος μου ἔλειψεν, ὦ Μοῦσα Ἰδέα, ὦ
[Μοῦσα.
Καὶ κράτησες τὸ χέρι μου, «Δοῦλε, σ' ἐμένα!» μοῦ εἶπες,
Στάλαφια ὑπὸ τρυφερότατα μὲ πῆγες καὶ στοὺς γοῦπες,
Καὶ μὲ πορφύρα μ' ἐντυπες, καὶ σὺν βοῇ σου ἀπάνω,
Μάντισσα ὁγῆας πρόσταξες νὰ πέσω νὰ πεθάνω.
Καὶ μόνεχά δὲ μάντιρες τὸ καὶ ποῦ ζητοῦσα
Ἐνα ποτῆρι δροσερὸ νερὸ καθαρίο, ὦ Μοῦσα

ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΟΡΑΜΑΤΑ

Γοργὴ ἡ αἰγὴ, καὶ πῶς γοργὴ ἀπὸ κείνη,
Σὲ κείνη μέσα, τῆς αἰγῆς τῆς ἰδίας ἡ καρδιά,
Ὑπάρχει, ὑπάρχει μὴ σιγήμῃ ποῦ ἀνάφτει καὶ ποῦ σβύνει

Και μόλις την προφταίνει και η ματιά,
Κ' εἶν' ἡ στιγμή ἡ μακαριωμένη τῆς δροσοσταλιᾶς
Ποῦ τὴ φοροῦν ἀνέγγιχτο στεφάνι οἱ ἄσπροι κρήνοι,
Ποῦ εὐφραίνει ὅλος μέσα της ὁ ἥλιος βασιλιάς,
Και τὴ λαμποκοπάει, καὶ δὲν τὴν πίνει.
Σὰν τὴ δροσιὰ καὶ σὰν τὸν ἥλιο ἐγὼ εἶμαι τῆς στιγμῆς
Τῆς γλήγορης καὶ τῆς μακαριωμένης
Γαλήνῃ. τῆς ἀγάπης ταῖρι στὴν ψυχὴ μου ζῆς,
Και πῆρες ρίζα, μέσα μου, στιγμή, καὶ δὲ διαβαίνεις.

Ο κ. Γρηγόριος Ξενόπουλος ἐτελείωσε τὸ διήγημα, τὸ ὁποῖον ἀνηγγεῖλαμεν, ὁ «Κόκκινος Βράχος». Τὸ νέον ἔργον τοῦ συγγραφέως τοῦ «Μαργαρίτας Στέφα» καὶ τοῦ «Ἐρωτος Ἐσταυρωμένου» εἶνε καὶ αὐτὸ ζακυνθινῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ περισσότερον ψυχολογικὸν παρὰ ἡθογραφικόν. Εἰς μίαν ἐξοχὴν πλέκεται παραδοξὸν εἰδυλλιον μὲ λύσιν τραγικὴν Ἡ Φωτεινὴ Σάντρη, ἀδελφὴ τῆς Στέλλας Βιολάντη εἰς τὴν ἐρωτικὴν ἀτυχίαν, ἀγαπᾷ ἕνα πρῶτον τῆς ἐξαδέλφου μὲ ἔρωτα, ὁ ὁποῖος τῆς στοιχίζει τὴν ζωὴν.

Ἡ δημοσίευσίς τοῦ «Κόκκινου Βράχου» θάρχισεν εἰς τὰ «Παναθηναῖα» μὲ τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ νέου τόμου, τὴν 15 Ἀπριλίου καὶ θὰ διαρκέσῃ 3—4 μῆνας. Κατόπιν θὰ ἐκδοθῇ καὶ εἰς βιβλίον

ΟΛΙΓΑ ἀκόμη ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ Μιστρὰλ καὶ ἀπὸ τὰ ἔργα του. Ἐγεννήθη εἰς τὸ μικρὸ χωριὸν Μαγιάννα τὸ 1830 εἰς τὸ μεγάλο πατρικὸ κτήμα, τριγυρισμένον ἀπὸ πλατάνους, πτελέας καὶ κυπαρίσσια. Ἀνεπτύχθη καὶ ἔζησε ζωὴν ἐλευθέραν μακρὰν τῶν πόλεων. Εἰς τὸν πρόλογον τῶν «Ὀλόχρυσων Νησιῶν» Isolo d' or ὅπου φαίνεται πόσον ἐπέδρασαν εἰς τὸν ποιητὴν αἱ παιδικαὶ ἐντυπώσεις, λέγει: «Μέσα στὰ ἀγρὰ θέματα καὶ μαθήματα ποῦ εἶχα νὰ μάθω, ἂ! πόσος ποθοῦσα καὶ πάλι τὰ ἄμορφα προβηγγιανὰ τραγοῦδια ποῦ μοῦ τραγουδοῦσε ὁλοένα, τὴν ὥρα ποῦ ἐκλωθε, ἡ μητέρα μου!... Καὶ τόσα ἄλλα τραγοῦδια καὶ μυρολόγια, ποῦ ἐλίκνισαν τὴν παιδική μου ἡλικία ὀνειρεμένα, ποιητικά. Ἡ καλὴ μου μάνα τὰ ἤξερε ὅλα καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς Μιρέγιας ἐκείνη μοῦ τᾶμαθε».

Κατόπιν ἔρχεται ὁ Ρουμανίλ, ὁ προβηγγιανὸς ποιητής, κατὰ δώδεκα ἔτη μεγαλύτερός του. Ὁ Ρουμανίλ εἶχε τότε ἐκδίδει τοὺς πρώτους προβηγγιανούς στίχους «Χρυσάνθεμα». Καὶ ἐξακολουθεῖ ὁ Μιστρὰλ εἰς εἰς τὸν ἴδιον πρόλογον: «Μόλις μοῦ ἔδειξε τὰ χαριτωμένα αὐτὰ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ μέσα στὴν ἀνοιξιάτικὴν τὴν δροσιὰ, αἰσθάνθηκα βαθεῖά μέσα μου μὲν ὁμορφὴν συγκίνησι καὶ ἐφώναξα: Νὰ ἡ αὐγὴ ποῦ ἡ ψυχὴ μου περιμένε γιὰ νὰ ἀτενίσῃ τὸ φῶς! Εἶχα διαβάσει ὡς τότε λίγα προβηγγιανὰ, μὰ πολὺ μὲ δυσχεροῦσε ποῦ ἔβλεπα νὰ μεταχειρίζονται τὴ γλῶσσα μας γιὰ νὰ εἰποῦν κατὰ κωμικόν. Ὁ Ρουμανίλ, πρῶτος στὴ χώρα τοῦ Ροδανού, τραγουδοῦσε, ἀπλὰ καὶ δροσερὰ ὅλα τὰ αἰσθήματα τῆς καρδιάς. Μὲ τὸν πόθο ν' ἀνυψώσωμε τὴ γλῶσσα μας τὴ μητοική, μελετήσαμε καὶ οἱ δύο τὰ παλαιὰ προβηγγιανὰ βιβλία καὶ ἀποφασίσσαμε νὰ ἐπαναφέρωμε τὴ γλῶσσα μὲ τῆς ἐθνικῆς παραδόσεως καὶ τὸν ἐθνικὸν χαρακτήρα τῆς».

Οἱ δύο ποιηταὶ συνδέθησαν στενότερα. Τόση ἦτον ἡ ἀγάπη των, ποῦ ὅταν ὁ Ρουμανίλ ἀπέθνησκε, ἔλεγε τῆς γυναίκας του: «Νὰ πῆς τοῦ Μιστρὰλ, τοῦ πῶ καλοῦ μου φίλου, πῶς τὴν ὥρα αὐτὴ τῆς ἀγωνίας μου, αὐτὸν ὁλοένα στεπτόμουν». Ὅταν ὁ Μιστρὰλ ἔμαθε εἰς τὴν Βενετίαν τὸν θάνατον τοῦ φίλου του ἔγραψε: «Δὲν θὰ σὲ λησμονήσω ποτέ, μαύρη γόνδολα τῆς Βενετίας, ὅταν μὲ τὸ φαναράκι στὴν πρῶρα σου, κυμαινόμενη μέσα στὴν ὁμίχλη, μοῦ ἔφερες ἕνα βράδυ, τὴν

Ὁ Φρειδερίκος Μιστρὰλ

ὥρα ποῦ ἀκούονταν ἡ σερενάταις στὸ Μεγάλο Κανάλι, τὴν εἶδον τοῦ θανάτου τοῦ Ρουμανίλ».

Ὅλον τὸ ἔργον τοῦ Μιστρὰλ ἐγκλείει ὑπὸ διαφόρων μορφῶν τὴν Προβηγγίαν. τὴν ζωὴν τῆς, τὴν φύσιν τῆς, τοὺς ἀνθρώπους τῆς. Στὴν «Μιρέγια» του ὁ ποιητὴς τονίζει τὸ τραγοῦδι τῶν παιδικῶν του χρόνων, ἀπ' ὅ,τι εἶναι. Μέσα στὴν ἀφήγησιν τοῦ ἔρωτος δύο χωρικῶν ἐξωγράφισε μίαν ὁραίαν Προβηγγίαν μὲ τέλην, μὲ αἰσθημα καὶ μὲ γλῶσσαν εὐλύγιστον εἰς κάθε κόνα τοῦ ποιητοῦ. Ὁ «Καλένταλ» ἕνα ἄλλο ἐπὶ «Μιρέγιας», ὁ «Καλένταλ», εἰς τὸν ὁποῖον ἐνέκλεισε τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν γενέτειράν, εἶναι ὁ ἥρωας του ὁ μυθιτῆς Ἐστερέλλας. Τὸ 1875 ὁ Μιστρὰλ ἐξέδωσε τὰ «Ὀλόχρυσων Νησιῶν», συλλογὴν ποιημάτων λυρικῶν τὰ ὁποῖα γράφων περὶ τῶν ποιημάτων αὐτῶν εἶπεν ὅτι εἶναι «ἡ ὑψίστη ἐκφράσις ἑνὸς ἰδεώδους καὶ μιᾶς φυλῆς». Τὸ τελευταῖον ἔργον του τὸ «Ποίημα τοῦ Ροδανού» εἰς ἔρωτα πρὸς τὴν γενέτειράν καὶ αὐτὸ εἰς τὸν χῶρον ἀνομοιοκαταληκτικῶν ἀποδίδει μὲν τὴν ἐλευθερίαν τῆς ρίμας καὶ τοῦ στίχου τὴν δύναμιν τῶν εἰκόνων ποῦ δὲν ἠθέλησε νὰ δεσμεύσῃ.

ΑΠΕΘΑΝΕ ὁ βέλγος μυθιστοριογράφος Αὔγουστος Σνίδερς, ἕνας ἀπὸ τοὺς καλλιτέρας συγγραφεῖς τῆς τελευταίας γενεᾶς τῆς πατριδος του ἀλλ' ὅχι καὶ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Τὸ ἔργον τοῦ Θεοδοκοπούλου, τὸ ὁποῖον δίδομεν σήμερον (περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ καλλιτέχνου ἐδημοσιεύσαμεν ἄλλοτε ὁραίαν μελέτην τῆς «Ἀνθας Λύτης») παριστάνει τὸν Φρά Φέλιξ Ὁρτένσιο Παλαβιτσίνο, τὸν μεγαλύτερον ἱεροκήρυκα τῆς αἰλῆς τοῦ Φιλίππου Γ', ὁ ὁποῖος μαζί με τὴν Γκογκόρα ὑπῆρξε ὁ ἀναμορφωτὴς τῆς καστιλιανῆς γλώσσης. Εἰς τὸν Θεοδοκοπούλου ἀφιερώνει ὁ Γκογκόρα μερικά σοννέτα εἰς ἕνα του τόμον ποιημάτων, τὸν ὁποῖον ἐξέδωκε ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Δὸν Φέλιξ δὲ Ἀρτεάγα. Εἰς ἕνα σοννέτο τῆς συλλογῆς αὐτῆς ὁ Γκογκόρα ἐξυμνεῖ τὴν προσωπογραφίαν του, αὐτὴν τὴν ὁποίαν καὶ δημοσιεύομεν εὐρισμομένην σήμερον εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν συλλογὴν τοῦ μαρκησίου Κάζα Τόρρες εἰς τὴν Μαδρίτην. Εἰς τὸ μουσεῖον τῆς Βοστώνης ὑπάρχει καὶ δευτέρα προσωπογραφία τοῦ Παλαβιτσίνο, ἔργον τοῦ μεγάλου ἑλληνικοῦ ζωγράφου.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ο διευθυντὴς τοῦ Πολυτεχνείου κ. Κ. Μητσόπουλος ἀνέγνωσε τελευταίως εἰς τὸν «Πολυτεχνικὸν Σύνλογον» μελέτην τοῦ περὶ τοῦ καλλιτέχνου συστήματος ὁδοστρωσίας τῶν Ἀθηνῶν. Ἄλλοι προτείνουν, εἶπε, τὸν γρανίτην ἐκ Ρουμανίας ἢ ἐκ Τυρρίας ἐνῷ ἐχομεν ἐδῶ, παρὰ τὸ Λαύριον, γρανίτην ἀρίστης ποιότητος καὶ πλέον ἢ ἐπαρκῆ. Προτιμότερον ὅμως τοῦ γρανίτου θεωρεῖ ὁ κ. Μητσόπουλος τὸν ἀσφαλτομιγῆ ἀσβεστολίθον, ὁ ὁποῖος ὑπάρχει ἐπίσης εἰς τὸν τόπον καὶ διατηρεῖται πολὺ περισσότερον. Πλεονεκτήματα τοῦ ἀσφαλτομιγῆ ἀσβεστολίθου εἶναι ὅτι δὲν κάμνει λάσπην, ὅτι πνίγεται ὁ θόρυβος τῶν ἀμαξῶν. Ὁ ἐλληνικὸς ἀσφαλτομιγῆς ἀσβεστολίθος τῆς Κρήνης παρέχει διπλάσιαν ποσότητα ἀσφάλτου ἀπ' ὅ,τι παρέχει ὁ εὐρωπαϊκός, ἐπομένως εἶναι πολὺ ἀνώτερος καί, φυσικὰ, πολὺ ὀλιγότερον δαπανηρὸς. Ὁ κ. Μητσόπουλος προτείνει νὰ γίνουν πειράματα τοιαύτης ὁδοστρωσίας ἀσφαλτομιγῆ ἀσβεστολίθου.

Εἰς μίαν του ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Οὐγκὼ φὸν Σέγκερ, γενικὸν διευθυντὴν τῆς ὁρχήστρας τῆς Γενεύης, ὁ Νίτσε ἔγραψε τὸ 1872 μετὰ ἀλλων τὰ ἐπόμενα τὰ ὁποῖα ἐφαρμόζονται εἰς ὅλας τὰς τέχνας. Ἰδοὺ τὸ μέρος αὐτὸ τῆς ἐπιστολῆς:

«Γνωρίζω πολὺ καλὰ ὅτι εἰς τὰ εἰδικὰ μουσικὰ περιοδικὰ, ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Βάγνερ θεωρεῖται τὸ ὅτι κατέργησε τὰ παλαιὰ εἶδη, συνάταν, συμφωνίαν, κοναρέτο καὶ ὅτι ἡ βασιλεία τῆς καθαρᾶς ἐνοργάνου μουσικῆς ἐτελείωσε πλέον. Ἀλλ' ὅταν συμπεράνωμεν ἀπὸ τὰ γραφόμενά των ὅτι ὁ μουσικὸς πρέπει ἀναγκάτως εἰς τὸ ἔξης νὰ γράφῃ μόνον διὰ τὸ θέατρον, μὲ καταλαμβάνει φυσικὰ μεγάλος φόβος καὶ ὑπόνοια ὅτι πλανῶνται. Καθένας θὰ μιλήσῃ τὴν γλῶσσαν ποῦ ἡμπορεῖ καὶ ἂν ὁ τιτάν ὁμιλῇ μετὰ τὴν βροντὴν καὶ μὲ τὸν σεισμόν, δὲν παραδέχομαι ὅτι ὁ ἄπλοος θνητὸς ἡμπορεῖ καὶ προπάντων ὀφείλει—νὰ μιμηθῇ τὸν τρόπον αὐτὸν τοῦ ἐκφράζεσθαι! Ἡ δημιουργία μιᾶς ὑψίστης μορφῆς εἰς τὴν τέχνην δὲν ἀποκλείει κατὰ τὴν γνώμην μου τὰς κατωτέρας εἶναι μάλιστα ἀναγκαῖαι καὶ αἱ πλέον ἀσημάντοι καὶ τοῦτο διὰ νὰ ἡμποροῦν οἱ καλλιτέχναι νὰ ἐκφράζονται καθένας μὲ τὴν ἀτομικὴν του τέχνην, χωρὶς νὰ ἔχη αἰωνίως νὰ κἀνῃ μετὰ τὸν κρότον τῆς βροντῆς.»

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Περιοδικά:

Εἰς τὴν «Revue des Etudes Grecques» ὁ κ. Ψυχάρης γράφει περὶ τῶν τριῶν φυλλαδίων τοῦ

τόσον γνωστὸς ὅσον ἔπρεπε νὰ ἦναι. Τὸ ὕψος τοῦ ἐπιμελημένου, ἡ γλῶσσα του μουσικὴ, ἔδιδαν εἰς τὰ ἔργα του ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖον τόσον ὀλίγον ἐφρόνιζαν οἱ σύγχρονοί του. Πολλὰ τῶν διηγημάτων του εἰς τοὺς τόμους τοῦ Oud Speelgoed. Fata Morgana εἶναι ἀληθινὰ ἀριστοτεχνήματα.

ΕΝΑ νέον ἔργον τοῦ ἀγγλοῦ συγγραφέως Γεωργίου Γκίσιον ἐξεδόθη ἡ «Βερανίλδα». Ὁ Γκίσιον ἀπέθανε πρὸ ἑνὸς περιόπου ἔτους καὶ ἀφησε τὸ βιβλίον αὐτὸ ἀτελείωτον. Τοῦτο δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἀποκρύψῃ τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον κατατάσσουσιν οἱ κριτικοὶ μετὰ τῶν καλλιτέρων τοῦ ἀγγλοῦ μυθιστοριογράφου. Ἡ «Βερανίλδα» εἶναι μυθιστόρημα ἱστορικὸν τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουστινιανού.

BYZANTINA

Ο κ. Κάρολος Κρουμβάχερ ἐξέδωκεν ἕκ τινος κώδικος τῆς ἰσπανικῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἐσκουριάλ ἀποστάσματα νέας διατυπώσεως τοῦ μεσαιωνικοῦ μας ἔπους, τοῦ Βασιλείου Διγενῆ Ἀκρίτα. Τὸ πολῦτιμον τοῦτο ἔπος δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰς ἐποποιίας τῶν Ἰσπανῶν περὶ τοῦ Cid καὶ τῶν Γάλλων περὶ τοῦ Ρολάνδου. Ἐκ τῶν σπουδαιότερων δὲ ζητημάτων τῶν ἀναφερομένων εἰς αὐτὸ εἶναι ἔάν τὰ δημόδη ἔμματα τοῦ ἀκριτικοῦ κύκλου εἶναι προγενέστερα ἢ ἔάν διεισφωθήσαν μετὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ ἔπους. Ὁ κ. Ν. Γ. Πολίτης ὑποστηρίζει τὸ πρῶτον καὶ φαίνεται ἀληθεύουσα ἡ γνώμη του ἐκ τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Κ. Κρουμβάχερ, ὅτι παλαιότερα εἶναι τὰ δημόδη ἔμματα, τὰ ὁποῖα ὑμνοῦσιν ἐπεισόδια τοῦ βίου τοῦ Ἀκρίτα, καὶ ὅτι ἐκ τούτων διεισφωθῇ κατόπιν τὸ ἔπος.

ΠΡΟ ὀλίγων ἡμερῶν παρεστάθη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ «Βασιλικοῦ Θεάτρου» ἡ «Σκλήραινα» τοῦ κ. Τιμ. Ἀμπελά. Ἡ βυζαντινὴ αὐτὴ τραγωδία περιστρέφεται περὶ τοὺς ἔρωτας τοῦ κοιμῶν αυτοκράτορος καὶ φίλου τῶν γραμμάτων Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου πρὸς τὴν πιστὴν ἐρωμένην αὐτοῦ Σκλήραιναν, τὴν «Πορπαδοῦν τοῦ ΙΑ' αἰῶνος», ὅπως τὴν ὀνομάζει ὁ κ. Γ. Σλουμβερξὲ εἰς τὰς γλαφυρὰς σελίδας τοῦ ἐσχάτως ἐκδοθέντος ἔργου του. Τελευταίως ἐγράφη καὶ ὑπὸ τινος Ῥώσου τραγωδία «Σκλήραινα» εἰς στίχους, εἰς πέντε πράξεις καὶ εἰς ἑξ ἐκείνας. Εἶναι πραγματικῶς ἰδιαιτέρως κατάλληλος ἡ ῥωμαντικὴ αὐτὴ ἐποχὴ πρὸς δραματοποίησιν.

Ο κ. Γαβριὴλ Μιλλὲ ἐξέδωκε πρὸ δύο ἐτῶν μονογραφίαν περὶ Δαρφίου, ὅπου ἐξετάζει τὰ ἐξαισια μωσαϊκὰ τοῦ μεσαιωνικοῦ μας μοναστηρίου. Θὰ ἐκδώσῃ προσεχῶς καὶ τὴν περὶ Μυστρὰ ἔργασίαν του, διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἀποκαλύψῃ ἀληθὴ ἀριστουργήματα ἐν τῇ πόλει τῶν Παλαιολόγων, ἐπὶ τὰς ἀπορρώγας κλιτύας τοῦ Ταγγέτου. Δύο δὲ Ἀγγλοὶ ἀρχιτέκτονες ἐδημοσίευσαν πρὸ μικροῦ μελέτας περὶ τῶν μωσαϊκῶν τῆς μονῆς τοῦ Ὁσίου Λουκά τῆς Φωκίδος μὲ πλουσίαις εἰκόνας καὶ φωτοτυπικοὺς πίνακας· αἱ μελέται αὗται ἐξεδόθησαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἐν Ἀθήναις ἀγγλικῆς ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, εἶχον δὲ μελετηθῇ τὰ μωσαϊκὰ τοῦ Ὁσίου Λουκά προηγουμένως ὑπὸ τοῦ παρισίου βυζαντινολόγου κ. Καρόλου Diehl. Ὅλαι αἱ ἐργασίαι αὗται μᾶς καθιστοῦσι γνωστὰ καλλιτεχνήματα τέλει τῆς μεσαιωνικῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία δίδωσεν τὴν πρὸς τὸ καλὸν λατρείαν τῶν ἀρχαίων προγόνων τῆς.

A. A.

Ὁ διευθυντής τῆς «Ἀκροπόλεως» κ. Β. Γαβριηλίδης ἐδικάσθη πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἰς τὴν Σύρον καὶ ἠθωώθη παμφηρεῖ.

Εἰς τὸ προσεχὲς τεύχος θὰ δημοσιεύσωμεν τὴν μελέτην τοῦ κ. Φωκίωνος Νέγρη «Ἰχνη τῆς ἀρχαιότητος ἐν τῇ θαλάσῳ» περὶ τῆς ὁποίας γίνεται λόγος εἰς τὸ σημερινὸν τεύχος τῶν «Παναθηναίων».

Τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν ἐπλουτίσθη τελευταίως μετὰ πολὺ τιμὸν δωρεὰν τοῦ ἐν Καίρῳ νομισματολόγου Ἰταλοῦ κ. Γιοβάνι Ντατάρι. Ἡ δωρεὰ τοῦ κ. Ντατάρι ἀποτελεῖται ἀπὸ 84 τετράδραχμα τῆς μετὰ τὸν Περικλῆ ἐποχῆς. Τὰ νομίσματα αὐτὰ φέρουν διάφορα ὑστερόσημα τῶν ἐγχωρίων τραπεζιτῶν τῆς Αἰγύπτου.

Ἡ Κοιτικὴ Κυβέρνησις θέτει προσεχῶς εἰς κυκλοφορίαν νέαν σειρὰν γραμματοσήμων. Αἱ εἰκονιζόμεναι παραστάσεις ἐλήφθησαν ἀπὸ κοινὰ νομίσματα καὶ ἀποτυπώματα σφραγίδων τῶν παναρχαίων χρόνων καὶ ἀπὸ τοπία τῆς νήσου Ἰστορικῆς.

Ὁ ἐν Ἀθήναις Σύλλογος τῶν Καλαβρυτινῶν ἀποτείνεται πρὸς ὅλους τοὺς Ἕλληνας ὅπως συνεισφέρουν διὰ τὴν ἀνέγερσιν Ἡρώου εἰς τὴν Ἁγίαν Λαύραν.

Εἰς τὸ Παρίσι ἐσυστήθη «Σύνδεσμος ἀμύνης ὑπὲρ τῶν δικαίων τοῦ Ἑλληνισμοῦ». Πρόεδρος τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς ἐξελέγη ὁ πρῶτος διευθυντὴς τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Ὁμόλλ. Εἰς τὴν σύστασιν τοῦ φιλελληνικοῦ αὐτοῦ σωματείου εἰργάσθη ὁ πρόεδρος τοῦ «Ἑλληνισμοῦ» κ. Ν. Καζάζης, ὁ θερμὸς πατριώτης.

Εἰς τὸ Βέλγιον συνέρχεται ἐφέτος κατὰ τὸ θέρος Παγκόσμιον Γυμναστικὸν Συνέδριον.

Εἰς τὴν ἀμερικανικὴν πολιτείαν Κάνσας πρόκειται νὰ ὑποβληθῇ ὑπὸ τοῦ γενοσυστάτου Σμιθ νομοσχέδιον πρὸς περὶ ὁρισμὸν τῆς διαρκείας τοῦ γάμου εἰς δέκα ἢ καὶ ὀλιγώτερα ἔτη.

Τὸ Βέλγιον θὰ ἐορτάσῃ ἐφέτος ἐπισημῶς τὴν 75ην ἐπετηρίδι τῆς ἀνεξαρτησίας του.

Εἰς τὸ θέατρον La Monnaie τῶν Βρυξελλῶν ἐδόθη τελευταίως ἡ «Ἀλκίσις» τοῦ Εὐριπίδου.

Ἡ Καρλόττα Βιέ, ἡ δανίς καλλιτέχνης, θὰ δώσῃ τὸν Φεβρουάριον τέσσαρας παραστάσεις εἰς τὰς Ἀθήνας.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἡ ἈΣΑΛΕΥΤΗ ΖΩΗ ὑπὸ Κωστή Παλαμά — ποιήματα. — Ἀθήναι, τυπογραφεῖο «Ἑστία» 1904 σελ. 160ν σελ. 210 δρ. 3.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ, Ληγόμενα ὑπὸ Ἰωάννου Μ. Δαμβέργη. — Ἀθήναι 1904 τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου σελ. 160ν σελ. 300 δρ. 5.

ΣΠΟΓΓΑΛΙΕΙΣ ΤΟΥ ΑἰΓΑΙΟΥ ὑπὸ Ἀγγέλου Τανάγρα. — Ἀθήναι 1904 τυπογρ. Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ Συμπλήρωμα τεύχος 25 μετὰ πίνακα τῆς Πάρου. — Ἀθήναι 1905, ἐκδοταί Μπέκ καὶ Μπάρετ. Ἐκαστον τεύχος λεπτὰ 80.

ΕΠΙ ΤΙΝΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΩΝ

ΑΡΙΘΜΩΝ Διατριβὴ ἐπὶ ὑψηλῇ ὑπὸ Γεωρ. Ι. Ρεμούνδου. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΚΡΙΤΙΚΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ὑπὸ Κωνσταντίνου Στ. Κόντου. (Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς «Ἀθηνᾶς», τόμος δέκατος ἔκτος). Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΑΘΗΝΑ. Σύγγραμμα περιοδικὸν τῆς ἐν Ἀθήναις ἐπιστημονικῆς Ἑταιρείας. Τόμος δέκατος ἔκτος. Τεῦχος τρίτον καὶ τέταρτον. Ἀθήνησιν ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

Ἡ ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΗ ΕΠΟΠΟΙΑ κατὰ τὰ τέλη τοῦ Ι' αἰῶνος. Μέρος Β'. Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος. (Βιβλιοθήκη Μαρασλή ἀρ. 265). Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1905.

ΤΑ ΝΕΑ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΡΗΤΗΣ καὶ οἱ ἀρχαῖοι νομισματικοὶ τύποι. Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Διεθνούς Ἑφημερίδος τῆς Νομισματικῆς Ἀρχαιολογίας). Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1905.

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΗΝΗΜΩΝ τριμηνιαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα, συντασσόμενον καὶ ἐκδιδόμενον ὑπὸ Σ. Π. Λάμπρου. Τόμος πρῶτος. Τεῦχος τέταρτον — 31 Δεκεμβρίου 1904. Ἀθήνησιν ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ἔτος 6ον 1905, Μ. Ι. Θεοδωροπούλου.

INDEX SEMINUM HORTI BOTANICI ATHENIENSIS, 1905. — Typis P. D. Sakellarij. Athenis.

ΗΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Ἐκ τῆς Ἑφημερίδος «Ἀθῆναι»

ΔΩΡΑ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τόμος τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» κομψότατα χαρτοδεμένοι μετὰ χρωματιστὸν ἐξώφυλλον. Ἐκαστος τόμος ἀποτελεῖται ἐκ 400 σελίδων.

Τόμος Α'.	(1900)	πρὸς Δρ. - Φρ.	6	ἀντὶ	13
Τόμος Β'.	- ΣΤ' (1901 - 3)	ἑκαστος τόμος	»	»	7
Τόμος Ζ'.	- Η' (1903 - 4)	»	»	»	9

Νικόλαος Γύζης εἰδικὸν τεύχος τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ἀφιερωμένον εἰς τὸν Ἕλληνα καλλιτέχνην μετὰ 26 εἰκόνας. Δρ. - Φρ. 1 ἀντὶ 2.
Διονύσιος Σολωμὸς τεύχος εἰδικὸν τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ἀφιερωμένον εἰς τὸν ἐθνικὸν ποιητὴν μετὰ διαφόρους εἰκόνας. » » 1 » 2.
Τὸ Λεύκωμα τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» » » 1 » 2.

Τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦν ὡραιότατα δῶρα πρὸς οἰκείους καὶ φίλους. Αἱ ἀνωτέρω τιμαὶ εἶναι ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν.

Τὸ τμήμα τῶν παραγγελλομένων ἀποστέλλεται μαζί μετὰ τὴν παραγγελίαν διὰ ταχυδρομικῆς ἢ τραπεζικῆς ἐπιταγῆς.

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΝΕΥΡΙΚΩΝ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ

EN PATHESIOIS

MAISON DE SANTÉ

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ Ἱατροῦ Νευρολόγου καὶ Φρενολόγου.

Ἰδρυται εἰς μαγευτικὴν θέσιν τῶν ὀλοδρόσων Πατησίων, τοῦ ὀρειοτάτου τούτου καὶ ὑγιεινοτάτου προαστείου τῶν Ἀθηνῶν, ἐν τέταρτον μόλις ἀπέχοντος αὐτῶν καὶ συγκοινωνούντος δι' ὅλων τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας, περιβάλλεται δὲ ὑπὸ ἀπείρων μυροβόλων κήπων καὶ ἰδίων κέντηται κήπον, ὡς καὶ ἀφθονον καὶ διαυγέστατον ὕδωρ.

Ἐν τῇ Κλινικῇ ταύτῃ νοσηλεύονται δεξά καὶ χρόνια νοσήματα Νευρικὰ καὶ Ἑγκεφαλικά. Μολυσματικὰ δὲ καὶ ἐπικίνδυνα ἑγκεφαλικά δὲν εἰσὶ δεκτά.

Πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν ἐφαρμόζονται ὅλαι αἱ θεραπευτικαὶ μέθοδοι μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ Ψυχοθεραπεία, ἡ Ἠλεκτροθεραπεία, ἡ Ὑδροθεραπεία, ἡ Ανατριφυθεραπεία (Massage), ἡ Μουσικοθεραπεία, ἡ Ἱατρικὴ Γυμναστική, ἡ διὰ καταλίσεως (alitement) καὶ ἀπομονώσεως (isolement) θεραπεία, ἡ δι' ὕπνου καὶ ὑποβολῆς ἐν ἐργασίᾳ (suggestion à l'état de veille), αἱ ἐνέσεις ὁρῶν (ὁροθεραπεία) καὶ λοιπῶν φαρμάκων κλπ. κλπ.

Πᾶσαι αὗται αἱ θεραπευτικαὶ μέθοδοι ἐφαρμόζονται ἀναλόγως τοῦ νοσήματος καὶ τῶν ἐνδείξεων. Νοσοκομειακὴ ὑπηρεσία πλήρης· οἱ νοσοκόμοι ἐκ τῶν εἰδικῆν μόρφωσιν λαβόντων καὶ πεπειραμένοι περὶ τὴν νοσηλείαν τοιούτων ἀρρώστων.

Κλίνει ἀπὸ δέκα δραχμῶν καὶ ἄνω δι' ἡμέρας, ἀναλόγως τοῦ νοσήματος, τοῦ προσωπικοῦ ὅπερ ἀπασχολεῖται, τῆς θεραπείας, τῆς τροφῆς καὶ τῶν ἱατρικῶν ἐπισκέψεων.

Ἡ Κλινικὴ συνδέεται διὰ τηλεφώνου μετὰ τὴν οἰκίαν καὶ τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ. Ἀρ. τηλ. 314.

Οἱ βουλόμενοι νὰ εἰσελθῶμεν ἢ νὰ εἰσαγάγῃ τοὺς ἀρρώστους τῶν δέον ν' ἀπευθυνθῶσιν εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἱατροῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ του 16 — Ὁδὸς Ζήνωνος — 16, ἐνθα δέχεται τοὺς πάσχοντας ἐκ

ΝΕΥΡΙΚΩΝ ἢ ΦΡΕΝΙΚΩΝ

καθ' ἑκάστην 8-10 π. μ. καὶ 4-6 μ. μ. πλὴν τῆς Κυριακῆς. — Ἀριθ. τηλεφώνου 200

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΛΕΞΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΑ ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΤΥΠΩΜΕΝΑ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΗΣ υπό Α. Α. Σακελλαρίου Τόμοι 3.	σελ. 4400	δρ. 48
ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Ε. Α. Τσακαλώτου	» 780	» 10
ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Ε. Α. Τσακαλώτου	» 872	» 12
ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Α. Ι. Ολυμπίου	» 360	» 6
ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Ν. Κοντοπούλου	» 1087	» 11
ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Ν. Κοντοπούλου	» 1100	» 11
ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Ι. Πεοβάνογλου	» 1087	» 11
ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Ι. Πεοβάνογλου	» 1000	» 11
ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Α. Ν. Γιάνναρη	» 1146	» 10
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ υπό Ρ. Ρουσοπούλου	» 1080	» 10

Εύρίσκονται εν τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις καὶ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ
Π. Δ. Σακελλαρίου, ὁδὸς Λυκούργου 8.

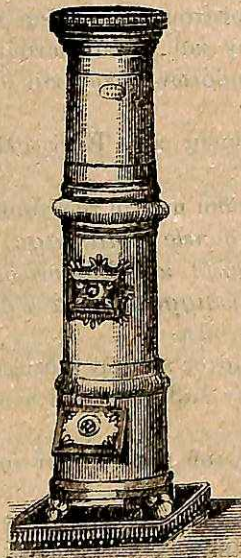
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΛΩΝ & Σ^Α

ΟΙΝΟΙ, ΗΛΥΠΟΤΑ, ΚΟΝΙΑΚ, ΒΕΡΜΟΥΘ
κτλ.

Ἀνώτατα βραβεῖα καὶ διπλώματα τι-
μῆς εἰς τὰς διαφόρους Ἐκθέσεις οἱ
μόνοι δὲ εἰς τὴν τελευταίαν Ἐκθεσιν
τοῦ 1900 τῶν Παρισίων λαβόντες δύο
Μεγάλα Βραβεῖα (Grand prix).

ΘΡΙΑΜΒΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

ΘΕΡΜΑΣΤΡΑΣ

Ἐγχωρίους, τὰς καὶ
μόνας ἐφαμίλλους τῶν
εὐρωπαϊκῶν, εὐθηνότερας
δὲ κατὰ 50 ο)ο, (διὰ καυ-
σόξυλα καὶ κῶκ) κατα-
σκευάζει τὸ ἐργοστάσιον
Ἀδελφῶν Πετροπούλων
ὁδὸς Προαστείου 34. Ἐγ-
κατάστασιν καὶ πᾶσαν
σχετικὴν ἐργασίαν ἐκτε-
λεῖ εἰδικὸς τεχνίτης. Ἐκ-
τελοῦνται καὶ ἅπασαι α
ὕδραυλικαὶ ἐργασίαι.

ΤΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ ΣΤΟ ΧΕΡΙ

Ὑπουργοὶ καὶ τμηματάρχαι καὶ πάντες οἱ
τοῦ δημοσίου καὶ ἐταιριῶν καὶ ἰδιωτῶν ὑπάλ-
ληλοι, μὴ φοβήσθε, δὲν πρόκειται νὰ πάρετε
τὰ παπούτσια στὸ χερί ἀπὸ τοὺς προῖσταμέ-
νους σας. Ἀλλὰ πρόκειται περὶ τῶν ὑποδημά-
των τοῦ κ. **Σκαρδιάκου** τῶν ὁποίων ἡ τελειό-
της ὑπὸ ἐποψιν κομψότητος καὶ ἐργασίας καὶ
στερεότητος εἶνε τοιαύτη, ὥστε οἱ φιλόκαλοι πε-
λάται του, λυπούμενοι νὰ ποδοπατήσουν ἀρι-
στοτεργήματα τῆς τέχνης, τὰ κρατοῦν ἐπὶ πολὺ
εἰς τὰς χεῖράς των θαυμάζοντες αὐτά. Νομίζετε,
ὅτι εἶναι ὑπερβολή; Περάστε ἀπὸ τὸ ὑποδημα-
τοποιεῖον του καὶ θὰ βεβαιωθῇτε.

Εὐρίσκεται εἰς τὴν ὁδὸν Προαστείου ἀρ. 10

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δηλοποιεῖ ὅτι,

κατ' ἀπόφασιν τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου συγ-
καλεῖται τὴν 7ην Φεβρουαρίου 1905, ἡμέραν
Δευτέραν καὶ ὥραν 3ην μ. μ., ἐν τῷ καταστή-
ματι τῆς Τραπεζῆς ἡ ἐτησία τακτικὴ συνέλευσις
τῶν μετόχων, εἰς ἣν παρακαλοῦνται νὰ παρευ-
ρεθῶσιν οἱ κατὰ τὸ ἀρθρον 47 τοῦ Καταστα-
τικοῦ δικαιούμενοι νὰ μετᾶσχωσιν αὐτῆς κ. κ.
Μέτοχοι καὶ εἰδικοὶ τούτων ἀντιπρόσωποι.

Οἱ κάτοχοι ἀνωνύμων μετοχῶν θέλοντες νὰ
λάβωσι μέρος εἰς τὴν τακτικὴν αὐτὴν συνέ-
λευσιν ὀφείλουσι, κατὰ τὸ ἐδάφιον α' τοῦ ἀρθρ.
51 τοῦ Καταστατικοῦ δεκαπέντε ἡμέρας τοῦ-
λάχιστον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν συνεδριάσεων
νὰ καταθέσωσιν ἐπὶ ἀποδείξει τοὺς τίτλους αὐ-
τῶν ἐντὸς μὲν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Τράπεζαν
κατ' εὐθείαν ἢ εἰς τὰ Ὑποκαταστήματα αὐτῆς.

Ἐν Βιέννῃ παρὰ τῇ Wiener Bank Verein.

Ἐν Κων)πόλει παρὰ τῷ κ. Α. Ζαρίφῃ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Ἰανουαρίου 1904.

Ὁ Διοικητὴς

Σ. Στρέϊτ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐντοκοὶ καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντοκοὺς καταθέσεις εἰς τρα-
πεζικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λί-
ρας στερλίας ἀποδοτέας εἰς ὠρισμένην προθεσμίαν ἢ διαρ-
κεῖς. Αἱ εἰς χρυσόν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρω-
νται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς δ' ἐγένετο ἡ κατάθεσις, εἰς
χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὅψεως (cheque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ
καὶ ἐπιταγῇ τοῦ ὁμολογιούχου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται
ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ καταθέτου
ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς, ἐν Κερκύρᾳ δὲ Κε-
φαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ διὰ τῶν ὑποκαταστημάτων τῆς Ἰο-
νικῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι τῶν καταθέσεων

1)2	τοῖς ο)ο	κατ' ἔτος	διὰ κατὰθ.	6	μηνῶν
2	» ο)ο	»	»	1	ἔτους
2)2	» ο)ο	»	»	2	ἔτων
3	» ο)ο	»	»	4	ἔτων
4	» ο)ο	»	»	5	ἔτων

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐν-
τολὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ

ΔΗΜ. Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ

Μικροβιολόγος, μαθητοῦ τοῦ Institut Pasteur (1895)

16 — Ὁδὸς Ἀγίας Εἰρήνης — 16

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ὁργανον τῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐκαστον τεῦχος ἀποτελεῖται ἐκ 5 τυπογρα-
φικῶν φύλλων 8ου σχήματος.

Διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀναλύονται καὶ συζητοῦνται ἐν ἀρθροῖς εἰδικῶν δημοσιολόγων ἅπαντα
τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν ζητήματα, ὡς καὶ πᾶν δημοσίευμα ἐθνικῆς ὑποθέσεως.

Συνδρομὴ: Ἐσωτερικοῦ Δραχμαὶ 8 Ἐξωτερικοῦ Φράγκα 8.

Τὰ μέλη τῆς Ἑταιρείας, καταβάλλοντα τὴν ἐτησίαν αὐτῶν συνδρομὴν πληρόνουσι τὸ ἥμισυ
τῆς συνδρομῆς. Πᾶσα αἴτησις ἀπευθυντέον:

Κον Πρόεδρον τῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ Εἰς Ἀθήνας

ΕΥΛΟΓΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΚΑΙ

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΕΔ. ΚΑΖΑΝΗ

ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ

Γ. Ι. ΡΑΖΗ

Ἀθῆναι — ὁδὸς Σταδίου —

Ἀγορά, Πώλησις, Ἀνταλλαγή

TIMBRES-POSTE USÉS

G. I. RASIS

Athènes, Rue Stadiou, Arsakion

“ΑΤΛΑΝΤΙΣ,”

Ἑλληνικὴ Ἐφημερὶς Ἰδρυθεῖσα τῷ 1894,
Εκδιδομένη τρις τῆς ἐβδομάδος ἐν Νέα-Ὶόρκῃ.

Ἐτησία Συνδρομὴ Φράγκα Χρ. 20.

THE “ATLANTIS”, 2 Stone St. NEW-YORK, U. S. A.

ΕΙΣ ΟΛΟΥΣ ΠΡΟΣΙΤΑ ΤΑ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ,"

Θελόντες νά καταστήσωμεν τὰ «Παναθηναία» προσιτὰ εἰς ὅλους δεχόμεθα καὶ συνδρομητὰς πληρόνοντας κατὰ δόσεις.

Ἡ ἔτησίᾳ συνδρομὴ Δρ. - Φρ. 25 θὰ πληρώνεται οὕτω : Δρ. 5 κατὰ τὴν ἐγγραφὴν, δρ. 5 μετὰ 2 μῆνας καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Μετὰ τὴν 5ην δόσιν, ἥτοι κατὰ τὸ τέλος τοῦ 8ου μηνὸς ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς, ὁλόκληρος ἡ συνδρομὴ θὰ εἶναι πληρωμένη, καὶ ὁ συνδρομητὴς θὰ λαμβάνῃ ἀκόμη ἐπὶ 4 μῆνας τὸ περιοδικόν.

Αἱ πληρωμαὶ ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας καὶ τὸ ἐξωτερικὸν θὰ γίνωνται διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς ἢ διὰ χαρτονομίσματος ἐντὸς συστημένης ἐπιστολῆς.

I. I. MINETTAS — ΑΘΗΝΑΙ — Τηλ. Διεύθ. MINETTAS

Τὸ παρὰ τὴν ὁδὸν Σταδίου καὶ Παρθεναγωγείου τραπεζιτικὸν γραφεῖον **I. I. Μινέττα** προμηθεύει οἰονδήποτε ποσὸν ὁμολογιῶν τῶν κάτωθι Ἑλληνικῶν Ἐθνικῶν Δανείων εἰς τὰς τρεχούσας τιμὰς τῶν Χρηματιστηρίων Ἀθηνῶν, Λονδίνου καὶ Παρισίων τὰς ὁποίας θεωρεῖ ὡς τὰς ἀσφαλεστάτας, συμφερωτέρας καὶ εὐκολώτερον διαπραγματευσίμους.

Δάν. τῶν 120 ἑκατομ.	τοῦ 1881 ἀποδίδ.	τόκον 4 1/2 ο/ο
» » 135 »	(Μονοπωλείων)	τοῦ 1887 » 4 1/2 ο/ο
» » 125 »	(Πάγιον)	» 1889 » 4 1/2 ο/ο
» » 76,350,000	(Ἡνοποιημένον)	» 1898 » 5 ο/ο
» » 11,750,000	(Σιδ. Π.Κ. Μελιγ.)	» 1900 » 5 ο/ο

Ἀναλαμβάνει ἐπίσης τὴν προμήθειαν καὶ τῶν ἐξῆς ἀρίστων Ἑλληνικῶν ἄξιων :

Ὁμολ. Δαχαιοφόροι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς	δίδουσαι τόκον 2 3/4 ο/ο
Μετοχαὶ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς	» 4 3/4 ο/ο
» Τραπεζῆς Ἀθηνῶν	» 7 ο/ο
» Τραπεζῆς Κρήτης	» 4 1/2 ο/ο
» Τραπεζῆς Βιομηχανικῆς Πίστεως	» 6 1/2 ο/ο
» Ἑταιρ. Διαχειρίσεως Δημοσ. Προσόδων	» 6 ο/ο
» Σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν-Πειραιῶς	» 6 ο/ο
» » Θεσσαλίας	» 5 ο/ο
» Πανελληνίου Ἀτμοπλοίας	» 6 1/2 ο/ο
» Σιδηρ. Πειρ.-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου	» 4 ο/ο

Καὶ προσφέρεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης Τραπεζικῆς καὶ Χρηματιστικῆς ἐργασίας δεχόμενον ἐντολὰς ἕκ τε τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

ΣΗΜ. Ὑπολογιζομένων τῶν τόκων πρὸς τὰς τρεχούσας τιμὰς καὶ τὰ μερίσματα τοῦ τελευταίου ἔτους.

"NEON ASTY"

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Διευθυντής : Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Δείκα συντάσσεται καὶ ὁλόκληρον ἐπιτελεῖον συνεργατῶν.

Ἄρθρα ἐπὶ ὅλων τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας, ἐκδόσεις ἀκριβεστάται,

Τηλεγραφήματα ἐξ Εὐρώπης

Τὸ ποικιλώτερον Ἀθηναϊκὸν φύλλον.

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἐσωτερ. Τρίμηνος Δρ. 8.- Ἐξάμηνος Δρ. 15.- Ἐτησίᾳ Δρ. 30.

Ἐξωτερικοῦ. Ἐξάμηνος Χρ. φρ. 25.- Ἐτησίᾳ Χρ. φρ. 45.

Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν

(δὸς Βουλῆς ἀριθ. 8).

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

Γ. Ι. ΓΟΥΔΙΕΛΜΟΥ & ΣΑΣ

Ὁδὸς Γ'. Σεπτεμβρίου 22

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ

ΠΡΟΣ 80 ΛΕΠΤΑ Η ΟΚΑ

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ

ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΙΟΥ

ΕΔΩΔΙΜΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑΝ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΡΙΘ. 19 ΟΙΚΙΑ ΒΟΥΡΟΥ ΑΘΗΝΑΙ

ΤΑ ΚΑΛΛΙΤΕΡΑ ΚΑΙ ΝΟΛΠΟΤΕΡΑ ΕΙΔΗ